

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CAHİT ZARİFOĞLU'NUN ÇOCUK KİTAPLARININ ESTETİK

ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

EXAMINATION OF CAHİT ZARİFOĞLU'S CHILDREN'S BOOKS

WITHIN THE CONTEXT OG AESTHETIC CRITERIA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

YUSUF ÇAĞIRICI

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

Giresun-2025

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Kitaplarının Estetik Ölçütler Bağlamında İncelenmesi ”adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yararlandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Yusuf ÇAĞIRICI

.../.../ 2025

TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI

Ana Bilim Dalı: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Program Adı: Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarının Estetik Ölçütler Bağlamında İncelenmesi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 135 sayfalık kısmına ilişkin 23/04/ 2025 tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 11' dir.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 02/05/ 2025

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

İmza

Öğrenci: Yusuf ÇAĞIRICI

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

“Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Kitaplarının Estetik Ölçütler Bağlamında İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Yusuf ÇAĞIRICI

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 06/05/2025 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yusuf ÇAĞIRICI'nın "Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarının Estetik Ölçütler Bağlamında İncelenmesi" başlıklı tezini incelemiş olup, aday 04.06.2025 tarihinde, saat 13:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Sunulan çalışma, sınav sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	Karar		İmzası
		Kabul	Ret	
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Üzeyir SÜĞÜMLÜ	☒	☐	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN	☒	☐	
Üye	Doç. Dr. Mehmet Alver	☒	☐	

ONAY

..../..../ 2025

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Cahit Zarifoğlu edebiyatın farklı alanlarında eserler vermiş çok yönlü bir yazardır. Çocuk edebiyatına bir görev olarak bakan yazar, bu alanın farklı türlerinde eserler kaleme almıştır. Cahit Zarifoğlu'nun eserleri çocuk okura estetik beğeni kazandırmasının yanında onlara milli ve manevi değerleri kazandıracak niteliktedir. Zarifoğlu, çocuklara iyi bir insan olmanın yanında hayal kurmayı öğrettiği eserleri, belirlenen estetik ölçütler bakımından değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde; problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı ve sınırlılıklara yer verilmiştir. İkinci bölümünde; kavram bilgisi içerisinde çocuk kavramı, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının tarihsel süreci, estetik, estetik ve çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatı türlerine göre estetik inceleme, Cahit Zarifoğlu'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde; araştırmada kullanılan yöntem, araştırmanın evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarını belirlenen estetik ölçütler bağlamında değerlendirilmiş ve örneklendirilmiştir. Araştırmanın beşinci bölümünde ise elde edilen bulgulardan hareketle genel sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur. Araştırma kaynakça, ekler ile son bulmuştur. Çalışmanın her aşamasında benden bilgisini, deneyimini, desteğini, samimiyetini, muhabbetini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN'e, her anımda yanımda olan kıymetli eşim Büşra Nur ÇAĞIRICI'ya ve oğlum Ahmet Arif'e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmama konu olan eserleri kaleme alan, çocuklarımıza milli, manevi ve ahlaki değerleri aşılamayı kendisine ülkü edinmiş merhum Cahit ZARİFOĞLU'nu rahmetle anıyorum.

ÖZET

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı : Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarının Estetik Ölçütler Bağlamında İncelenmesi

Tez Türü : Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

Hazırlayan : Yusuf ÇAĞIRICI

Yıl : 2025

Sayfa Sayısı : 171

Bu araştırmanın amacı edebiyatımızın usta kalemlerinden olan Cahit Zarifoğlu'nun çocuklar için yazdığı dokuz çocuk kitabının önceden belirlenmiş estetik ölçütler bakımından değerlendirmektir. Araştırmanın örneklemini Cahit Zarifoğlu'nun dokuz çocuk kitabı oluşturmaktadır. Yazarın araştırmaya alınan eserlerin estetik ölçütler bakımından değerlendirilmesi ve estetik ölçütlerin belirlenmesinde, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman tarama yöntemi kullanılmıştır. Eserin belirlenen kriterler doğrultusunda değerlendirilmesi ve yorumlanmasında ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak edebiyat, estetik ve edebiyat estetiği üzerine yazılan eserlerin araştırılması ve incelenmesiyle başlanmıştır. Daha sonra bu incelemeler sonucunda değerlendirilmeye alınacak estetik ölçütler belirlenmiştir. Belirlenen 21 ölçüt açıklanarak Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitapları bu ölçütler dikkate alınarak okunmuş ve estetik kriterlere uygunluğu değerlendirilmiştir. Seçilen örneklerin estetik ölçütlere göre sınıflandırılmış ve kaydedilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitapları milli, manevi ve ahlaki değerleri barındırmasına yönelik örneklerle sıklıkla yer verdiği görülmüştür. Eserler, bu ölçütlere uygun örnekleri de barındırmaktadır. Estetik yönden çocuğu geliştirecek nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Seçilen konuların çocuğa uygun olması ve sağlam bir kurgu ile anlatılmasının yanında çocuğu iyi ve güzel olanı öğretecek unsurları barındırması nedeniyle eğitim ve öğretimde kullanılabilecek seviyede olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Estetik, Estetik Eğitim, Çocuk Edebiyatı,
Cahit Zarifoğlu

ABSTRACT

Giresun University Institute of Social Sciences Department Department of Turkish and Social Sciences Education Turkish Education MA Programme

Thesis Name : Examination of Cahit Zarifoğlu's Children's books Within The Context Of Aesthetic Criteria

Thesis Type : Master's Thesis

Supervisor : Assist. Prof. Dr. Dursun ŞAHİN

Author : Yusuf ÇAĞIRICI

Year : 2025

Pages : 171

The purpose of this research is to evaluate nine children's books written by Cahit Zarifoğlu, one of the master pens of our literature, in terms of predetermined aesthetic criteria. The sample of the research consists of nine children's books by Cahit Zarifoğlu. Document scanning method, which is one of the qualitative research methods, was used to evaluate the works taken into research in terms of aesthetic criteria and to determine aesthetic criteria. Descriptive analysis method was used to evaluate and interpret the work in line with the determined criteria. It first started with the research and examination of works written on literature, aesthetics and literary aesthetics. Afterwards, aesthetic criteria to be evaluated as a result of these examinations were determined. By explaining the 21 criteria determined, Cahit Zarifoğlu's children's books were read taking these criteria into consideration and their compliance with aesthetic criteria was evaluated. The selected samples were classified and recorded according to aesthetic criteria. As a result of the study, it was seen that Cahit Zarifoğlu frequently included examples of children's books containing national, spiritual and moral values. The works also contain examples that comply with these criteria. It has been concluded that it is aesthetically capable of developing the child. It has been seen that the selected topics are suitable for the child and can be used in education and training because they are told with a solid fiction and contain elements that will teach the child what is good and beautiful.

Key Words: Literature, Aesthetics, Aesthetic Education, Children's Literature,
Cahit Zarifoğlu

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

S: Sayfa

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Bulunan Değerler	40
Tablo 2: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarındaki Öğretici Unsurlar.....	94
Tablo 3: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Bulunan Söz Sanatları	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yürekdede ve Ayşe Nine	49
Şekil 2: Yürekdede ve Ayşe Nine.....	49
Şekil 3: Yürekdede ve Deveciği	50
Şekil 4: Yürekdede ve Ayşe Nine	51
Şekil 5: Yürekdede ve Padişah	51
Şekil 6: Yürekdede ve Ayşe Nine	52
Şekil 7: Serçekuş	53
Şekil 8: Avcılar	54
Şekil 9: Kocabağ Köylüleri Kahvaltı Yaparken	54
Şekil 10: Kocabağ Köylüleri Meydanda Otururken	55
Şekil 11: Avcı ve Serçekuş	55
Şekil 12: Avcı ve Serçekuş	56
Şekil 13: Küçük Kırlangıç ve Motorlu Kuşlar	57
Şekil 14: Küçük Kırlangıç ve Uzman Kırlangıçlar	58
Şekil 15: Kafes ve Önünde Duran İnsanlar	58
Şekil 16: Ormanlar Kralı Aslan ve Tilki	59
Şekil 17: Kırmızı Gözlü Karayılan ve Sarayı	59
Şekil 18: Kaval çalan İnsan ve Yılanlar	60
Şekil 19: Uzaklardan Gelen Mücahit.....	61
Şekil 20: Rus Uçağına Ayna Tutan Çocuklar.....	61
Şekil 21: Rusların attığı bubi tuzağını tutan çocuk ve Afgan.....	62
Şekil 22: Bülbüller ve Kafesteki Afganlar	62
Şekil 23: Rus Tankını Ateşe Veren Çocuklar.....	63
Şekil 24: Dağa Mermi Taşıyan Çocuk	63
Şekil 25: Anne Ağaçkakan ve Baba Ağaçkakan, Yavru Ağaçkakan	65
Şekil 26: Anne Ağaçkakan ve Baba Ağaçkakan	65
Şekil 27: Anlatıcı ve Kızı	66
Şekil 28: Yavru Ağaçkakan, Şakir Amca ve Ailesi	66
Şekil 29: Yavru Ağaçkakan, Anne Ağaçkakan ve Baba ağaçkakan	67
Şekil 30: Yakalanan Kuş ve Onu yakalayan Avcılar	67
Şekil 31: Küçük Şehzade.....	69

Şekil 32: Küçük Şehzade ve Nöbetçi	69
Şekil 33: Küçük Şehzade ve Hazine Taşıyan Adamlar	70
Şekil 34: Padişah	70
Şekil 35: Fitneci İzak ve Diğer Düşman Beyleri.....	71
Şekil 36: Padişah Ahmed ve Şeyh Abdülkadir.....	71
Şekil 37: Katırsan ve Tilki.....	73
Şekil 38: Tilki ve Süt Sağan Kadın	73
Şekil 39: Yaralanan Avcı ve Diğer Avcılar.....	74
Şekil 40: Katırsan ve Tilki.....	74
Şekil 41: Köylüler ve Turistler	75
Şekil 42: Katırsan ve Tilki.....	75
Şekil 43: Suya Düşen Çocuk ve Annesi	76
Şekil 44: Hüdhüd Kuşu ve Diğer Kuşlar	77
Şekil 45: Padişah ve Veziri.....	77
Şekil 46: Tellal ve Karıkoca	78
Şekil 47: Mecnun ve Çoban.....	78
Şekil 48: Hazreti Yusuf ve Kardeşleri.....	79
Şekil 49: Bebek.....	80
Şekil 50: Çocuk ve Ninesi	80
Şekil 51: Çocuk ve Babası.....	81
Şekil 52: Çocuk ve Babası	81
Şekil 53: Çocuk ve Balon	82
Şekil 54: Çocuk ve Annesi	82
Şekil 55: Çocuk ve Uçurtma.....	83
Şekil 56: Kırlarda Dolaşan Çocuk	83

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK İLKELERE UYGUNLUK/ETİK BEYAN.....	II
TEZ ÖZGÜNLÜK BEYANI.....	III
KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI	IV
JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	V
ÖN SÖZ.....	VI
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	IX
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
İÇİNDEKİLER	XV

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.4. SINIRLILIKLAR	4

İKİNCİ BÖLÜM

2.KURAMSAL ÇERCEVE

2.1. ÇOCUK.....	6
2.2. ÇOCUK EDEBİYATI	7
2.2.1. Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreci.....	7
2.2.2. Ülkemizde Çocuk Edebiyatının Tarihsel Gelişimi.....	8
2.3. ESTETİK.....	9
2.3.1. Estetik Eğitim.....	11
2.4. ESTETİK VE ÇOCUK EDEBİYATI.....	12

2.4.1. Edebiyat ve Estetik İlişkisi	12
2.4.2. Çocuk Edebiyatında Estetiğin Yeri	13
2.4.3. Estetik İnceleme	14
2.5. ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ VE TÜRLERE GÖRE ESTETİK	
İNCELEME	14
2.5.1. Çocuk Masallarında Estetik	15
2.5.2. Çocuk Hikâyelerinde Estetik.....	16
2.5.3. Çocuk Şiirlerinde Estetik	16
2.6. CAHİT ZARİFOĞLU VE ÇOCUK EDEBİYATI	17
2.7. CAHİT ZARİFOĞLU’NUN HAYATI VE ESERLERİ	19
2.7.1. Hayatı	19
2.7.2. Eserleri	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	24
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	25
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	25
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	25
3.4.1. Çocuk Edebiyatı Alanına Ait Eserleri Estetik Değerler Yönünden	
İncelerken Kullanılacak Ölçütler	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR

4.1. CAHİT ZARİFOĞLU’NUN ÇOCUK EDEBİYATI ALANINA AİT	
ESERLERİNİN ESTETİK ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA	
DEĞERLENDİRİLMESİ	29
4.1.1. Eser Nitelikli Dış Yapı Özelliklerine Sahip Olmalıdır.....	29

XVII

4.1.2. Eser İlgi Çekici Bir Konu ve Nitelikli Bir Kurguya Sahip Olmalıdır	34
4.1.3. Akıcılık.....	38
4.1.4. Evrensel İnsanlık ve Ahlaki Değerleri Kazandırıcı Nitelikte Olması, Aynı Zamanda Milli Değerler ve Kültürel Kodlar Barındırması.....	38
4.1.5. Çocuk Bakışı, Çocuğa Görelik ve Çocuk Gerçekliği.....	48
4.1.6. Tasvir ve Görsel Somutlaştırma	50
4.1.7. Karşıtlık ve Karşılaştırma.....	87
4.1.8. Ritim.....	89
4.1.9. Türüne Uygunluk	91
4.1.10. Öğreticilik	93
4.1.10.1. Örnek Tutum ve Davranışlar.....	95
4.1.10.2. Deyim ve Atasözleri.....	96
4.1.10.3. Öğretici Bilgiler ve Yeni Kelimeler.....	100
4.1.11. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalıdır.....	105
4.1.12. Çatışmalar	108
4.1.12.1. Kişi-Kişi Çatışması	108
4.1.12.2. Kişi-Toplum Çatışması	109
4.1.12.3. Kişi-Doğa Çatışması	109
4.1.13. Çağrışımlar	110
4.1.14. Mizah	116
4.1.15. Samimi Diyaloglar	117
4.1.16. Metni Tamamlama	120
4.1.17. Söz Sanatları	122
4.1.17.1. Benzetme (Teşbih) Sanatı	122
4.1.17.2. Abartma (Mübalağa) Sanatı	126
4.1.17.3. Kişileştirme (Teşhis) Sanatı	127
4.1.17.4. Konuşturma (İntak) Sanatı	128

XVIII

4.1.17.5.	Tezat Sanatı.....	130
4.1.18.	Geri dönüş ve İleri dönük sıçramalar	131
4.1.19.	Olaylarda Normal Akışa Aykırılık ve Şaşırtıcılık.....	134
4.1.20.	Zor Olanı Başarma Olay ve Sahneleri	135
4.1.21.	Okurun Özdeşleşebileceği Davranışlar	136

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	139
5.2. ÖNERİLER	146
KAYNAKÇA	147
EKLER.....	151

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

Hayatımızın her alanında karşımıza çıkan sanat; kendine güvenen ve yaşamın anlamını bulma yolunda destekleyici unsurların başında gelir. Demirel'e (2018) göre insanın sanatla ulaştığı estetik bilinç; estetik beğeni, olumlu davranışlar oluşturmalarını sağlar. İnsan yaşamının her anından, bulunduğu ortamdan ve yaptığı her faaliyetten zevk almayı öğrenir.

Sanat ve estetik insanın küçüklükten itibaren yaşamında bulunması gereken bir kavramdır. Estetik, çocuğun çevresine olan bakış açısını değiştirir. İyi olana, güzel olana yönelmesini sağlar. Hem kendi kültürünün hem de farklı kültürden insanları değerlendirmesini, kavramasını sağlar. Çocuğun bu kavramları öğrenmesi için küçüklükten itibaren sanatla ilgilenmesi sağlanmalıdır. Bu zamanda verilmeyen sanat eğitimi ileri ki yaşlarda verilmesi güçleşecektir. Mercin ve Alakuş'a (2007) göre farklı kültürden insanlara olan saygılı olma, farklı duyguya ve düşünceye değer verme bilinci de oluşmayacaktır. Tunalı'ya (1998) göre sanat eğitimi çocukta estetik bilincin oluşmasını sağlayacaktır. Kişinin çevresine bakışını da geliştirerek sezgilerin kuvvetlenmesini sağlayacaktır.

İnsan doğuştan güzel olana karşı ilgisi her zaman fazla olmuştur. İnsan beğendiğine, istediğine karşı yakınlık gösterir. İnsanın yaratılışından gelen bu güzellik algısı zamanla gelişerek insanın estetik bir bakış açısına sahip olmasını sağlar. Bu bakış açısı içinde bulunan kültürün gelişmesine de katkı sağlar.

Fiziksel ve zihinsel yönden sürekli gelişen insan, estetik algıyla birlikte bu gelişimini tamamlamış olur. Estetik algı ancak eğitim yoluyla sahip olunur. Küçük yaşlardan itibaren verilerek kazanılan estetik eğitim, hem çocuğa hem de topluma yararlı olacaktır.

Çocukluk dönemi insanın karakterinin oluşmaya başladığı en önemli dönemdir. Bu yaşlarda kazanılan karakter çocuğun ileriki yaşlarda iyi ve doğru olanı seçmesinde belirleyici olacaktır. Eğer insanlara estetik eğitim verilecekse bu dönem kesinlikle

çocukluk dönemi olmalıdır. Estetik bilincin bu önemde oluştuğu da unutulmamalıdır. Çocukluk döneminde kazanılan her davranış insanın toplum içinde kabul edilmesini sağlayacaktır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Çocuk edebiyatı kavramı ülkemizde gündeme gelişi 19. yüzyılın sonlarına denk gelmektedir.

Bu yüz yıllık süreç içerisinde çocuk edebiyatı ülkemizde istenilen düzeye gelmemiştir. Son yıllara baktığımızda bu alan üzerinde yapılan bilimsel araştırmalar, akademik çalışmaların da arttığını görmekteyiz. Bu alanın niteliği, içeriği üzerinde tartışılan önemli alanlardan biri haline gelmiştir. Ülkemizde yapılan akademik çalışmalara baktığımızda bu çalışmaların daha çok eserin muhtevası ve dış yapı özellikleriyle, eğitsel nitelikleri ortaya koyan çalışmalar olmuştur. Oysa estetik üzerine yapılan çalışmalar çok azdır. Estetik üzerine yapılan sınırlı deneysel ve kuramsal çalışmalara baktığımızda, estetik beğeni (Gökay ve Demir, 2006; Balseçen, 2015; Oğuzhan, Hisarcıklılar, ve Feyzioğlu, 2012; Deveci Danış, 2007); estetik zevk, (İşcan, 2004; İşcan, Efendioğlu, ve Ada, 2007); estetik tercih (Atalay, 2013); estetik algı (Erdem, 2010; Karaahmet Balcı, 2015); estetik eğitim, öğretim (Karabulut, Bilirdönmez, ve Ayduşlu, 2010; Özbal, 2017; Demir, 2018); estetik gelişim (Gültekin, 2011; Kumral ve Buyurgan, 2012); çocuk edebiyatında estetik ölçütlerin belirlenmesi ve bir çocuk kitabının estetik ölçütler açısından değerlendirilmesi (Orhun, 2019); bir düşünürün bakış açısıyla estetik (Öztürk, 2011; Acar, 2010; Gökçeli, 2007; Ünal, 2004); estetik eğitim programının beş yaş çocukların estetik yargı ve görsel algı gelişimine etkisinin incelenmesi (Ünlüer, 2017); estetik açıdan eser incelemesi (Yaşar, 2009; Doğaner, 2012; Sevim, 2010; Kaplan, 2014; Tırlı, 2016; estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi (Yegen, 2013); çocuk edebiyatı eserlerinin estetik ölçütler bakımından incelenmesi (Batmaz, 2020);Türk çocuk edebiyatı kitapları ve çeviri çocuk edebiyatı kitaplarının belirlenen estetik ölçütler açısından incelenmesi (Koca, 2022); etik ve estetik bağlamında çocuk edebiyatının sosyolojik boyutu (Kanter, 2014); olarak özetlenebilir.

Yapılan çalışmalara baktığımızda estetik konusuna direkt olarak değinilmemiştir. Eserler estetik ölütler bakımından incelenmemiştir. Buket Dedeoğlu Orhun (2019), hazırlamış olduğu doktora tezinde bir ocuk edebiyatı ürünü estetik ölütler bağlamında incelemiş, özlem Batmaz (2020) ise yüksek lisans tezinde farklı yazarlara ait 16 eseri 11 ölüt üzerinden değerlendirmiştir. Esra Koca (2022), hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde 6 ocuk kitabını 6 ölüt üzerinden incelemiş ancak eserleri incelerken analitik dereceli puanlama anahtarı da kullanarak verileri tablolaştırmıştır. Esra Koca'nın çalışmasında yer alan ölütler daha çok eserlerin dış yapı özellikleri ve iletiler üzerinedir. Tülin Cebecioğlu (2023) hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde şermin Yaşar'ın ocuk kitaplarını 21 estetik ölüt bakımından değerlendirmiştir. ocuk edebiyatına ait eserlerin estetik bakımdan yeterince incelenmediği görülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu için bu yönde eksiklik olduğu sonucuna varılmıştır. Bu alışma, belirli bir yazara ait ocuk edebiyatı eserlerinden "Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili" belirlenen estetik ölütler bakımından incelenmesini içermektedir. Bu bağlamda 9 eser 21 estetik ölüt bağlamında incelenmiştir.

1.2. ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırma; Cahit Zarifoğlu'nun ocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserlerinin estetik ölütler yönünden incelemeyi ve değerlendirmeyi, bunun sonucunda da eserlerin Trk eğitiminde ve çocuğun estetik gelişiminde faydalanabilme düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır.

1.3. ARAşTIRMANIN ÖNEMİ

Bu alanda yapılmış yüksek lisans ve doktora çalışmaları incelendiğinde ocuk edebiyatında estetik değer incelemesi üzerine yeterince çalışma olmadığı görülmüştür. Edebi eserlerde estetik değer incelemesiyle ilgili çalışmalar bulunmasına rağmen

çocuk edebiyatı eserlerinde estetik inceleme üzerine yeterince çalışma bulunmamaktadır. Bu alanda yapılmış olan çalışmalar arasında Buket Dedeoğlu Orhun'un (2019) hazırlamış olduğu doktora tezi, Özlem Batmaz'ın (2020) ve Esra Koca'nın (2022) yüksek lisans çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca Ümit Yeğen'in (2013) estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi üzerine yazmış olduğu bir makale bulunmaktadır. Ayrıca Tülin Cebecioğlu (2023) hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde Şermin Yaşar'ın çocuk kitaplarını 21 estetik ölçüt bakımından değerlendirdiği çalışma bulunmaktadır. Yapılan literatür incelemesi sonucunda çocuk edebiyatında estetik değerler üzerine yapılmış olan çalışmaların eksik olduğu görülmüş ve bu alanda yapılacak olan araştırma, inceleme ve değerlendirmelerin yararlı olacağı kanısına varılmıştır.

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitapları üzerine yapılmış eserler incelendiğinde, Cahit Zarifoğlu'nun eserlerinde çocuk imgesi, Hatice Metin (2012); Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi, Fatma Nur Takır (2023); Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarında temel değerler, Vural Kaya (2007); Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı üzerine yazılmış eserlerinin incelenmesi, Ali Pulat (1996) tarafından hazırlanan çalışmalar bulunmaktadır. Daha önce yapılmış çalışmalar incelendiğinde Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı eserlerinin estetik değerler bakımından incelenmediği belirlenmiştir.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma yöntem olarak nitel araştırma yöntemi ile sınırlandırılmıştır.

Bu araştırma kuramsal boyuta ilişkin olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme modeli ile sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmada belirlenen estetik ölçütler, alanda yapılmış literatür taraması sonucunda elde edilen verilere dayanarak hazırlanmıştır ve daha önce yapılmış çalışmalar ile sınırlıdır.

Bu çalışmada belirlenen estetik ölçütler ile yapılan değerlendirme Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanında kaleme almış olduğu ve Beyan Yayınevi'nin

bastığı; Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaçokul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmaya ilişkin kavramsal bilgiler yer almaktadır.

2.1. ÇOCUK

Çocuk:

“İki yaşından, ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu; henüz ergenlik dönemine ermemiş kız ve erkek” (Yavuzer, 1999, 13).

“Doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan küçük insan” (Şimşek, 2005, 13).

“Bebeklik döneminin bitiminden hemen sonra (2 yaş) başlayan ve ergenlik dönemine (15 yaş) giriş ile biten, bu iki dönem arasında fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan gelişim gösteren ve yetişkinliğe hazırlanan bir insan” (Can, 2014, 2). Olarak tanımlanmıştır.

Arıcı2ya (2016) göre çocuğun kendine özgü birtakım gelişimsel özellikleri vardır. Çocuk bu özellikler nedeniyle kendi ilgi ve algılarına göre tepkiler verir.

Özbal’a (2017) göre çocuklar kendi öğrenme yetilerini sanat yoluyla geliştirirler ve onların tüm yaşamı estetik dünyadan oluşur.

Çocuklarında tıpkı yetişkinler gibi kendilerine ait ilgisi, düşüncesi, zevk anlayışı ve beğenisi olan bireylerdir. Bu alanların küçüklükten başlayarak geliştirilmesi gerekmektedir. Küçük yaştan başlayarak yetişkinlerin rehberliğinde bu ilgi ve zevk anlayışının geliştirilmesi, yönlendirilmesi gerekmektedir. Kendilerine ait duygu ve düşüncesi olan, ilgi ve beğenisi olan çocuklara estetik eğitim de verilerek çocuğun yaşamını düzenlemesine, kişisel bakım alışkanlığı kazanmasına, kendini daha iyi ifade etmesine ve bunu bir yaşam standardına dönüştürmesine katkı sağlayacaktır. Çocuk edebiyatında bunları işleyebilmek için önce çocuk kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir.

2.2. ÇOCUK EDEBİYATI

Çocuk edebiyatı, çocukların 2-14 yaş arası süreci kapsayan bebeklik, ilk çocukluk ve çocukluk dönemlerinde gelişim özelliklerine uygun, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren tüm edebi eserleri kapsar. Ancak, bu sınırlamanın her zaman geçerli olduğunu söylemek oldukça güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, bu dönemi 0-14 yaş grubu olarak almaktadır.

Çocuk edebiyatı: çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce yeteneklerine, zevklerine hitap eden, onları eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı eserleri kapsar.

2.2.1. Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreci

Çocuk edebiyatının ilk ürünlerine baktığımızda sözlü olarak başladığını söyleyebiliriz. Yazılı edebiyat gelişerek, çocuk edebiyatında kullanılmasına kadar geçen süreçte, sözlü gelenek varlığını devam ettirmiştir. Bu sözlü gelenekle süregelen ürünler daha sonra derlenerek çocuk edebiyatının ana malzemesi olmuştur. Matbaanın gelişmesiyle birlikte okuryazarlık artmış, sosyo-kültürel alandaki gelişmeler ışığında insanları kitap almaya yönlendirmiştir. Şirin'e (2000) göre 16. yüzyıla kadar çocuklar için yazılmış herhangi bir esere rastlanmamaktadır. Sözlü edebiyat ürünleri de çocuklar için yeterli olmamış ve çocukların yetişkinler için yazılmış kitaplara yönelmesine neden olmuştur. Yalçın ve Aytas'a (2005) göre Orta Çağ'da çocuk eğitiminde daha çok kilisenin baskın bir rol oynaması sebebiyle, edebi eserlerde dini ve ahlaki hikâyelere yer verilmiştir. Bu eserler çocuğun hayal dünyasını geliştirmede yetersiz kalmıştır. Çocukların renkli hayallerinden yoksun olan bu eserler sadece dini öğreti sunan ürünler olmuştur. Bu anlayış hümanizm akımının gelişmesiyle birlikte 17.yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. Şirin'e (2000) göre 1697'de Fransa'da Charles Perrault'nun ilk kez çocuklar için sekiz masal derleyip yayınlaması yazılı çocuk edebiyatının başlangıcı sayılabilir. Daha sonraki yüzyıllarda farklı ülkelerde de çocuk edebiyatı alanında eserler veren yazarlar olmuştur ancak bu eserlerde daha çok didaktik eğitim anlayışının hâkim olduğu görülmekte, dini ve ahlaki bilgiler yer

almaktadır. Enginün'e (1987) göre 17. yüzyılda, çocukların en çok okudukları eserler arasında Ezop'un masalları gelmektedir. Daha sonraki dönemlerde meraklı gezi öyküleri de çocukların ilgisini çeken eserler arasında yer almaya başladı.

Çocuk edebiyatının Batı'da 18.yüzyılın sonunda, bizde ise 19. yüzyılın sonunda başladığı görülmektedir. Ancak bu alanda verilen ilk eserlerin yetişkinlere yönelik edebî eserlerin çocuğa uygun hâle getirilmesiyle oluşturulmaya çalışılmış eserler olduğu görülmektedir. Bu şekilde çocuk edebiyatına uyarlanan ilk eserler Jonathan Swift'den "Gulliver'in Gezileri", Cervantes'den "Don Kişot", Daniel Defoe'den "Robinson Crusoe"dir. Bu eserlerin yanında " Çizmeli Kedi, Külkedisi, Ezop Masalları, Uyuyan Güzel, Kırmızı Başlıklı Kız, " adlı eserler de bu dönemde yayımlanan kitaplardır (Neydim, 2007, 67). Çocuk edebiyatı; kültürel, bilişsel, dilsel ve estetik gelişim açısından bir köprü özelliği taşıdığından zamanla dünyadaki tüm kültürlerden özellikler taşır hale gelmiştir (Neydim, 2007, 75). Böylece çocukların kültürlerarası ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlayarak iletişimi de kolaylaştırmıştır (Orhun, 2019). 19.yüzyıla gelindiğinde çocuk edebiyatı büyük bir atılım göstermiş, bu dönemde birçok eser yazılmıştır. Didaktik ve dinsel öğreticiliği ağır basan kitapların yerini bilimsel, fantastik, evrensel ve insani öğeler içeren kitaplar almaya başlamıştır. Jules Verne'nin eserleri ve Pinokyo, Heidi, Oliver Twist, Robin Hood gibi klasik eserler bunlara örnek gösterilebilir. Aynı dönemde İngiltere'de bazı çocuk kitapları görsel olarak da basılmaya başlanmıştır. Güleç ve Geçgel'e (2012) göre kitaplarda işlenen konu ve olayların resimlerle ve renklerle de desteklenmesi, somut işlemler dönemindeki çocukların olayları somutlaştırmaları ve okuduklarını anlamaları açısından önemli görülmektedir.

2.2.2. Ülkemizde Çocuk Edebiyatının Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de çocuk edebiyatı, dünyadaki çocuk edebiyatının gelişmesiyle yakından ilgilidir. Edebiyat araştırmacıları, bütün yeniliklerin başlangıcı sayılan Tanzimat Dönemi'nin, Türkiye'de çocuk edebiyatı gelişiminin de başlangıcı sayılmaktadır. Tekerlemeler, masallar, efsaneler, bilmece gibi sözlü edebiyat

ürünleri kültürümüzde yer almaktaydı ancak çocuğa yönelik eserlerin önem kazanmaya başlaması Tanzimat Dönemi'ne rastlamaktadır (Özmen, 2014; Sınar, 2006). Tanzimat Dönemi'nde dikkat çeken yazarlarımız arasında yer alan Ahmet Mithat'ın Hâce-i Evvel ve Kıssadan Hisse isimli eserlerinin bazı bölümleri, ilk çocuk kitapları arasında yer alır.

Türkiye'de ilk çocuk kitapları; Şinasi, Recaizâde Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat'ın Fransızcadan yaptıkları kısa şiirler ve hayvan öykülerini içeren çevirilerdir. Milli Edebiyat Dönemi'nde, çocuklarda dil bilincini geliştirmek amacıyla başta Ziya Gökalp olmak üzere, Ömer Seyfettin ve diğer Milli Edebiyat sanatçıları çocuklara yönelik birçok eser kaleme almış, çocuk edebiyatımızın gelişmesine katkı sağlamışlardır.

Ülkemizde çocuk edebiyatına verilen önem çocuğun eğitiminin de ön plana çıkmaya başladığı Tanzimat Dönemi'yle başlamış ve Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte artarak devam etmiştir. Bu konuya gereken önemin verilmesi noktasında biraz gecikilmiş olursa da günümüzde kaleme alınan eserlerin gerek sayısı gerekse niteliği ve bu alanda yapılan akademik çalışmalar konunun öneminin farkına varıldığını göstermektedir (Sınar, 2006). Özellikle bu dönemde çocuk daha çok önemsenir, çocuklara yönelik birçok etkinlikler düzenlenir, çocukların da toplum içinde özel ve önemli bir yere sahip olduğu vurgulanır.

Çocuk edebiyatını alanında son dönemlerde birçok eser verildiği görülmektedir. Bu eserlerin sayısının fazlalığından ziyade içeriği, niteliği daha önemlidir. Eserin dış yapı unsurları kadar muhtevası, konusu, verdiği mesajlar da önemlidir. Aynı zamanda bu unsurları dikkate alırken eserin estetik yönünü de hesaba katmalıyız.

2.3. ESTETİK

“ ‘Estetik’ sözcüğü Grekçe «aisthesis» ya da «aisthanesthai» sözünden gelir. «Aisthesis» sözcüğü, duyum, duyulur algı anlamına geldiği gibi, «aisthanesthai» sözcüğü de, duyu ile algılamak anlamına gelir” (Tunalı, 1998, 15). Estetik, sanat ya da güzellik alanına ait değerleri konu alan bir felsefi disiplindir. Tunalı'ya (1998) göre

estetik yalnızca güzeli konu almakla kalmaz, ona benzer ya da zıt kavramları da içeren hoş, yüce, trajik, çirkin gibi kavramlara da yer verir.

Estetik dediğimiz bilimi kuran ve bu adla anılmasını sağlayan Alexander G. Baumgarten'dir. O estetiği güzelliğin kusursuzlukla bir birleşimi olarak tanımlamıştır (Baumgarten, 1954). Baumgarten'ın "Aesthetica" adlı yapıtından sonra estetik, güzeli araştıran bilim dalı olarak tanımlanmıştır (Bozkurt, 2004, 23). 18. yüzyıla kadar estetik teriminin kullanılmadığını görmekteyiz. Ancak Rönesans ile birlikte gelişen dünya estetik kavramının da ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Koç'a (2009) göre estetik; kişiye hoşluk hissi veren, onda haz ve heyecan uyandıran, duysal bir kavramdır. Bu nedenle estetik her zaman güzeli arar. Yani güzel, gerçeğin sanatta ve tabiatta ahenkle ifade edilmesidir. İnsan da yaratılışı gereği güzeli sever. Turan KOÇ' un da dediği gibi; "En güzel bir biçimde yaratılmış insanın önemli hasletlerinden biri de onun bedii (estetik) bir duyarlılığa sahip olmasıdır" (Koç, 2009, 14).

Yapılan yorumları temel alırsak estetik güzele ulaşmayı hedefleyen, güzeli esas alan bir bilim dalıdır. İnsan güzelden haz duyar. Güzellikten kastedilen sadece dış güzellik değildir. Aynı zamanda iç güzellikte insan için önemlidir. Varlığın özü itibarıyla gerçek olan güzellik manevi güzelliştir.

İslam âlemine baktığımızda din İslam sanatı için tükenmez bir ilham kaynağı olmuştur. Bu bağlamda İslam estetiği metafizik ve varlık çerçevesinde açıklamaya çalışmıştır. İslam sanatının amacı görünenin arkasındaki görünmeyene ulaşmaktır. Fârâbi (870-950) "*el-Medînetül Fâzıla*" eserinde varlıklardaki güzelliği iki şekilde açıklar. Birincisi varlığı kendinden olanın güzelliğidir. Bu güzellik varlığın özüdür ve bütün güzelliklerin üstündedir. Diğeri ise varlığı kendinden olmayanın güzelliğidir. Bu daha çok varlığın şekli, rengi ve durumları ile ilgilidir (Özbal, 2017). İbn Sînâ (980-1037) ise gerçek güzelliği Allah'ın yarattığı şeylerin güzelliğiyle açıklamaktadır. Allah'ın kendisindeki bu güzelliği O'nun yaratmasında fark edilmektedir (Mutluel, 2008).

2.3.1. Estetik Eğitim

Tunalı'ya (2011) göre estetik eğitim, pratikte doğa ya da sanat yapıtları karşısında kendine özgü, onlardan hoşlanmak ya da onlardan zevk almak ve onları “güzel”, “hoş” gibi estetik değerlerle değerlendirmek anlamına gelir.

Tuna'ya (2007) göre; “Bireysel davranışlarımızdan giyim kuşamımıza, yaşadığımız çevreye bakışımızdan, onu düzenlemeye kadar yaşamımızın hemen her anında estetik beğeni ve algılarımızı kullanırız. Bu nedenle bireyin estetik beğeni ve estetik algıya yetisi küçük yaşlardan başlayan bir eğitim süreci ile geliştirilmelidir.”

Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programında (MEB, 2006) “Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler” başlığı altında ifade edilen özelliklerden biri de çocuklara “estetik değer” kazandırmakla ilgilidir: “Metinler, öğrencinin kişisel gelişimine katkıda bulunacak ve onlara estetik bir duyarlılık kazandıracak nitelikte olmalıdır.” İfadesi yer almaktadır. Estetik bakış açısı kazanan çocuk güzeli aramayı öğrenir. Bunu yaparken çevresine karşı farkındalık kazanır. Estetik bilinç kazanan çocuk hayal dünyasının şekillenmesine ve gelişmesine katkı sağlar.

Küçük yaşlardan itibaren verilen estetik eğitim çocuğun estetik beğeni kazanmasını da sağlayacaktır. Çocuklarda estetik bilinç oluşturmak için edebiyat, resim ve müzikten yararlanmak gerekir.

Kabataş'a (2017) göre küçük yaşlardan itibaren müzikle beslenen ve desteklenen çocukların ruhsal ve bedensel yönden daha sağlıklı bir gelişim gösterdikleri, müziğin dil gelişimlerinde olumlu etkisi olduğu ve estetik duygularını geliştirdiği düşünülmektedir.

Özalp'a (2012) göre resim eğitimi, özellikle okul öncesinde çocuğun coşkulu, meraklı, canlı, dış etkenlere açık duygusal özellikleri nedeniyle bu eğitimi alabileceği en iyi dönemdir. Görsel aktiviteler yoluyla da kendini iyi ifade edebilen, sosyal yönü kuvvetli, estetik beğenisi yüksek çocuklar yetiştirmek mümkündür.

Yeğen'e (2013) göre edebiyatın güzele ulaşması ve çocukları da güzele yönlendirmesi ise estetik özelliklerle donanımlı, nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ile mümkündür. Okuma kavramının içinin doldurulabilmesi için nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yetisi estetik eğitimle kazandırılabilir.

2.4. ESTETİK VE ÇOCUK EDEBİYATI

Bu bölümde estetik kavramının edebiyat ve çocuk edebiyatı ile olan ilişkisine ve estetik inceleme kavramlarına yer verilmiştir.

2.4.1. Edebiyat ve Estetik İlişkisi

Edebiyat kelimesi Arapça (iyi huy, iyi ahlâk anlamında) “edeb” kökünden türetilmiştir. Ancak kavram olarak “edebiyat”, Tanzimat Dönemi’nde, Fransızcadaki “literatüre” karşılığı olarak kabul görmüş, Türkçe’de, farklı anlamlarda kullanılmıştır. Bunlardan en yaygın olanı ise “dille yapılan güzel sanattır.”

Okay’a (1991) göre edebiyat, duygu, düşünce ve hayâlleri okuyucu üzerinde estetik bir heyecan ve hayranlık uyandıracak şekilde ifade sanatıdır. Uçan’a (2006) göre duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini sağlayan çocuk edebiyatı ise çocuğun zevklerine ve hayallerine hitap ederek onların gelişimlerine katkı sağlamaya çalışır.

Edebiyat var olduğundan beri hep hayatla iç içe olmuş. İnsan, insan hayatı onun malzemesi olmuştur. Edebiyat çocuğun estetik duyarlılık kazanmasında da önemli rol oynamıştır. Çocuğun düşünme, okuma, yazma, konuşma gibi temel becerilerinin de gelişmesinde edebiyat oldukça önemlidir. Şimşek ve Yakar’a (2012) göre çocuk, doğası gereği güzele ihtiyaç duyar ve güzel olanın arayışı içine girer. Bu nedenle de çocuğun duygusal dünyasına hitap eden bir güzellik ögesi olan edebiyat doğal bir ihtiyaçtır.

İnsanda güzellik duygusu doğuştan gelir. Güzel olan bir resim, güzel olan doğal bir görünüş insanın hoşuna gider. Bu duygunun gelişmesi ve ileriki yaşlara aktarılması gerekir. Bu duygu müzik, resim, tiyatro, mimari, heykel, dans gibi sanat dallarıyla gelişir. Aynı zamanda edebiyat da bu duygunun gelişmesini sağlar. Edebiyat çocuğun bebeklikten itibaren hayatında var olan bir durumdur. Ninniler, masallar, hikâyeler, ahenkli söyleyişler buna örnektir. Bütün bunlar çocuğun duygusal yönden gelişmesini sağlar.

Edebiyat, insanların duygu ve düşüncelerini edebi ve estetik değerler yoluyla ifade ettiği sözlü ve yazılı ürünlerin toplamıdır. Edebi eserin yazılış amacı sadece var

olanı aktarmak değil aynı zamanda ona duygusal yönden haz vermektir. Kalıcı edebi eserlere baktığımızda insanı derinden etkileyen, ona estetik zevk uyandıran eserler olduğunu görmekteyiz. Estetik sanatın içinde olduğu kadar edebiyatta da etkisini göstermiştir. Bu yüzden edebi eser incelenirken estetik yönden de incelenmelidir.

2.4.2. Çocuk Edebiyatında Estetiğin Yeri

Çocukluk bir insanın kişiliğinin oluşmasında en önemli dönemdir. Doğru ve yanlış bulmada, benliğinin oluşmasında, sosyal ilişkileri geliştirmesinde belirleyici olan bir dönemdir. Çocuk edebiyatı bu dönemin daha verimli olmasında ve sağlam kişilik oluşturmada önemi tartışılmaz bir gerçekliktir.

Şimşek'e (2005) göre çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerine uygun, iyiye ve doğruya yönlendirici, hayal dünyalarına hitap eden, çocuğun anlama ve yorumlama becerilerini geliştirici tüm sözlü ve yazılı veriler çocuk edebiyatını oluşturur.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin niteliği de çok önemlidir. Nitelikli edebi eserler çocuğu duygusal, bilişsel yönden desteklerken onların estetik zevk ve estetik beğeni yönünden de geliştirmelidir. Şimşek, çocuk edebiyatını şöyle tanımlar: "Çocuk edebiyatı, çocukların ruh ve beden gelişimlerine uygun, onların hayâl dünyalarına hitap eden, kötülüklerden uzak, çocuğun anlama, kavrama ve yorumlamasına olanak sağlayan; çocuğu eğiten ve eğlendiren sözlü ve yazılı ürünlerin tamamıdır (Şimşek, 2005, 78)."

Son dönemlerde ülkemizde yayınlanan eserlere baktığımızda estetik yönden nitelikli eserler üreilmeye başlanmıştır. Çocuk edebiyatına yönelik eserlerde çocuğun estetik beğeni ve algısı üzerine durulurken görsel öğeler ve çizimlerde oldukça önem arz etmektedir.

Sebik'e (2012) göre edebi eserler aracılığıyla estetik kaygı ve beğenisi gelişen çocuklar eserleri seçerken de nitelikli ürünleri tercih edeceklerdir. Böylece bu alana ait eserlerin oluşumunda etkin bir şekilde rol alarak daha nitelikli eserler üretilmesini sağlayacaklardır.

2.4.3. Estetik İnceleme

Estetik insanın doğuştan getirdiği güzeli bulma arayışının bir sonucudur. Bir insan neden güzeli arar ve neyi neden güzel bulur cevabını aramasıdır. Edebi eserlerde estetik; bir cümle, bir anlam ya da yazarın yönlendirmesiyle kazanılan duygu ile okurun metne bağlanmasıdır.

Edebi eserlerde konu, tema ve kurgu çok önemlidir. Çocuk edebiyatı için bir eser oluşturulduğunda bu unsurların çocuğun yaşı, gelişim düzeyi, ilgi ve ihtiyaçları da dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Şirin'e (2016) göre "çocuk bakışı", "çocuğa görelilik" ve "çocuk gerçekliği" modern çocuk edebiyatında yer alan üç temel kavramdır. Bu kavramlar, çocuk edebiyatının pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütlerinin anahtarı durumundadır.

Çocuk edebiyatı metnindeki estetik ölçütleri daha iyi kavramak için G. Haas'ın sorduğu dört soruyu iyi bilmemiz gerekir. Bunlar: "Metin, sınırlama olmaksızın bir dil ve üslup standardına uygun mudur? Metin dil ve hareket tarzı olarak maddi yönden orijinal, yani özüne özgü müdür? Metin değişik bir şekilde tanımlanabilen estetik niteliklere (inşa biçimi, üslup, anlatım biçimi vs.) sahip midir? Metin ve resim birbirleriyle okuyucu ve seyreden için fark edilebilir bir işlevsel ilişki içerisinde bulunmakta mıdır?" (Kamiski, 2009,188'den akt. Arıcı ve Batmaz, 2019)

Çocuk edebiyatı metninde kullanılan resimler estetik ölçütlerden biçimsel bir unsurdur. Kullanılan resimler hem çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı hem de verilmek istenilen mesajı içermesi gerekmektedir. Kullanılan resimler ve verilen mesaj doğru orantılı olmalıdır. Verilen mesajı ve anlamı somutlaştırmak için kullanılan resimlerin seçimi çok önemlidir.

2.5. ÇOCUK EDEBİYATI TÜRLERİ VE TÜRLERE GÖRE ESTETİK İNCELEME

Çocuk edebiyatının türlerine baktığımızda karşımıza masallar, hikâyeler, romanlar, şiirler, gezi yazıları gibi sıkça kullanılan türleri görmekteyiz. Bu bölümde Yürekdede ve Padişah, Katıraslan, Serçekeş, Motorlukuş, Ağaçkakanlar, Kuşların Dili

adlı eserler masal olmasından dolayı çocuk masallarında estetik konusuna değinilmiştir. Küçük Şehzade eseri hikâye olmasından dolayı çocuk hikâyelerinde estetik konusuna değinilmiştir. Gülücük, Ağaç Okul adlı eserler şiir olduğu için şiirlerde estetik konusuna değinilmiştir.

2.5.1. Çocuk Masallarında Estetik

Saluk'a (2018) göre masallar, yüzeysel olarak bakıldığında geçmiş zamana ait anlatılar olarak düşünülebilir. Ancak başlangıçta sözlü edebiyat ürünleri olarak ortaya çıkan masallar, zamanla yazılı edebiyat eserlerine dönüşmüştür. Çok eski dönemlerden itibaren milletlerin kültürlerinden doğan ve günümüze kadar ulaşan bu edebi tür, hem geçmişi hem de yeniye içinde barındıran bir bileşimdir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinden masallar, çocukları eğlendirirken aynı zamanda ahlaki ve toplumsal açıdan da eğitici bir rol üstlenir. Yazar, eserde çocuklara doğrudan öğüt vermektense, olaylar içinde bu öğütleri hissettirmelidir. Parkyıldız'a (2014) göre masallar; çocuklara iyiliği, temizliği ve yardımlaşmayı öğretmektedir. Göğüş'e (1978) göre masalda, öyküde aranan inandırıcılık şart değildir; olayların geçtiği yerin, zamanın belirtilmesi ya da olayların, kişilerin ve çevrenin gerçeğe benzemesi gerekmez. Masal bu yönleriyle önemli bir rol oynar çünkü çocuğun hayal gücünü geliştirir.

Görgü'ye (2006) göre masal; konu, ileti, içerik ve öğeleriyle çocuğa yaşamı tanıtmaya ve çocukta tutum ve davranış geliştirme açısından etkili bir tür olarak kabul edilmektedir. Çocuk, masal karakterleriyle kendini özdeşleştirerek; kendini tanıma, kendi davranışlarını olumlu yönde değiştirme, toplumsallaşma, uygar davranışlar kazanma, toplumla uyum içinde olma, ulusal ve evrensel değerleri tanıma ve bunları içselleştirme fırsatı bulabilir.

Kanter'e (2014) göre masallarda etik ve estetik arasındaki denge, hem içerik hem de biçim açısından masalları zenginleştirmektedir. Masalların kuru ve monoton anlatımdan uzak, aynı zamanda anlatıldığı topluma ait kültürel izler taşıyan dilleri estetik açıdan değerli kılmaktadır.

Muhteva ve verdiği mesajlar açısından çocuğu iyiye ve güzele yönlendiren masallar, içinden çıktığı toplumun dil özelliklerini aktarma noktasında önemli bir görev üstlenir. Cümle yapısı, söyleniş biçimi, akıcılık, zengin söz varlığı ve iyiye, güzele yönlendirici dili çocukların estetik algılarının gelişimini destekler. Bu nedenle, seçilen masal örneklerinin akıcı bir üslup, uyumlu cümle yapısı, güzellik ve doğruluk gibi estetik ögeler taşımasına zen gösterilmelidir.

2.5.2. ocuk Hikâyelerinde Estetik

Karaalioğlu'na (2011) göre hikâye; hayatta olan veya olacak kanısı veren olayları bir ölçü ile anlatan, hayalde tasarlanan ilgi çekici birtakım olayları anlatarak okuyanda heyecan veya zevk uyandıran yazıdır. Çocuğa hayatın gerçeklerini anlatmak için sıklıkla hikâyelere başvurulmuştur. ocuk sadece hayatı öğrenmekle kalmaz aynı zamanda hayal dünyasının gelişmesine de imkân sağlamaktadır.

Hikâye ana dili öğrenmede ve dil becerisinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Kendi diline ait atasözü, deyim ve yeni sözcükleri okuyarak söz varlığının gelişmesine ve kelimeleri özümsemesine katkı sağlamaktadır.

Temizyürek'e (2003) ve Tosun'a (2005) göre ocuk hikâyeler okuyarak görmediği ve bilmediği yerleri tanınması kolaylaşacaktır. Hayata dair bilgilerin artmasını sağlayacaktır. Hayatı yorumlama ve sorgulama gibi bilişsel unsurların gelişmesine katkı sağlayacaktır. Hikâyeler ocukların düşünce ve hayal dünyalarını geliştirerek onları bilişsel yönden de besler. Bu sayede düşünen, hayal eden, sorgulayan ve yorumlayan çocuklar yetiştirilmesine katkı sağlar.

2.5.3. ocuk şiirlerinde Estetik

Akyol'a (2006) göre şiir, duyguları ve sesleri satırlarda birleştirerek etkileyici bir bütün oluşturur. Dilin zel bir biçimde kullanılmasıyla adeta kelimelerle bir melodi yaratır; şiir, insanın kelimelerle ahenk oluşturduğu ve pek çok düşünceyi kısa, zl bir şekilde ifade edebildiği eşsiz bir anlatım biçimidir. şiir çok eski bir anlatım biçimidir. şiirin belli bir tanımını yapmak mümkün değildir. Coşkun'a (2006) göre şiir, estetik

ve duygusal derinliğiyle insanın manevi dünyasını zenginleştiren, yeni yaşam perspektiflerinin ortaya çıkmasına katkı sağlayan en değerli edebiyat ürünlerinden biridir.

Şiir, herkesin yazabileceği bir edebiyat türü değildir. Şiir yazmak için şiir bilgisine ve yeteneğine ihtiyaç vardır. Ada'ya (2009) göre imge, ritim, benzetme, değişmece, eğretileme ve tevriye gibi unsurlar şiir oluşturma sürecinde sadece teorik bilgiler olmaktan çıkar, sürece dâhil olur ve şiirin temel yapı taşlarını oluştururlar.

Oğuzkan'a (2001) göre çocuk, gelişimin her aşamasında şiire karşı olumlu bir ilgi duyar; şiir dinlemekten, okumaktan ve ezberlemekten keyif alır. Dil, çocuğun kendini ifade etme yeteneği ve estetik duygusunun gelişimine katkı sağlar. Bu nedenle kafiyeli ve melodik yapıya sahip şiirler, çocuğun dil gelişimini desteklerken aynı zamanda estetik bilinç kazanmasına da yardımcı olur.

Memmedov'a (2013) göre şiirin en önemli özelliklerinden biri, çocuklardaki ritim ve uyum duygusunu güçlendirmesidir. Çocuklar, özellikle tekrarları ve ritmi severler. Doğduktan sonra ilk duydukları edebi türler ninnilerdir. Ninnileri dinlerken çocuklar adeta bir büyüye kapılırlar. Ninnilerdeki ahenk, ritim, müzik ve sözlerin tekrarı çocuğu rahatlatır ve onu farklı dünyalara götürür.

Çocuklar için yazılan şiirler yalnızca eğitici ya da eğlencelik olmamalıdır. Şair, çocuğun dünyasını estetik değerleri gözeterek, onun anlayabileceği bir dille ifade etmelidir. Şirin'e (2007) göre öznesi çocuk olan şiirde, çocuğun bilinç ve bilinç dışı, somut ve soyut arasındaki sınırları bilmek, şairin çocuk hakkında derin bir bilgiye sahip olmasını gerektirir. Çocuk bilgisinin temel dayanağı ise çocuğun dilidir.

Ahenk unsurlarıyla şekillendirilen dil, çocukta estetik bilinç oluşturur ve bu sayede onun çevresiyle daha sağlıklı bir iletişim kurmasına imkân tanır.

2.6. CAHİT ZARİFOĞLU VE ÇOCUK EDEBİYATI

Cahit Zarifoğlu edebiyatın farklı alanlarında eserler vermiş çok yönlü bir yazardır. Çocuk edebiyatına bir görev olarak bakan yazar, bu alanın farklı türlerinde eserler kaleme almıştır.

Çocuk edebiyatının modern anlamda yeniden şekillenmeye başladığı 1980'li yıllarda, Cahit Zarifoğlu da çeşitli türlerdeki eserleriyle bu alana önemli katkılarda bulunmuştur. Şair kimliğini koruyarak, çocuklara yönelik eserlerinde değerleri aktaran Zarifoğlu, çocuklara yazma konusunda şu şekilde düşünmektedir: “Çocuklar için yazmakta, çocukça, katışıksız bir mutluluk vardır, bir görevin yerine getirilme duygusu ve tatmini vardır, bir sorumluluğa evet demenin kahramanlığı vardır...” (Şirin, 2014a).

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatına olan katkılarını, farklı yazılarından ve verdiği röportajlardan görmek mümkündür. Zarifoğlu, çocuk edebiyatını büyük bir öneme sahip olarak görür ve Türkiye’de evrensel bir dil kullanılarak "millî, manevî ve insani" değerlerin işlendiği çocuk edebiyatı çalışmalarının yetersiz olduğunu, bu alanda daha hızlı adımlar atılması gerektiğini ifade etmektedir (Zarifoğlu, 2006, s. 69). Cahit Zarifoğlu, çocuk edebiyatı yazarlığının ciddi bir çaba ve sorumluluk gerektiren bir alan olduğunu vurgular. Bu nedenle, bu alanda yazmak isteyenlerin dikkatli olmaları gerektiğini ve kendilerini bu konuda geliştirmeleri gerektiğini savunmaktadır (Zarifoğlu, 2006, s. 79-80).

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı yazarı olarak dikkat çeken bir başka yönü ise, yazmayı planladığı eserleri bazen önce kendi çocuklarına anlatması ve bu şekilde yazacaklarını adeta “test” etmesidir. Yazarın benzer pek çok uygulamayı hayata geçirdiği, hatta anlattığı bu çalışmaları yakın arkadaşlarının da dinlediği bilinmektedir (Zarifoğlu, 2006, s. 89). Çocuk edebiyatı yazarlarının çoğunun eserlerinde kendi çocukluk deneyimlerinden faydalandığı bilinmektedir. Ancak, Cahit Zarifoğlu'yla yapılan bir röportajda yazar, çocuklar için yazdığı eserlerde kendi çocukluğundan yararlanmadığını ifade etmiştir (Zarifoğlu, 2006, s. 229).

Cahit Zarifoğlu, çocuk kitaplarında edebiyatın çeşitli anlatım türlerinden yararlanmış, ancak ağırlıklı olarak masal türünü tercih etmiş ve masal diliyle çocuklara seslenmiştir (Zarifoğlu, 2006, s. 251). Aldı'ya (2017) göre Cahit Zarifoğlu, çocukları ilgilendiren yakın ve gelecek dönemdeki farklı problemleri çocuklara modern masal diliyle aktarmayı temel hedef belirlediği için, yazarın eserleri problem temelli çocuk kitapları olarak kabul edilebilir. Şirin'e (2013) göre Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarının bazılarında kahramanlar hayvanlardır ve bu durumun İslam geleneğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.7. CAHİT ZARİFOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ

Bu bölümde Cahit Zarifoğlu'nun hayatı ve eserlerine yer verilmiştir.

2.7.1. Hayatı

Cahit Zarifoğlu 1 Temmuz 1940 yılında Ankara'nın Altındağ ilçesinde doğmuştur. Babasının adı Niyazi Bey, annesinin adı Şerife Hanım'dır (Karaçam,2013). Ataları Orta Asya'dan Kafkaslara oradan da Anadolu'ya gelmiştir. Cahit Zarifoğlu ilkokula Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde başlamasına rağmen babasının mesleği gereği farklı yerlerde devam etmiştir. İkinci sınıfı Maraş'ta, üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıfı Ankara'da, ortaokulu Kızılcahamam'da liseyi ise Maraş'ta tamamlamıştır (Özdenören, 2007). Maraş'ta liseye devam ederken arkadaşlarıyla birlikte Hamle adı altında dergi çıkarmışlardır.

Cahit Zarifoğlu arkadaşları Rasim Özdenören ve Erdem Beyazıt'ın yardımlarıyla 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydını yapmıştır. Zarifoğlu on yıllık üniversite hayatını 1971 yılında Alman şairi Rilke'nin hayatı üzerine yazdığı bitirme tezi ile mezun olmuştur (Karaçam,2013). Üniversite yıllarında fikir dünyasına yön veren Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç gibi isimlerle tanışmıştır.

Cahit Zarifoğlu otuz altı yaşındayken Arvasilerden Van Müftüsü Kasım Arvas'ın kızı Berat Hanım ile evlenmiştir. Bu evlilikten Fatma Betül, Ayşe Hicret, Ahmet Fehim ve Arife dünyaya gelmiştir (Zarifoğlu, 2000).

Cahit Zarifoğlu, 1960 yılında Maraş'ın Pazarcık ilçesinde vekil öğretmenlik yaparak iş hayatına başlamıştır. 1967 yılında gazete sekreterliği, 1968 yılında Migros teşkilatında tercümanlık, 1970 yılında Touring Otomobil Kurumu'nda muhasebecilik, 1972 yılında İstanbul'da bir özel lisede Almanca Öğretmenliği, 1975 yılında Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu'nda memurluk, 1976 yılında TRT Genel Müdürlüğü'nde çevirmenlik gibi birçok işte çalışmıştır (Kahraman, Özdenören, İleri,2003).

Cahit Zarifoğlu hayatının son dönemlerinde pankreas kanserine yakalanmıştır. Cahit Zarifoğlu tüm uğraşlara rağmen 7 Haziran 1987 tarihinde gece 22.15'te vefat etmiştir. Kabri Üsküdar'daki Küplüce Mezarlığı'ndadır.

2.7.2. Eserleri

Cahit Zarifoğlu'nun eserlerini iki döneme ayırabiliriz. Birinci döneminde sanatsal kaygılar ve bireysel konularla yazdığı eserlerden, ikinci döneminde ise sanatsal kaygılardan uzaklaşarak toplumsal konularda yazdığı eserlerden oluşmaktadır.

Türlerine göre Cahit Zarifoğlu'nun eserleri şu şekildedir:

Şiirleri:

İşaret Çocukları (1967): Cahit Zarifoğlu'nun ilk şiir kitabıdır. Benlik, varoluş, çocukluk, kadın ve aşk gibi bireysel temalara bu kitapta rastlanmaktadır.

Yedi Güzel Adam (1973): Zarifoğlu'nun ikinci şiir kitabıdır. Bu kitapta altı şiirden oluşmaktadır. Daha çok İslami konulara değinmiştir.

Menziller (1977): Cahit Zarifoğlu'nun üçüncü şiir kitabıdır. Yedi Güzel Adam kitabının devamı niteliğindedir. Bu adamların girdikleri menzil anlatılmaktadır.

Korku ve Yakarış (1986): Cahit Zarifoğlu'nun dördüncü şiir kitabıdır. Kitapta 55 şiir bulunmaktadır. Zarifoğlu'nun tamamen tasavvufa yönlendiği görülmektedir.

Şiirler (1989)

Hikâyeler:

İns (1974): Edebiyat Dergisi Yayınları'nın bastığı bu hikâye kitabında insanı anlatmaya çalışmıştır.

Hikâyeler (1996)

Romanlar:

Savaş Ritimleri (1985): Cahit Zarifoğlu'nun roman türünde vermiş olduğu ilk eserdir. Bu eserde Afgan cihadını anlatmıştır.

Anne (1991): Tamamlanmamış bir eserdir. Eserde, Nil kenarının yakınlarında yaşayan Pilot Selman'ın başından geçen uçak kazası anlatılmaktadır

Deneme:

Bir Değirmendir Bu Dünya (1986): Deneme türünde yazdığı bu eserde “*Yeni Devir, Milli Gazete, Maveria*” gibi gazete ve dergilerde çıkan güncel ve siyasi konulardaki yazılarından oluşmaktadır.

Zengin Hayaller Peşinde (1999): Vefatından sonra basılan bu eserde de “Bir Değirmendir Bu Dünya” adlı eserinde olduğu gibi gazete ve dergilerde yazdığı yazılardan oluşmaktadır.

Çocuk Edebiyatı:

Serçekuş (1983): Çocuklar için yazılmış masal kitabı olan bu eser kahramanın adı olan serçekuştan almıştır. Zarifoğlu dini motifleri de kullandığı bu eserde Müslümanların güneş doğmadan kalkmasını, ekmeğe hürmet etmesini, Allah'ın çok cömert olduğunu çocuklara anlatmaya çalışmıştır.

Ağaçkakanlar (1983): 110 sayfadan oluşan bu masal kitabında bir ağaçkakan ailesinin durumu anlatılmıştır. Uzun zaman çocukları olmayan anne ve baba ağaçkakanın gördükleri bir rüyanın peşinden çocuklarının olması onları büyük bir korkuya sevk etmiştir. Zira gördükleri rüya ile çocuklarının dünyaya gelmesinden sonraki durum arasında benzerlikler söz konusudur.

Katıraslan (1983): 96 sayfadan oluşan bu kitapta tilki ile aslanın yolculukları anlatılmıştır. Tilki kişisel eşyalarını taşıması için yanına bir eşek; aslan da yolculukta üzerine binmesi için bir katır almıştır.

Yürek Dede ile Padişah (1987): Zarifoğlu, Yürekdede lakabı ile tanınan Hasan'ın örnek oluşturan hayatı anlatılmıştır. Hasan, hanımı Ayşe ile birlikte hayatının her anını Allah'a kulluk bilinciyle geçiren örnek bir Müslümandır. Yaylaya çıkmak için yola çıktıklarında sahip oldukları tek şey olan deveyi muhtaç oldukları halde tanımadıkları misafirlere ikram etmesi güzel bir örnektir. Padişah olduğunu sonradan öğreneceği bu misafirin ısrarı üzerine başkente giden Yürekdede, cuma namazını padişahla beraber kıldıktan sonra camide dua eder. Yürekdede padişahın dua ettiğini görünce onun da

muhtaç bir halde olduğunu anlar ve hızlıca dışarıya çıkıp dileğini sadece Allah'tan ister. Büyük bir hazine bulup fakir fukaraya dağıtarak Allah'a hamdı dilinden eksiltmez.

Motorlukuş (1987): Beş bölümden oluşan bu eser 1987 yılında yayınlanmıştır. Motorlu kuş; Tilki ile Aslan, Kırmızı Gözlü Kara Yılan, Dünya'nın En Vahşi Hayvanı, Çın Çın Yılandıklar adlı hikâyelerden oluşmaktadır. Başkalarına benzememeyi, tasavvufi konuları işlemiştir.

Küçük Şehzade (1987): Padişah ile Bir Veli ve Küçük Şehzade adlı iki bölümden oluşmaktadır. Süleyman adlı bir şehzadenin başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Tasavvufi konulara da değinilmiştir.

Gülücük (1989): 32 şiirden oluşan bir şiir kitabı olan Gülücük, çocukların seviyesine uygun bir dille yazılmıştır. Tasavvufi konularda barındırmaktadır.

Kuşların Dili (1989): Feridüddin Attar'ın Mantıku't-Tayr eseri çocukların seviyesine uygun bir şekilde yazılmıştır. Eserde kuşların kendilerine bir padişah aramaları ve Hz. Süleyman(as.) kuşu Hüdhün'ün onlara rehberlik ederek kuşların padişahı olan Simurg'a ulaştırması anlatılmaktadır.

Ağaç Okul (1990): 37 şiirden oluşan bu eserde çocuklar için yazılmış Afganistan şiirlerinden oluşmaktadır.

Mektup:

Okuyucularla (2009): Vefatından sonra basılan bu eserde Maveria Dergisi'nde okuyucularına vermiş olduğu cevaplar vardır.

Mektuplar (2010): Vefatından sonra basılan bu eserde arkadaşlarına ve okuyucularına yazmış olduğu mektuplardan oluşmaktadır.

Günlük:

Yaşamak (1980): Tür olarak günlük, anı, deneme ve şiir gibi birçok eserden oluşmaktadır. Zarifoğlu'nun edebi düşüncelerinden aile hayatına kadar birçok konuda bilgiler bulunan bu eserde tasavvufi izlere de rastlamak mümkündür.

Röportaj:

Konuşmalar (2000): Vefatından sonra basılan bu eserde “Kendisi ile Yapılan Konuşmalar” ve “Kendisi Hakkında Yapılan Konuşmalar” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır

Tiyatro:

Sütçü İmam (1987): Maraş’ta yaşanmış olan Sütçü İmam olayı anlatılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserlerinin estetik değer incelemesi ilkeleri doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma metotlarından doküman inceleme modeli kullanılmıştır. Yazarın incelemeye alınan çocuk kitabı estetik ölçütler bakımından incelenmesi ve değerlendirilmeye alınan estetik ölçütlerin belirlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemiyle saptanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) doküman incelemesini, “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini kapsamaktadır” (s.217) şeklinde tanımlamıştır. Eserin belirlenen ölçütler doğrultusunda değerlendirilerek yorumlanmasında ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli “Verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamak.” şeklinde açıklanabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, 24). Bu yöntem kullanılarak önceden belirlenmiş ilkeler doğrultusunda yorumlama yapılmış, belli bir düzen içinde sunulmuştur. Araştırmaya edebiyat, estetik, edebiyat estetiği üzerine yazılmış eserlerin incelenmesiyle başlanmıştır. İncelenen eserlerden yola çıkarak değerlendirmeye alınacak estetik ölçütler belirlenmiştir. 21 ölçüt belirlenmiş ve açıklamaları yapılmıştır. Cahit Zarifoğlu'nun Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri bu ölçütler dikkate alınarak okunmuş ve eserlerin estetik ölçütlere uygunluğu değerlendirilmiştir. İncelenen eserlerde seçilen örnekler estetik ölçütlere uygun olarak ayrılmış ve kayıt altına alınmıştır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri oluşturmaktadır.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Doküman incelemesi tekniği kullanılarak çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülen veriler toplanmıştır. Çalışmada çocuk edebiyatı, estetik, edebiyat estetiği ve çocuğun estetik eğitime yönelik bilgiler ilgili kitaplar, makaleler, süreli yayınlar, doktora ve yüksek lisans tez çalışmaları taranarak toplanmış ve incelenmiştir.

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri temin edilmiştir. Daha sonra belirlenen ölçütler bağlamında alt başlıklar altında incelenmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanmış ve sonuçlandırılmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Elde edilen verilerin analizinde “betimsel analiz” yöntemi uygulanmıştır. Betimsel analiz yönteminde amaç literatür taraması yoluyla elde edilen verilerin yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Betimsel analiz için oluşturulan çerçeve, Dedeoğlu Orhun'un (2019) hazırlamış olduğu doktora tezinde yer alan ve çocuk edebiyatı yazarlarının görüşlerine başvurarak oluşturduğu 10 ölçüt ve Elmas Nazım'ın (2017) yazmış olduğu “Hikâyenin Öyküsü” adlı eserde yer alan 11 estetik kriterle birlikte toplam 21 ölçütten oluşmaktadır. Ayrıca her bir ölçüt ile ilgili olarak araştırmacı deneyimlerine bağlı olarak 3'lü likert tipi ölçek kullanılarak araştırmacı değerlendirmesine yer verilmiştir.

Buket Dedeoğlu Orhun'un (2019) hazırlamış olduğu doktora tezinde yer alan ve çocuk edebiyatı yazarlarının görüşlerine başvurarak oluşturduğu 10 ölçüt:

1. Eser çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı
2. Eserin dili güçlü olmalı
3. Eserin konusu, kurgusu nitelikli olmalı
4. Eser çocuğa düşünme becerisi kazandırmalı
5. Eserin dış yapı özellikleri nitelikli olmalı
6. Eser çocuğun dil becerilerinin geliştirilmesine destek olmalı
7. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalı
8. Eser sanat algısı oluşturmali
9. Eser türüne özgü özellikler taşımali
10. Eserin öğretici yönü olmalı

Nazım Elmas'ın (2017) yazmış olduğu "Hikâyenin Öyküsü" adlı eserinden alınan 10 estetik ölçüt:

1. Ritim
2. Karşılaştırma
3. Geri dönüş tekniği
4. Çatışma ve gerilim
5. Çağrışımlar
6. Metni tamamlama
7. Şaşırtma ve itiraf
8. Özdeşleşme ve bütünleşme
9. Samimiyet ve atmosfer oluşturma
10. Mizah ve ironi
11. Tasvirler

Bu iki eserden alınan ve adlandırmada kısmen değişiklik yapılarak oluşturulan estetik ölçütler:

1. Eser nitelikli dış yapı özelliklerine sahip olmalıdır.
2. Eser ilgi çekici bir konu ve nitelikli bir kurguya sahip olmalıdır.
3. Akıcılık
4. Evrensel insanlık ve ahlaki değerleri kazandırıcı nitelikte olması, aynı zamanda milli değerler ve kültürel kodlar barındırması
5. Çocuk bakışı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği
6. Tasvir ve görsel somutlaştırma
7. Karşıtlık ve karşılaştırma

8. Ritim
9. Eser türüne uygun olmalıdır.
10. Eser öğretici unsurlar taşınmalıdır.
11. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalıdır.,
12. Çatışmalar
13. Çağrışımlar
14. Mizah
15. Samimi diyaloglar
16. Metni tamamlama
17. Söz sanatları
18. Geri dönüş ve ileri dönük sıçramalar
19. Olaylarda normal akışa aykırılık ve şaşırtıcılık
20. Zor olanı başarma olay ve sahneleri
21. Okurun özdeşleşebileceği davranışlar

3.4.1. Çocuk Edebiyatı Alanına Ait Eserleri Estetik Değerler Yönünden İncelerken Kullanılacak Ölçütler

1. Nitelikli dış yapı özellikleri
2. Konu ve kurgunun niteliği ve ilgi çekiciliği
3. Akıcılık (İlgi ve merak öğelerinin canlı tutulması)
4. Evrensel insanlık ve ahlaki değerleri kazandırıcı nitelikte olması, aynı zamanda milli değerler ve kültürel kodlar barındırması
5. Çocuk bakışı, Çocuğa görelilik, Çocuk gerçekliği
6. Tasvir ve görsel somutlaştırma
7. Karşıtlık ve karşılaştırma
8. Ritim
9. Türüne uygunluk
10. Öğreticilik
11. Eserin dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlılığı
12. Çatışmalar
13. Çağrışımlar
14. Mizah
15. Samimi diyaloglar

16. Metni tamamlama
17. Söz sanatları (Benzetme, kişileştirme, konuşturma, abartma ve tezat)
18. Geri dönüş ve ileri dönük sıçramalar
19. Olaylarda normal akışa aykırılık, şaşırtıcılık
20. Zor olanı başarma olay ve sahneleri
21. Okurun özdeşleşebileceği davranış ve başarılar

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR

Bu bölümde çocuk edebiyatı alanında kaleme alınan eserleri incelerken kullanılacak estetik ölçütlere yer verilmiştir. Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatına ait eserlerinin estetik ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmesi ve alt amacına ilişkin bulgulara ele alınmıştır.

4.1. CAHİT ZARİFOĞLU'NUN ÇOCUK EDEBİYATI ALANINA AİT ESERLERİNİN ESTETİK ÖLÇÜTLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatına ait eserleri estetik ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmiş ve bu ölçütleri somut hale getirmek için kitaptan örneklerle yer verilmiştir.

4.1.1. Eser Nitelikli Dış Yapı Özelliklerine Sahip Olmalıdır

Çocuk kitaplarında dış yapı unsurları çocuğun ilgisini çekecek tarzda olmalıdır. Yetişkinler için yazılan kitaplar dış yapı unsurları çocuk kitapları kadar önem arz etmez. Yetişkinler kitapların dış yapısından ziyade içyapı özelliklerine dikkat etmektedir. Çocuğa hitap eden eserlerin nitelikli olması için kapağının, görsellerinin ilgi çekici olması gerekir. Çünkü çocuk bir kitabı eline aldığı ilk olarak görsellerine bakacak ve dış yapı olarak hoşuna giden kitaba yönelecektir.

Çocuk edebiyatı eserlerine baktığımızda kitabın kapağı, punto büyüklüğü, kâğıt özellikleri, kullanılan görseller, sayfa düzeni gibi unsurlar dış yapı özelliklerini oluşturmaktadır.

Bu unsurlara baktığımızda yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Punto büyüklüğünden, sayfa düzenine kadar çocuklarda yaş ilerledikçe bu unsurların özellikleri de farklılık göstermektedir. Daha küçük yaşlarda kitabın puntoları daha

büyük, kitabın boyutu daha büyük ve ağırlığı az olmalıdır. Bu durum yaş ilerledikçe değişim göstermektedir.

Cahit Zarifoğlu'nun Yürekdede ve Padişah eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Yürekdede ve Padişah

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, 2020, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Serçekeş eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Serçekeş

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ocak 2020, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Motorlukuş eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Motorlukuş

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ekim 2019, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Ağaç Okul eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Ağaç Okul

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ekim 2019, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Ağaçkakanlar eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Ağaçkakanlar

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ocak,2020, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Küçük Şehzade eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Küçük Şehzade

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ekim, 2019, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Katıraslan eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Katıraslan

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Kasım, 2019, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Kuşların Dili eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Kuşların Dili

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Ocak, 2020, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak eserin kahramanı resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cahit Zarifoğlu'nun Gülücük eserinin dış yapı unsurları aşağıda açıklanmıştır.

Kitabın Adı: Gülücük

Resimleyen: Ender Dandul

Yayınevi ve Basım Yılı: Beyan Yayınevi, Aralık, 2023, İstanbul

12.5x19.5 cm boyutlarında olan eserde sayfa numarası sağ alt köşede numaralandırılmıştır. Boyutu ve ağırlığı hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Kitabın kapağı kalın kartondan, sayfaları ise 2.hamur kâğıttan olması standartlara uygundur. Kitabın kapak resmi çocuğun hayal dünyasına ve kitabın içeriğine uygun olarak resmedilmiştir.

Eserin yazı boyutu 14 punto olarak yazılmıştır. Eserdeki resimlere baktığımızda sayfanın tamamını kapladığını görmekteyiz. Metinde anlatılan olayları somutlaştıracak şekilde resimler seçilmiştir. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine hitap eden eser, görsel olarak yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Seçilen resimler renkli olmaması da hitap ettiği yaş grubu için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları nitelikli		x	
Dış yapı unsurlarına			
Sahiptir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları nitelikli dış yapı unsurları yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.2. Eser İlgi Çekici Bir Konu ve Nitelikli Bir Kurguya Sahip Olmalıdır

Çocuk kitapları çocuğun hayal dünyasına hitap edecek şekilde ve onun ilgisini çekecek tarzda olmalıdır. İlgi çekici bir konu, nitelikli bir kurgu sadece yetişkinler için yazılan eserlerin olmazsa olmazlarından değildir. Çocuklar için yazılan eserlerde de

bu özellikler ön plana çıkmaktadır. Çocukların hayal dünyasının gelişmesinde, geleceğini şekillendirirken hayatı öğrenmesinde kitapların çok önemli yeri vardır.

İlgi çekici bir konu, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ve bu alışkanlığın devam etmesi açısından önemlidir. Konu çocuğun hayal dünyasına, yaşına, hayatına hitap edecek tarzda olmalıdır. Çocuğa hitap eden bir konunun seçilmesi verilmek istenen mesajın da sağlıklı bir şekilde iletilmesini kolaylaştırır.

Çocuk yaşı gereği sıkılmaya elverişli bir yapıya sahiptir. Sağlam ve nitelikli bir kurguya sahip eser, çocuğun esere olan ilgisini artırmaktadır. Seçilen konu ne kadar önemli ise o konunun sağlam bir kurguyla okura aktarılması da o kadar önemlidir. Hikâye, roman, masal gibi olay ağırlıklı türlerde nitelikli bir eserden söz etmek istiyorsak kurgu ön plana çıkmaktadır. Yazar çocuğun ilgisini diri tutmak için merak duygusundan yararlanır. Eserde merak duygusunu diri tutmak için yazar, eseri ilgi çekici bir konu etrafında sağlam bir kurguyla şekillendirmelidir.

Edebiyat insana farklı bir dünyanın kapısını açar, ulaşılamayan olay ve durumları yaşaması için fırsat verir. Hayatı boyunca farklı durumlara karşı deneyim kazanmasında etkili olur. Çocuk kitapları da çocuğu hayata hazırlama noktasında farklı deneyimler sunar. Bu deneyimleri verirken ilgi çekici bir konuyu nitelikli bir kurgu ile verilirse çocuklara gerçek hayattaki deneyimleri yaşatmış olur.

Yürekdede ve Padişah

Cahit Zarıfoğlu bu eserinde Yürekdede'nin insanlara ve çocuklara örnek olan hayatını konu alan bir masaldır. Yürek Hasan, hanımı Ayşe nine ile mütevazı bir hayat sürerler. Hayatının her anını Allah'ı zikrederek geçiren bu iki insan, kulluklarını samimi bir şekilde yaşayamaya çalışırlar. Köyden yaylaya çıkmak için yola çıktıklarında tanımadıkları, kendilerine misafir olarak gönderildiklerine inandıkları kişiler için ellerinde bulunun deveyi kesip ikram ederler. Bu kişi Yürekdede'yi başkente çağırır, orada padişahı görmesini ister. Aslında bu adam tebdil-i kıyafetle dolaşan padişaktır. Yürekdede'nin kendilerine ikramda kusur etmediğini, onun samimi bir Müslüman olduğunu anlar ve ona başkente geldiğinde ikramda bulunmak ister. Yürekdede hanımının da rızasını alarak yola çıkar. Bir cuma namazı öncesi padişahla tanışır. Padişah namazdan sonra bir yere gitmemesini, saraya gelmesini söyler. Cuma namazında padişahın da isteklerini Allah'tan istediğini görünce, asıl padişahın Allah

olduğunu, daima ona kulluk etmesi gerektiğini anlar ve oradan uzaklaşır. Yayla yoluna giderken büyük bir hazine bulurlar ama o hazineyi de fakire, muhtaçlara dağıtırlar. Hikâyede Allah’a şükür, misafire hürmet, sabah erken kalkmak, cemaatte namaz kılmak gibi dini ve ahlaki değerler ön plana çıkarılmıştır.

Serçekuş

Çocuklar için yazılmış masal kitabı olan bu eser, kahramanın adı olan serçekuştan almıştır. Zarifoğlu dini motifleri de kullandığı bu eserde Müslümanların güneş doğmadan kalkmasını, ekmeğe hürmet etmesini, Allah’ın çok cömert olduğunu çocuklara anlatmaya çalışmıştır.

Motorlukuş

Beş bölümden oluşan bu eser 1987 yılında yayımlanmıştır. Motorlu kuş, Tilki ile Aslan, Kırmızı Gözlü Kara Yılan, Dünya’nın En Vahşi Hayvanı, Çın Çın Yılandıkları adlı masallardan oluşmaktadır. Başkalarına benzememeyi, kendine beğenmemeyi, insanların yeri ve zamanı geldiğinde vahşi bir hayvana benzeyebileceği, bulunduğu makamı hak etmeyi, tasavvufi konuları işlemiştir.

Ağaç Okul

37 şiirden oluşan bu eserde çocuklar için yazılmış Afganistan şiirlerinden oluşmaktadır.

Ağaçkakanlar

On iki bölümden oluşan bu çocuk kitabında bir ağaçkakan ailesinin durumu anlatılmıştır. Uzun zaman çocukları olmayan anne ve baba ağaçkakanın gördükleri bir rüyanın peşinden çocuklarının olması onları büyük bir korkuya sevk etmiştir. Zira gördükleri rüya ile çocuklarının dünyaya gelmesinden sonraki durum arasında benzerlikler söz konusudur.

Küçük Şehzade

Padişah ile Bir Veli ve Küçük Şehzade adlı iki hikâyeden oluşmaktadır. Süleyman adlı bir şehzadenin başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Tasavvufi konulara da değinilmiştir. Adaletli bir padişah olan Ahmed ve Şeyh Abdülkadir

hazretlerinin fitne ile mücadelesi anlatılmıştır. Kötülerin er ya da geç cezasını çekeceği vurgulanmıştır.

Katıraslan

Üç bölümden oluşan bu çocuk kitabında bir aslan ve tilkinin yolculuğu anlatılmıştır. Aslan ve tilkinin ağzından, yaşadığımız dünyanın nasıl bir dünya olduğu anlatılmıştır.

Kuşların Dili

Dokuz bölümden oluşan bu masal kitabında kuşların bir yolculuğa çıkmaları ve yaşadıkları ilginç olaylar anlatılmıştır. Masalda kuşların kendilerine bir padişah aramaları ve Hz. Süleyman(a.s) kuşu Hüddün'ün onlara rehberlik ederek kuşların padişahı olan Simurg'a ulaştırması anlatılmaktadır.

Gülücük

32 şiirden oluşan bu eserde yazarın çocukluk çağını anlatan şiirlerinden oluşmaktadır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları ilgi Çekici ve sağlam bir Kurguya sahiptir.	×		

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları ilgi çekici ve sağlam bir kurgu yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.3. Akıcılık

Eserlerin akıcı olması onların daha fazla okura ulaşmasında etkili olan faktörlerdendir. Yetişkin eserlerde olduğu gibi çocuk kitaplarında da akıcılık önemli unsurlardan biridir. Çocuk kitaplarında, dikkati hızlı dağılan çocuğun ilgisini canlı tutabilmek için eserin akıcı olması gerekir. Yazar çocuğun ilgisini canlı tutabilmek için akıcı bir dil kullanır. Akıcılığı yakalamak için yazar, sürekli farklı uyarıcılardan yararlanmak zorundadır. Bu sayede çocuğun ilgisi canlı kalabilmektedir.

İncelenen bu eserlerde de yazar merak duygusunu ön plana çıkararak eserin akıcı olmasını sağlamıştır.

Kuş ve avcının başından geçen olayların anlatıldığı “Serçekuş” adlı eserinde geçen; “Avcı adam bu gidişin hiç de boşuna olmadığını anlıyordu. Bir şey yapmaya, bir sorunu çözümlmeye biri nasıl seyirtirse öyle seyirtmişti de onun için (Serçekuş, 2020, 94). Bu bölümde avcının kurtulmak için bir kuşun neler yapacağı konusunda okuyucuya merak uyandırmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Kitapları akıcılık Yönünden başarılıdır.		×	

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları akıcılık yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.4. Evrensel İnsanlık ve Ahlaki Değerleri Kazandırıcı Nitelikte Olması, Aynı Zamanda Milli Değerler ve Kültürel Kodlar Barındırması

Çocuk kitapları çocuğun yaşam için bilmesi gereken bilgilerin yanı sıra çocuğun yaşayarak göremeyeceği durumları öğrenmesini de sağlaması açısından son

derece önemlidir. Çocuk kitapları sadece çocuğun hayal dünyasına hitap etmez. Çocuğa kötünün karşısında iyi olanı, yanlışın karşısında doğru olanı, estetik bakımdan güzel olanı göstermesi bakımından önemlidir. Çocuk edebiyatı alanına ait bir eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerleri kazandırması bakımından nitelikli olması ve çocuğun içinde bulunduğu toplumun milli ve kültürel değerlerini de taşıması bakımından son derece önemlidir.

Nitelikli çocuk kitapları içeriğinde yalnızca ulusal değerleri değil evrensel insanlık ve ahlak değerlerini de barındırmalıdır (Şirin, 2000, 210). Değerler, yazılı olmayan kuralları oluşturan manevi kurallardır. Toplumun içinde insanların uyum içinde yaşamasını kolaylaştırır. Yazılı olmayan bu kurallar insanların toplum içinde nasıl yaşaması gerektiğini gösterir ve daha sağlıklı insan ilişkisi bakımından önemlidir. Değerler sayesinde kazanılan bu davranışlar küçüklükten itibaren her alanda uygulanmalıdır.

Bu değerlerin kazanılması için eğitim kurumlarının da amaçları arasında yer alan değerler eğitimi, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın Temmuz 2017'de yayınladığı “Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine” başlığı altında değerler eğitimine yer vermiştir. Bu bildiride “Değerler Eğitimi” ne ilişkin “on kök değer” yer almaktadır. Bu değerler: “dostluk, dürüstlük, yardımseverlik, adalet, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve özdenetim” dir

Değerler eğitimi toplumun ayakta kalması için son derece önemlidir. Sadece eğitim kurumlarının amaçları arasında yer alan bir durum olmamalı aileden tutup her alanda değerler eğitimine önem verip uygulamaya konulması gerekmektedir. Son yıllara baktığımızda insanlar arasındaki ilişkileri de düşünürsek değerler eğitiminin önemi daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Küçük yaşlardan itibaren verilmesi gereken bu eğitim son zamanlarda sadece ülkemizde değil dünya için de önemli hale gelmiştir.

Bu eserlerde de dünya üzerinde kabul görmüş evrensel değerler yönünden değerlendirilmeye alınmıştır. Yazarın düşünce yapısı ve hayat felsefesi esas alınarak İslami değerlere de yakın olduğu ve bu değerlerin çocuklara öğretilmesi düşüncesi baz alınarak bu değerler ile ilgili değerlendirilmeler de yapılmıştır.

Yazarın incelemeye alınan eserlerinde sevgi ve saygı değerlerine sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Ağaç Okul eserinde herhangi bir değerle ilgili örneklere

ulaşılamamıştır. Eserlerde dürüstlük değerine hiç yer verilmediği görülmektedir. Bu değerlerin yanında yardımlaşma, merhamet, sorumluluk, sabır, yardımseverlik, nimete saygı gibi değerlere de yer verildiği görülmektedir. Yazarın incelemeye alınan eserlerine baktığımızda en fazla değerın Yürekdede ve Padişah eserinde yer aldığını, Gülücük eserinde ise kök değerlerden hiçbirine rastlanmamıştır.

Tablo 1: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Bulunan Değerler

Kitaplar	Adalet	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Dürüstlük	Öz Denetim	Yardımseverlik	Vatanseverlik
Yürekdede ve Padişah		1	4	10	1		3	2	
Küçük Şehzade	3	1	4					1	
Katıraslan								1	
Motorlukuş	1	1					2		
Ağaçkakanlar	1			2					
Kuşların Dili				4				1	1
Serçekuş			4	1			2	1	
Gülücük									
Ağaç Okul									2

Kaynak: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları

İncelenen eserlerde bulunan evrensel değerler ve yazarın üzerinde durduğu İslami değerler aşağıda başlıklar halinde örneklendirilmiştir:

Sevgi değeri:

“-Hatun ne dersin, yarın çıkalım mı yola? Diye sordu Yürek Hasan.

-Beyciğim, dedi Ayşe Nine, sen nasıl emreder nasıl münasip görürsen, benim için güzel olan o.

-Sultanım o ne biçim lakırdı, sen ne arzu edersen benim arzum da o.

-Allah ömrünü hayırlı etsin beyim efendim, bende arzu ne gezer, ben sana uydum, senin ağzına bakarım. İşte ne zaman birlikte bir iş tutacak olsalar, tam evli oldukları şu altmış beş yıldır hep öyle konuşur, çoğu zaman da böyle birbirlerinin gönüllerini hoş tutmak için gayret etmekten, yapacakları işi unuturlarmış” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 10).

“Birbirlerine tatlı nükteley yapıp, sevimli nazlar yapmışlar” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 11).

“-Hatun, Allah senden razı olsun. Tuttuğunu altın etsin, hayretsin, sana öte dünyada güzel amellerini yoldaş etsin. Can yoldaşım, gül yanaklım” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 12).

“Yürekdede’yle Ayşe Nine’nin bir eşekçikleri varmış. Çok uzun yıllar hizmet etmişler birbirlerine. Derken, bir gün ahıra girmişler ki eşekçiğin nalları havada. Hani ayıp olmasa, nalları dikmiş diyeceğiz. Yürekdede’yle karısı üzölmüş yakınmış ama:”(Yürekdede ve Padişah, 2020, 16).

“Her neyse efendim, Yürekdede deveciği görür görmez ısınmış. Hatta yüreği cızz etmiş. Ona neden Yürek Hasan demişler ki zaten” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 17).

“-Kaça bu sevimli, cana yakın devecik?

-Bir sevgiye, bir güzel söze verdim gitti demiş sahibi” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 18).

“Dağ böceklerinin türlü çeşitli kokuları öyle bir karışıyor ki birbirine, içine çekenin aklı sarhoş olup, dimağı duruyor” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 22).

“-Bre ne kadar kibarsın. Ne cilvelisin sen, ne şakrak, ne hoşsun...” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 58).

“Hazreti Ömer birini uzak bir vilayete kadı tayin etmişti. O kimse göreve gitmek üzere Hazreti Halifeye vedaya gelince, onu, kucağındaki çocuğunu sevip okşarken, gördü” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 82).

“Ey Allah’ın Nebisi demiş kirpi, bundan daha sevimli ve daha yumuşak bir şey yok ki benim için” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 84).

“Çorbasını içti. Çocuklarına sıcak gözlerle baktı. Karısına güzel sözler söyledi. Desturla çıkıp çalışmaya gitti. Ve bütün gün üzerine merhamet yağdı” (Serçekuş, 2020, 28).

“Ama bu minik yavruyu, bu hayat ve mutluluk müjdesini, bu elemeleri dağıtan varlığı ne kadar çok sevdiğini bilmiyor muydu anne ağaçkakan” (Ağaçkakanlar, 2020, 25).

“-sen benim canımsın, ciğerimsin. Azıcık başın ağrısı uykularım kaçır.

Rüzgâr kanatlarını incitse ciğerim yanar.

Hele düşsen, tenin çizilse, kanasan, göğsümü yolarım, harap olurum.

Dilerim Allah senin acını bana göstermesin” (Ağaçkakanlar, 2020, 30).

“Annesi de oradaydı. Bunu görünce yüreği yandı. Çırpınmaya, feryat etmeye başladı” (Kuşların Dili, 2020, 15).

“Sevgili Peygamberimiz, Muhammed Mustafa sallallahu alayhi vessellem, sen böyle yüzlerce ana kadar merhametlisin” (Kuşların Dili, 2020, 16).

“Çobana dedi ki:

-Allah rızası için beni sürüne kat, sakın hayır deme. Sürüyü o tarafa sür de bir an olsun Leyla’nın kokusunu alayım” (Kuşların Dili, 2020, 74).

“Kuşun biri de şöyle konuştu:

-Ben diri oldukça onun aşkına layık sayılırım. Yalnız ona döndüm, yüzüm ona çevrili âlemdeki herkesten vazgeçtim” (Kuşların Dili, 2020, 61).

Saygı değeri:

“Tabağının dibini ekmekle bir güzel sünnetlediler. Sofra bezine dökülmüş ekmek kırıntılarını bir bir bulup besmeleyle ağızlarına koydular” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 14).

“Toprağa basmaya korka korka, otları ezmekten çekinerek epey gezip gördükten, yakın bir pınar bulup sularını tazeledikten sonra, epeyce ince fikirlere dalıp çıktıktan sonra dönüp dolaşıp kıl çadırlarının yanına geldiler. Vakit öğle oldu” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 32).

“-Tümünüz de çadıra sırtınızı dönüp oturdunuz, yani şöyle düşündünüz ki, bir namehrem varsa gözümüz istemeden de olsa ilişir günah olur. Eh, bundan daha ince tedbir olur mu?” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 36).

“-Kabahat bizim, babamızın, atamızın. Niye dersin daha bin dokuz yüzlerin başında yemyeşil orman değil miydi buralar” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 91).

“Camiden dağılan yaşlılar ağır ağır ilerliyorlar. Gençler ise onların önüne geçmemek için ağırları arkadan geliyorlar” (Serçekuş, 2020, 28).

“Midelerinden önce Allah’ı düşünen ve onun huzurunda secdeye gidenler yemek tahtalarının önünde diz çöktüler. Şimdi yine bir huzurdalar. Sanki yine namazdalar. Ekmeği dikkatle koparıyor, yere düşen kırıntılara avuçlarını açıyorlar” (Serçekuş,2020,29).

“Sofra bezinin önüne düşmüş ekmek kırıntılarını, herkes kendi önündekini topluyor ve besmele ile ağzına atıyor. Bereket, gözün aydınlığı, zihnin parlaklığı buradadır” (Serçekuş, 2020, 30).

“Güneş, boyunlarına sardıkları mendilleri ter içinde bırakıyor. Çalışmanın suyu bu. Onun için sofrada her kırıntısını ayrı ayrı takip ederek ve onların içinde Allah’ı anarak dönüp duran canları düşünerek, zerresini heba etmezler ekmeğin” (Serçekuş, 2020, 56).

“Başka kentlerden, köylerden, hatta başka memleketlerden onu ziyarete gelenler, geldikleri yeri unutup, orada ev yapıyorlardı. Ama bu evlerden hiç birinin çatısı Şeyh Abdülkadir’in evinin çatısından yüksek değildi” (Küçük Şehzade, 2019,72).

“-Hiç birimiz Allah’ın bu güzel nimetine layık değiliz ama Allah cömerttir, lütuf ve kerem sahibidir buyrun şükrederek yiyelim, Allah hiç birimizi nimetine küfredenlerden eylemesin” (Küçük Şehzade, 2019,94)

Özdenetim değeri:

“Sıra ayaklarını yıkamaya gelince Hasan Dede ibriği aldı ayaklarının kendi yıkadı” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 12).

“-En iyisi, demiş adam. Sen bunu benim hediyem olarak al götür. İnşallah hayrını görürsün.

-Olmaz, demiş Yürekdede. Param var.

-Kaç liran var?

-İşte, demiş ve küçük bir bakır lira göstermiş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 19).

“Nasıl uyanırmış o zaman dağ başlarında insanlar, daha güneş doğmadan.

Bir saat yok.

Bir çalan saat yok. Bir uyandıran, bir nöbetçi yok.

Güneş, bir doğar yatsıdan beş saat sonra, bir doğar on saat sonra.

Mevsimden mevsime değişir güneşin doğuşu.

Hani değişmese, dersin ki, alıştı mı vücut belli bir saatte uyanmaya hep uyanır.

Ama güneş bir mevsim doğar saat dörtte, bir mevsim ancak zor zoruna sekiz buçukta.

Her sabah güneşin doğmasına bir saat kadar hala Yürekdede açarmış gözlerini” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 25).

“Ve bir anda kendinin de şaşıtığı bir kararla kanatlarının kaldırdı.

Uyku serin havayla yüzyüze gelir gelmez sersemleyip yere düştü. Serçekuş, ayaklarının ucunda gergin bir şekilde yükseldi. Tüylerini havalandırı gibi titredi. Göğsünün tüyleri arasında silip parlattığı gagası, küçük pencerelerinin, tüylerinin ve kaslarının üzerinde uyarıcı darbelerle dolandı” (Serçekuş, 2020, 11).

“Ancak böyle bir budalalık yapmayacağını anladı. Yine de durumu pek sağlam değildi, ihtiyarı biraz daha dinlemeye devam ederse pat diye caminin avlusuna düşeceğini hissediyordu” (Serçekuş, 2020, 50).

“-Nereden göreyim, yata yata öyle kalınlaşmış ki boynum, öyle saçaklanmış ki yelelerim, hele öyle yağ bağlamış ki baldırlarım, bacaklarım, karnım, dolayısıyla beynim” (Motorlukuş, 2020, 3).

“-Evet dedi aslan, burnuma insan kokusu geliyor. Gerçekten de güzel bir koku bu.

-Canınız yoksa yemek mi istiyor onları?

-Eğer yolculuğumuzun başında duysaydım bu kokuyu, herhalde yalnızca yemek isterdim onu. Ama şimdi ondaki akli ve yüreği görüyorum bu kokunun içinde” (Motorlukuş, 2020, 50).

Yardımlaşma değeri:

“Zaten hiçbirini bırakmazsın, onca yükle ne yaparsın” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 42).

“-Güzel hanımım dedi, sadece Allah’tan dileyince O, bol bol verir. Ancak bu kadar yük, böyle bir servet üzerimizdeyken uyursak bil ki başımız belada. Uyumak var, uyanmamak var. Sonra Allah bize sorar ne ettiniz diye. Onun için hemen şehre iniyorum. Hepsinin üleştirelim yoka yoksula da üzerimizde kalmasın” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 78).

“İyice batmak pahasına ipin ucuna, nasıl hamle yaptığını ömrü boyunca unutmayacak. Bir anda iki eliyle ipin boşluğunu aldı. Evet, tıpkı anlattığı gibi, öteki ucu sazlıkların içinden geçerek bir yere bağlıydı” (Serçekuş, 2020, 95).

“-Ülkenin her neresinde olursa olsun, bir çocuk yetim kalsa, onu anında tespit edip maaşa bağlamakla görevli memurlara yolluk kapısı” (Küçük Şehzade, 2019,45).

“Aslan hemen yerinden doğruldu, eşeğin leşinden arta kalan kemiklerin bulunduğu yere gitti ve onun semeri ile çulunu bulup getirdi. Bunlarla tilkiye güzel bir yatak yaptı. Eşeğin çuluna sıkı sıkı sardı onu, yanlarını bastırdı ve ısınması için onu kucakladı. Sıcak nefesini onun üşüyen ayaklarına ve ellerine tuttu” (Katıraslan, 2019,89).

“Dünyaya dalmışsın. Din böyle elde edilmez. Dört gözle üzerine titrediğin şeylerin hepsini yoka yoksula dağıt gitsin de gönlün şenlensin” (Kuşların Dili, 2020, 45).

Sabır değeri:

“Demeyince de devecik kesilmiş, onlar da sabırla beklemişler, seyretmişler.

Yürekdede ile Ayşe Nine saatlerce uğraşmışlar.

Etleri bir bir ayıklayıp, en iyi parçaları ayırmışlar.

Kesmişler, kesmişler, kimini pirzolalık çıkarmışlar, kimini haşlamalık” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 48).

“-Kırlanmotorun motoru vücuduna sıkıca bağlanıp çıkarmaması için mühürlenecek. Hiç kimseye motor takılmayacak. Aradan altı ay geçecek. Tam altı ay sonra onu yine burada, bir kere daha izleyeceğiz. İşte o zaman bir rapor düzenleyecek ve buna göre esas kararımızı vereceğiz. Acele işe şeytan bulaşır. Bakalım ne diyecek, zaman denen öğretmen?” (Motorlukuş, 2020, 14).

“Sonunda,

-Hah, oldu diyebileceği bir Süleyman yazamadan saatlerce uğraştı durdu” (Küçük Şehzade, 2019,23)

Merhamet değeri:

“Ona şöyle bakmış. Sevgiyle merhametle” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 42).

Sorumluluk değeri:

“-Hele bir de civar köylere, kırlara, dağlara, yaylalara gidelim, acaba orada ne olur, ne iyilikler, hangi kötülükler döner de haberimiz olmaz, sonra da mesul olur, hesabını veremeyiz demişlermiş. İşte böylece Yürekdede’nin çadırını görmüşlermiş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 44).

Şükür değeri:

“-Ne kadar da çok ihtiyaç sahipleri. Bunların herhalde tümü fakir mi kir, dertli mi dertli. Hamd olsun her şeyimiz var, Allah’a şükür bize her bir şeyi bol bol vermiş, yoksa herhalde ben de böyle gelir, bu kapılarda himmet dilenirdim” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 65).

Adalet değeri:

“Eğer tahtımda varsa benden başka bir layık olan, otursun güle güle, ben de su dökeyim onun ellerine” (Motorlukuş, 2019, 45).

“Nimetler sonsuzdur.

Fakat onlarda herkesin hakkı var.

Bütün diğer kuşların ve hayvanların ve insanların da hakkı var.

Ye, ama ihtiyacın kadar.

Bir lokma badem için bin badem kırma” (Ağaçkakanlar, 2020, 31).

“Haklıyı haksızdan ayırmakla hiç zorluk çekmezmiş. Zamanla o kadar usta bir padişah olmuş ki, birinin gözlerinin içine bakar bakmaz nasıl biri olduğunu anlar, adeta onun ruhunu okurmuş” (Küçük Şehzade, 2019,58).

“Dullar, yetimler ülke hazinesinden maaşlarını alıyorlar ve sefil olmuyorlardı. Her yanda adalet vardı. Kadılar rüşvet yemiyordu” (Küçük Şehzade, 2019,60).

“Padişah Ahmed’in ülkesinde bir haksızlığa uğrayan, öyle olur ki şikâyet dilekçesini kapıldığı gibi doğru padişaha koşar. Böyle hak aramak için gelenlere kapılar ardına kadar açılır. Hele biri yoluna çıksın da engellemeye kalksın! O zaman ister kırk satır, isterse kırk katır beğensin” (Küçük Şehzade, 2019,774).

Dostluk değeri:

“-Evet evet attınız bütün o salaklıkları...

-Döndüğümüzde benimle bu kadar samimi olmayacaksın.

-Biliyorum. Ben de biliyorum. O sebeple, kusura bakmayın, tadını çıkarmak istiyorum dostluğumuzun” (Motorlukuş, 2019, 4).

Vatanseverlik değeri:

“Uzak ülkelerden

Müslüman çocuklar

Rica ederim

Savaşmaya gelin” (Ağaç Okul, 2019, 15).

“Dedem

O kadar yalı ki

Yine de

Damda nöbette

Gündüz gece” (Ağaç Okul, 2019, 16).

“Peygamber efendimizin tertemiz dostları vardı. İlki, ilk dost, Hıra mağarasında, o kutlu hicret yolculuğunda efendimizin yoldaşı Hazreti Ebu Bekir...Dinin en ileride geleni. En büyük Sıddık... Allah son peygamberin gönlüne ne döktü, ne ilham ettiyse, o da dostunun gönlüne döktü” (Kuşların Dili, 2020, 16).

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları evrensel			
İnsanlık ve ahlaki	×		
Değerleri kazandırıcı			
Niteliktir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları evrensel insanlık ve ahlaki değerleri kazandırıcı nitelikler yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.5. Çocuk Bakışı, Çocuğa Görelik ve Çocuk Gerçekliği

Çocuğun anlayabileceği şekilde yazılan edebi eserler aynı zamanda konu, içerik, üslup ve seçilen görsellerin de çocuğun bakış açısına ve çocuk gerçekliğine uygun olarak yazılması gerekir. İletilmek istenen mesajların daha sağlıklı ve en kısa yoldan çocuk okuyuculara ulaştırılması isteniyorsa çocuğun gerçekliğine uygun olay ve durumlar seçilmesi gerekir.

Şirin (2016), çocuk ile yazar arasındaki bağın kuvvetlenmesinde ‘çocuğa görelik’ ve ‘çocuk gerçekliği’ kavramlarının çocuk edebiyatında gerekli olduğunu savunmuştur. Ayrıca modern çocuk edebiyatında da ‘çocuk bakışı’, ‘çocuğa görelik’ ve ‘çocuk gerçekliği’ kavramları üzerinde duran yazar, bu kavramların çocuk edebiyatının görsel, pedagojik ve estetik kabul ölçütleri arasında olduğunu dile getirmiştir (Şirin, 2016).

Bu üç kavramı da dikkate aldığımızda yazar çocuk için bir eser kaleme aldığında olaylara onun baktığı gibi bakmalı, çocuğun gerçekliğine uygun eserler kaleme almalıdır. Bunu yaparken yalın bir dil kullanmalıdır.

Cahit Zarifoğlu, çocuk edebiyatı üzerine kaleme aldığı eserlerinde çocuk bakışını dikkate alarak kaleme almıştır. İnsanoğlunun anlamakta zorlandığı ahlaki ve insani değerleri çocuğun gerçekliğine indirgemiş ve bu soyut kavramları somutlaştırmaya çalışmıştır. Seçilen konu ve içerik yetişkinlerin anlayabileceği bir durum olsa da kullanılan dil ve akıcılık sayesinde çocukların anlayabileceği bir üslupla kaleme alınmıştır.

Kahramanlar arasında yapılan konuşmalara baktığımızda günlük hayatta karşılaştığımız bir kullanım söz konusudur. Bu konuşmalar çocuğun anlayabileceği ve ilgisini celp eden bir mizahi öğelere de yer vermiştir.

İncelenen eserlerde yazar içerik ve üslup yönünden çocuk bakışına ve çocuk gerçekliğine uygun örnekler bulunmaktadır. Eserlerde soyut kavramlar somutlaştırılarak çocuğun anlaması sağlanmış ve hayal gücünün gelişmesi desteklenmiştir.

“-Sultanım o ne biçim lakırdı, sen ne arzu edersen benim arzum da o” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 10). Burada söylenen söz çocuğun anlayabileceği şekilde ve mizahi bir üslupla anlatılmıştır.

“Başlamışlar bir eşekçik daha aramaya. Yürekdede at pazarına inmiş ki kendilerine göre eşekçik alsın, fakat bir türlü münasibini bulamamış” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 16). Burada hayvanları daha sevimli göstermek için küçültme eki getirilerek sevimli bir hale getirmiştir.

“Karanlık iyice basmadan şehirde olmak için atlarını tepiklemişler” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 55). Burada atların karınlarına vurmak yerine çocukların hoşlarına gidecek bir şekilde tepiklemek kelimesi kullanılmıştır.

“-Bak başın ağırlaşmış saçların sızlanıyor, ne zaman bizi yastığa koyacaksın diye” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 61). Yazar uykusu geldi demek yerine mizahi ögeler kullanarak çocuğun hayal dünyasına hitap eden bir tarzda söylemeye çalışmıştır.

“-Yok, devenin pabucu dedi. Fakat hemen ciddileşerek minik bir filozof kesildi” (Serçekuş, 2020, 87). Yazar burada şaşırmak yerine çocuğun hoşuna gidecek tarzda kelimeler kullanmıştır.

“Şehzade Süleyman mışıl mışıl uyuyordu. Rüyasında bir çoban köpeği gördü. Güya bunun sırtına binmiş koşturuyordu” (Küçük Şehzade, 2019,33). Yazar burada çocukların hayal dünyalarının sonsuz olduğunu göstermek için böyle bir anlatım kullanmıştır.

“Miniciğim daha

Bildiklerim sadece iki kelime

Biri anne

İkincisi bum demek

Su isteyince” (Gülücük,2023,17). Yazar çocukların ilk kelimelerinden bahsederken su kelimesini kullanmak yerine çocukların hoşlarına gidecek bir şekilde bum kelimesini kullanmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitaplarının çocuk	×		
Bakışına, çocuk gerçekliğine			
Uygun niteliktedir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları çocuk gerçekliği ve çocuk bakışı yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.6. Tasvir ve Görsel Somutlaştırma

Çocuk edebiyatı için yazılan eserlere baktığımızda sadece çocuğun anlayabileceği bir üslupla yazılmış olmasının yanı sıra eserlerde seçilen görsellerinde çocuğun yaşına ve gelişimine uygun olmasına da dikkat edilmelidir.

Günümüze baktığımızda çocukların görsel materyallerle her gün karşılaştığını düşünürsek çocuk için yazılmış eserlerde görsel öğelerin kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Resimler çocuk kitaplarında yalnız başına düşünüldüğünde de işlevsel olmakla birlikte metin ile bir araya geldiğinde metni anlamsal yönden tamamlayan, açıklayıcı ve genişletici estetik bir unsurdur (Sever, 2008, 167).

Tasvir yalnızca resim yoluyla değil sözcükler yoluyla da yapılır. Klasik bir tabirle ifade edecek olursak yazı ile resim yapmaktır. Edebiyatta tasvir yalnızca duyularla hissedilebilen durumları bize gerçekçi bir şekilde gösterebilen bir yetenektir. Edebî tasvir de zihnimizde şekillendirdiğimiz ya da gözlemlediğimiz bir manzarayı veya hayali sözcüklerle ifade etmektir (Kavak, 2020).

Tasvir yazıyla okuyucunun zihninde olayı canlandırmak için yapılır. Tasviri ressamın tuval üzerine yaptığı resim olarak da yorumlayabiliriz. Özellikle çocuklar için yapılan tasvirlerde çocuğun anlayabileceği tarzda olmalıdır, çocuk gerçekliğinden uzaklaşılmalı ve çocuğun hayal dünyasına da hitap etmelidir.

Cahit Zarifoğlu, eserlerinde sıklıkla tasvirlerle yer verdiği görülmektedir. Yalnız kullanılan görseller için aynısını söylemek yanlış olur. Zira eserde görsellere yeterince yer verilmemiştir. Kullanılan eserlerin içerikle uyumlu olduğu görülmüştür.

Kullanılan tasvirlerle baktığımızda çocuğun eseri daha iyi anlaması için yapıldığı ve çocuk bakışına uygun bir şekilde kaleme alındığı görülmektedir.

Yürekdede ve Padişah

“Yere ıhmış, başını aşağıda ipil ipil ışıklar yanıp sönen şehre çevirmiş, oradan bir haber, bir haberci, bir konuk bekler gibi, gözlerini kırpmadan duruyor. Fakat bu gözler sanki bir düş görüyor. Buğulanıp buğulanıp ısıldıyor” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 23).

“-Bir kazan bulgur pilavı pişirip ne kadar yağımız varsa kızdırıp dökeceğim üzerine. Sonra da iri taslarla soğuk ayran, genişçe sahanımızda tepeleme yoğurt, taş gibi, dün çaldımdı, öyle bir tutmuş ki sorma. Biraz da ekmeğimiz var. Vakit olsa da o kadar daha yapsam” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 39).

“Ondan sonraki ise genç mi genç, daha tüyleri yeni yeni bitmede, her gören hüzünlü çehresi karşısında ağlar gibi olmada, kölelikten gelme, aklı ve dirayetiyle, ileride Köle Murad ismiyle ün salacak, Mesud oğlu Murad” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 47).

“İkisi de ballı ballı güldüler, gül yaprağına dokunur gibi birbirlerinin yüzlerine dokundular.

-Bak bakalım nice adammış ol padişah, söylendiği gibi adil, boylu poslu, düşünce sahibi bir i mi? Elbet öyledir ya sen yine bir bak” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 59).

“Sadece bir odadan ibaret olan evlerinde, bir şilte, bir ibrik, bir sahan, bir de ağır mı ağır balta” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 87).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır kapak resmi. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 1’de anlatılanlara uygun olarak Yürekdede ve hanımı Ayşe Nine’nin sabah namazını cemaat yaparak kıldığı tasvir edilmiştir.

Şekil 1: Yürekdede ve Ayşe Nine

Zarifoğlu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.15 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 2’de Yürekdede ve hanımı Ayşe Nine’nin yayla yolunda dinlenmeleri tasvir edilmiştir. Görselin arka tarafına baktığımızda padişahın sarayı da tasvir edilmiştir.

Sekil 2:Yürekdede ve Ayşe Nine

Zarifoğlu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.29 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 3’te Yürekdede’nin ellerinde bulunan tek deveciğini misafirleri olan padişah ve adamları için kesmeye götürdüğü tasvir edilmiştir. Arka tarafta ise padişah ve adamlarının silüetleri görülmektedir.

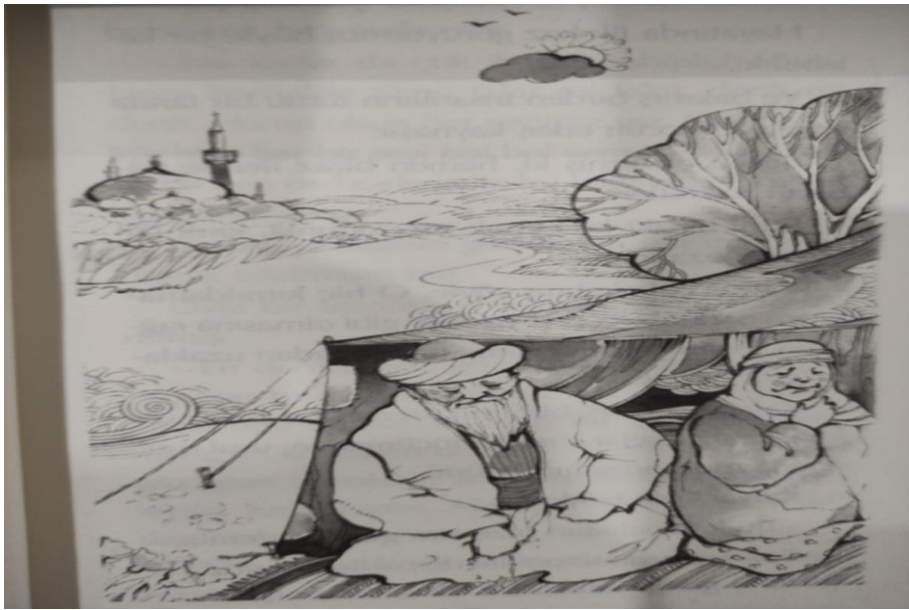
Şekil 3: Yürekdede ve Deveciği

Zarifoglu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.45 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 4’te Yürekdede’nin padişahın saraya daveti üzerine yola çıkması için hazırlık yapması tasvir edilmiştir. Görselin arka tarafında padişahın sarayı resmedilmiştir.

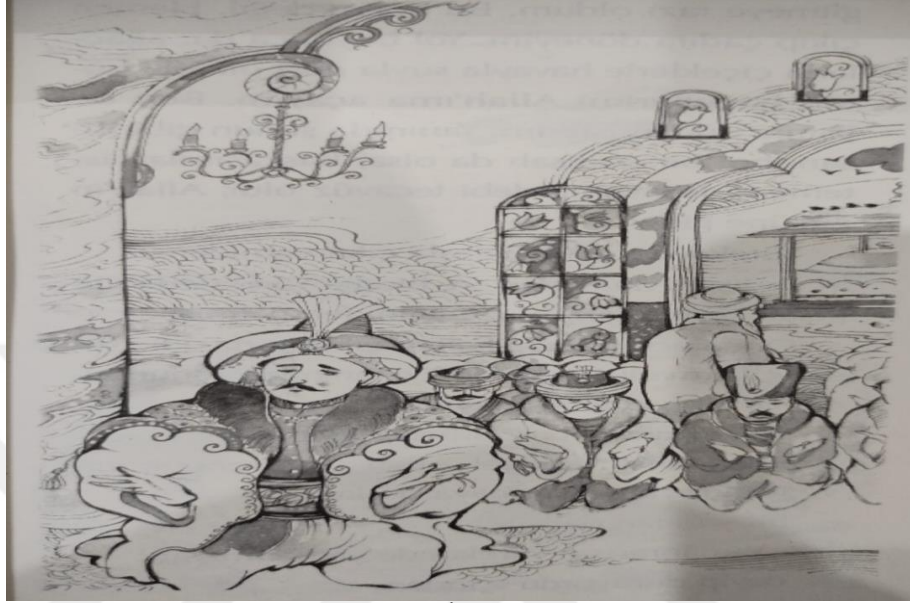
Şekil 4:Yürekdede ve Ayşe Nine

Zarifoglu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.63 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 5’te padişahın Cuma namazı sonrası dua yapması tasvir edilmiştir. Yürekdede’nin padişahın da bir padişahı olduğunu anlamasından sonra ve oradan uzaklaşması tasvir edilmiştir.

Şekil 5: Yürekdede ve Padişah

Zarifoglu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.71 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 6’da Yürekdede ve padişahın yayla yolculukları sırasında dinlendikleri esnada çadırı kurmak için çıktıkları kazıkların birinin altından bir küp altın tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 6: Yürekdede ve Ayşe Nine

Zarifoglu, Cahit. 2020. Yürekdede ve Padişah. İstanbul: Beyan Yayınları, s.73 Kaynağından alınmıştır.

Serçekuş

“Peş peşe gelincik tarlaları, fundalıklar, küçük korular, meyve ağaçlarıyla dolu bağlar ve tarlalar, civardaki birkaç köyün yanlarına kadar sokularak ve yeryüzünü doldurarak kuzeydeki büyük gölün kıyıları boyunca uzanıp gidiyor. Sis kümeleri, yer yer toprağa değecek kadar alçalmış bulut kümeciklerini andırıyor”(Serçekuş, 2020, 6).

“Yüzüne yanık izinin bulunduğu yandan bakılınca bu yüz daha küçük, esmer, yumuşak ve sevimli”(Serçekuş, 2020, 19).

“Ve süyüğün ucundan köyün dar yollarına baktı: Yerlerde, yumuşak, un gibi kalın bir toz tabakası. Eşinen tavuklar. Kurumuş gübreler. Duvarın dibinde bir tek bir çocuk. Ayakkabısız ve yarı çıplak”(Serçekuş, 2020, 39).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 7’de Serçekuş’un uyanması ve doğayı selamlaması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 7: Serçekuş

Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.12 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 8’de avcıların şişirdikleri bota binip göle açılmaları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasında uyumsuzluk yoktur.

Şekil 8: Avcılar

Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.21 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 9’da Kocabağ halkının sabah kalkmaları ve bir sofra etrafında çorba içmeleri tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 9: Kocabağ köylüleri kahvaltı yaparken

Zarifoğlu, Cahit. 2020. Serçekuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.33 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 10’da Kocabağ köylüleri köyün meydanında otururken tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

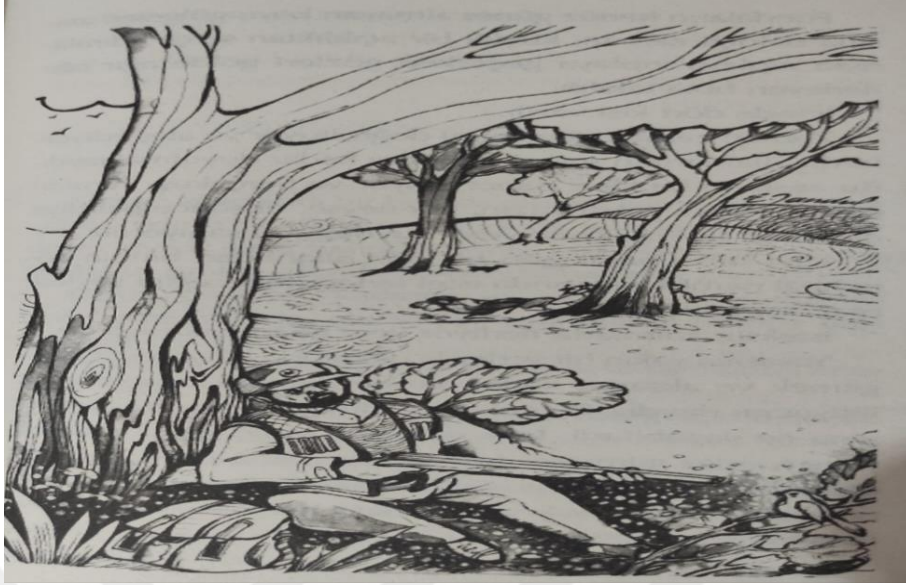
Şekil 10: Kocabağ köylüleri meydanda otururken

Zarifoğlu, Cahit. 2020. Serçekuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.37 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 11’de avcının ağaca yaslanması ve serçekuşla karşılaşması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 11: Avcı ve Serçekuş

Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.53 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 12’de avcının bataklığa batması ve Serçekuş’un onu kurtarmak için ip getirmesi tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 12: Avcı ve Serçekuş

Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.71 Kaynağından alınmıştır.

Motorlukuş

“Eh, ortadakiler bunlar. Ama şimdi iç odadan anne de gelecek, bunlara katılacak. Yalnız mı peki anne? Olur mu hiç. Kucağında, güzelce sarılmış, kundaklanmış bir yavru daha. Pespembe yanakları, ıslıl ıslıl bakışları. Bu da bir kız” (Motorlukuş, 2020, 21).

“Söğütler, su kenarındaki minicik kumsallar, onların üstünde daha da minik kurbağalar, tombik tepeler, tombul koyunlar ve çok uzaklardan gelen kaval sesleri, öyle yumuşak öyle gürültüsüz yapıyor ki görünenleri” (Motorlukuş, 2020, 32).

“Ve beklediler. Köylü yaklaştı, yaklaştı, yaklaştı ve gerçekten taşın gölgesine oturdu...Bıyıkları yeni terleyen, beyaz yüzlü, sevimli kibar ağzılı, başında işlemeli bir takke, şalvarı, yeleği ile güzel bir insan...ceketini koluna atmıştı, oturup ayaklarını dikti. Cebinden bir kaval çıkardı. Dirseklerini dizlerine dayadı ve başladı çalmaya...” (Motorlukuş, 2020, 90).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 13’te küçük kırlangıcın motorlu kuşlarla karşılaşması ve konuşması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

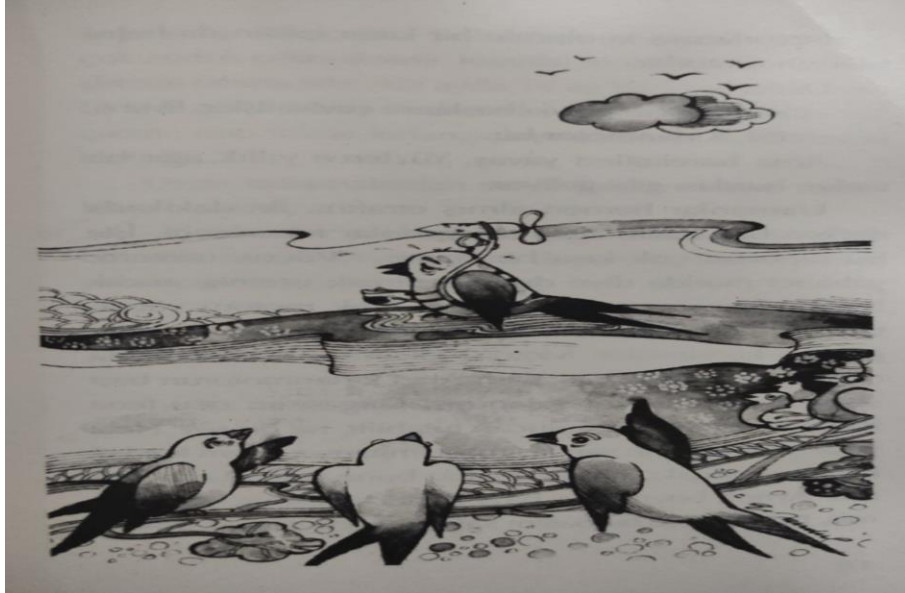
Şekil 13: Küçük Kırangıç ve Motorlu Kuşlar

Zarifoglu, Cahit. 2019. Motorlukuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.11 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 14’te küçük kırangıcın motoru taktıktan sonra değişimi ve yorgunluğu tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

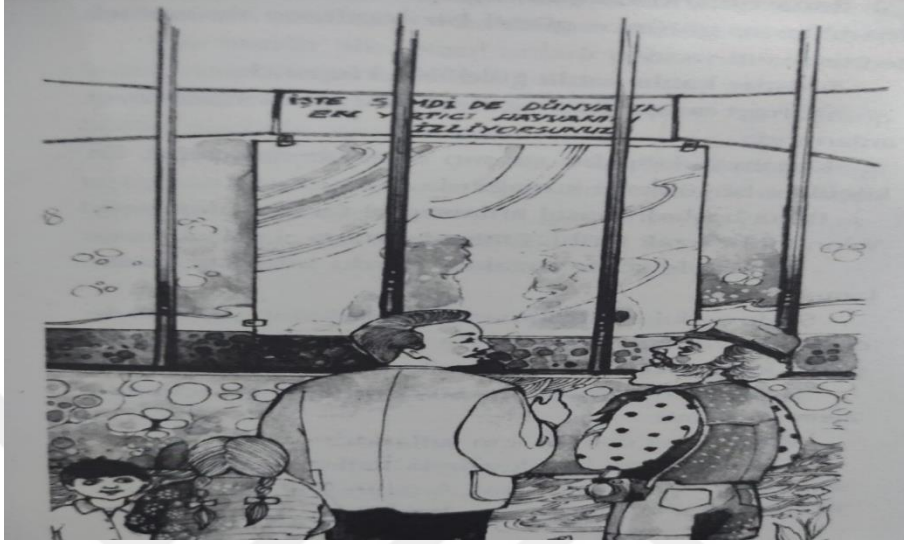
Şekil 14: Küçük Kırangıç ve Uzman Kırangıçlar

Zarifoglu, Cahit. 2019. Motorlukuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.15 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 15'te hayvanat bahçesinde kafesin içinde bir ayna ve önünde insanlar tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 15: Kafes ve Önünde Duran İnsanlar

Zarifoglu, Cahit. 2019. *Motorlukuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.25 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 16'da ormanlar kralı aslan ve onun kölesi tilki tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

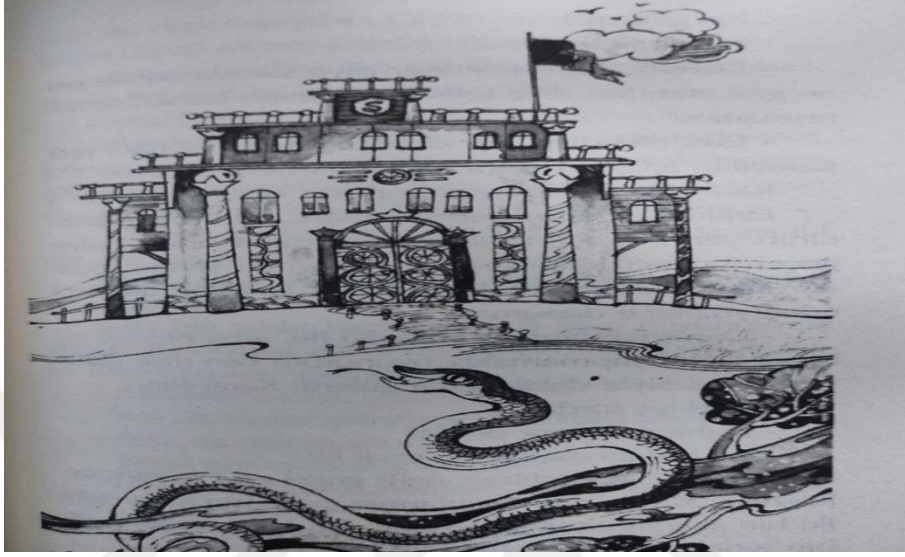
Şekil 16: Ormanlar Kralı Aslan ve Tilki

Zarifoglu, Cahit. 2019. *Motorlukuş*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.39 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 17’de kırmızı gözlü karayılan ve sarayı tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 17: Kırmızı Gözlü Karayılan ve Sarayı

Zarifoglu, Cahit. 2019. Motorlukuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.61 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 18’de kaval çalan insan ve onları izleyen karayılanlar tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 18: Kaval çalan İnsan ve Yılanlar

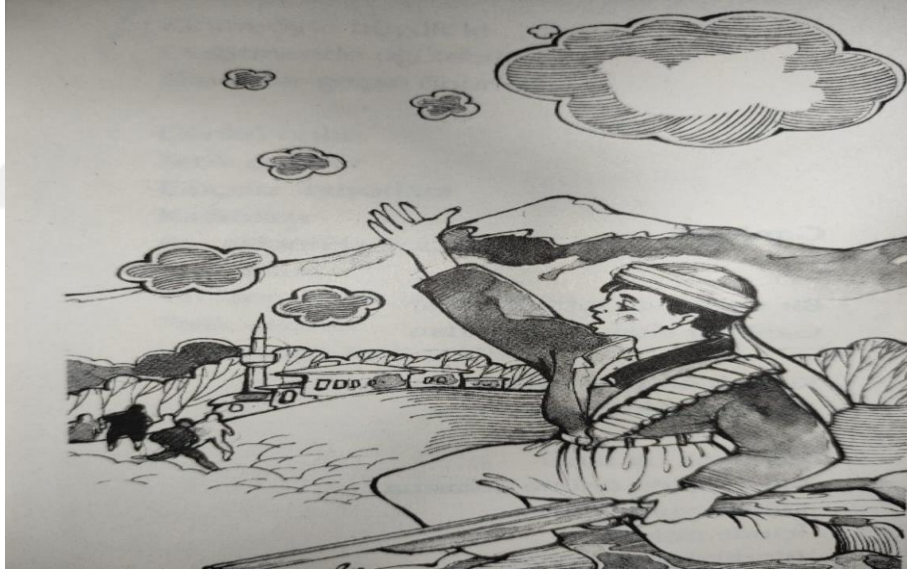
Zarifoglu, Cahit. 2019. Motorlukuş. İstanbul: Beyan Yayınları, s.61 Kaynağından alınmıştır.

Ağaç Okul

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 19’da vatanını savunan Afganistanlı bir mücahit tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

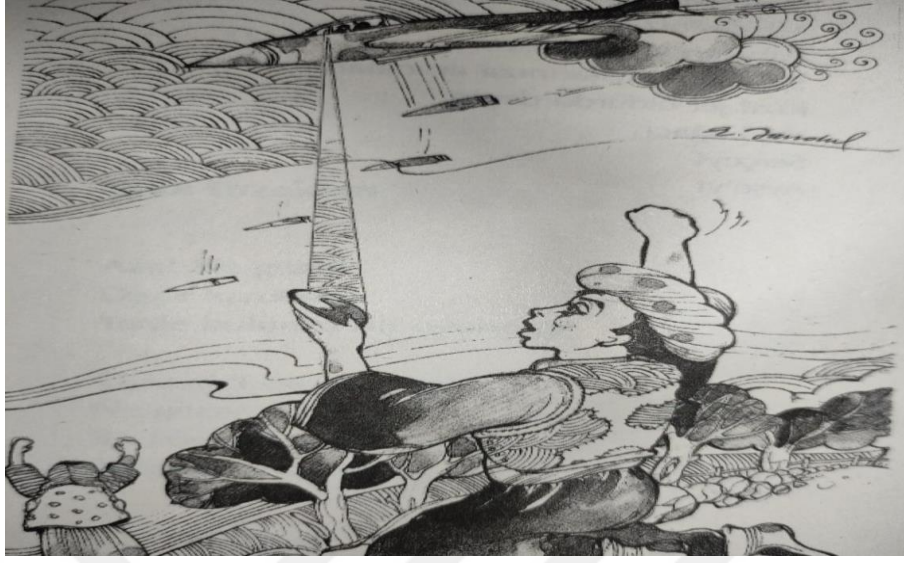
Şekil 19: Uzaklardan Gelen Mücahit

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.17 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 20’de Rus uçağına ayna tutan çocuklar ve kadınlar tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 20: Rus Uçağına Ayna Tutan Çocuklar

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.33 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 21’de Rusların attığı bubi tuzaklarına dokunan ve onu uyarmaya çalışan bir Afgan tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

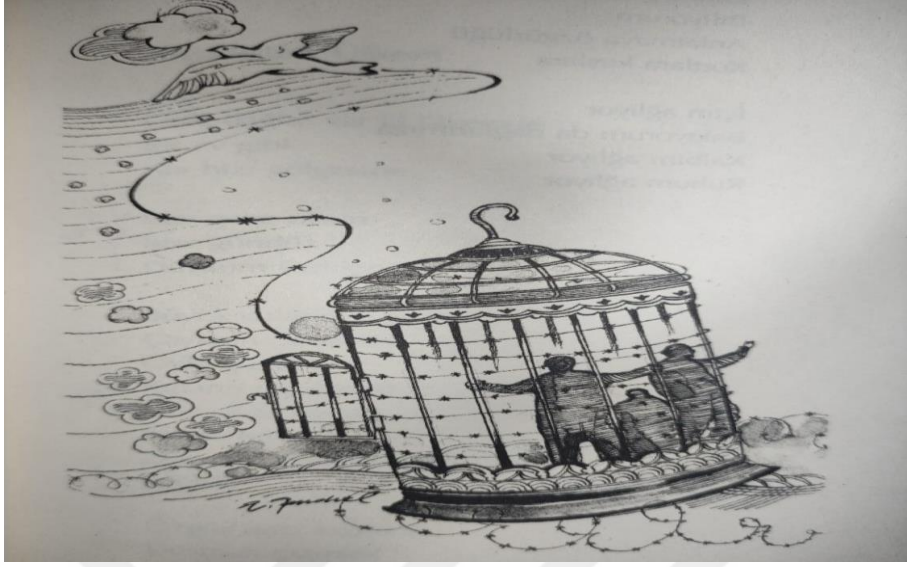
Şekil 21: Rusların attığı bubi tuzağını tutan çocuk ve Afgan

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.37 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 22’de bülbüllerin Afganistan’dan gittiği ve onun yerine kafeste Afganların kaldığı tasvir edilmiştir Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 22: Bülbüller ve Kafesteki Afganlar

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.55 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 23’te Rus tanklarını ateş  vermiş çocuklar ve Rus tankı tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 23: Rus Tankını Ateş  Veren  ocuklar

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.71 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 24’te dağa mermi ve yiyecek taşıyan küçük bir Afgan tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 24:Dağa Mermi Taşıyan Çocuk

Zarifoglu, Cahit. 2019. Ağaç Okul. İstanbul: Beyan Yayınları, s.85 Kaynağından alınmıştır.

Ağaçkakanlar

“Gözleri açıktı ve donuk şekilde tavana bakıyordu. Yandaki divana uzanarak kendi kendime masalı kurmaya devam ettim. Sanki o da dinliyor, esmer yumuşacık yüzüyle, kara gözleriyle bana bakıyordu” (Ağaçkakanlar, 2020, 20).

“İyice açılan kabuktan dışarı çıkan yavru, ıslak tüyler, çelimsiz bacaklarla doğrulmaya çalışıyor, ama başaramıyor” (Ağaçkakanlar, 2020, 23).

“Yavru ağaçkakan korkuyla başını geri çekiyor, ondan kurtulmak istiyordu. Başaramayınca da sinirleniyor, gözlerini büyütüyor, hatta göz bebekleri kocaman açtığı gözlerinin içinde küçücük kalıyor, korkutucu şekilde gözünün akı görünüyordu” (Ağaçkakanlar, 2020, 26).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı

renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 25'te anne ağaçkakan ve baba ağaçkakan ailesinin uyanmaları ve yuvanın dışına bakmaları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 25: Anne Ağaçkakan ve Baba Ağaçkakan

Zarifoglu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.13 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 26'da baba ağaçkakanın yavrusunu eğitmesi ve anne ağaçkakanın yavrusunu korumaya çalışması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

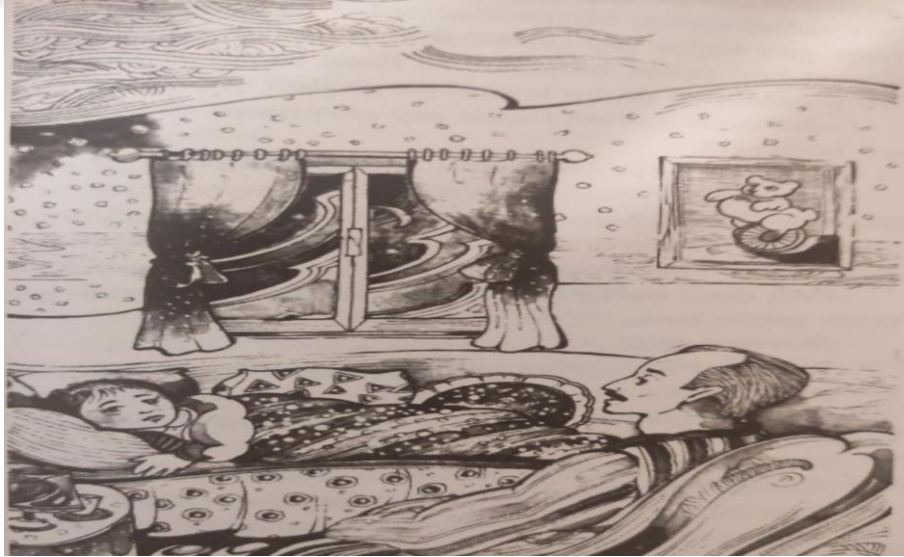
Şekil 26: Anne Ağaçkakan ve Baba Ağaçkakan, Yavru Ağaçkakan

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.27 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 27’de masalı anlatan kişi ile kızı ve oda tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 27: Anlatıcı ve Kızı

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.37 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 28’de ceviz ağaçlarına zarar veren yavru ağaçkakan ve onu kovmaya çalışan Şakir amca ve ailesi tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 28: Yavru Ağaçkakan, Şakir Amca ve Ailesi

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.57 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 29’da yeni doğan ağaçkakan ve onu gören anne ağaçkakan, baba ağaçkakanın sevinçleri tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 29: Yavru Ağaçkakan, Anne Ağaçkakan ve Baba ağaçkakan

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.81 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 30’da Şakir Amca’nın ceviz bahçesine zarar veren kuşun yakalanıp kafese konulması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 30:Yakalanan Kuş ve Onu yakalayan Avcılar

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Ağaçkakanlar. İstanbul: Beyan Yayınları, s.107 Kaynağından alınmıştır.

Küçük Şehzade

“Deniz alabildiğine kımıltısız. Büyük yelkenliler rüzgâr olmadığı için, forsaların çektiği küreklerle ağır ağır ilerliyorlar. Yelken direklerine, serenlere tünemiş martılar, güvertede tembel gezinen veya yatan tayfaları seyrediyorlar” (Küçük Şehzade, 2019,14).

“Saray binalarının ortasında kalan avlunun kale kapılarını andırır büyüklükte bir kapısı vardı. İki kanadı da ardına kadar açık duruyordu. Buradan iç avluya bir atlı bölüğü giriyordu. Arkalarında ise peş peşe yüklü katırlar ve develer” (Küçük Şehzade, 2019,36).

“Çuvallar bölük bölük, arka arkaya dizildi. Derken bir kaftanlı, kalpaklı, ufak tefek bir adam belirdi. Kantarın başına dikildi. Elinde kocaman kalın bir defter” (Küçük Şehzade, 2019,38).

“Babasının odasının kapısında bir nöbetçi. İri yarı, sakallı, bıyıklı dimdik, kalın kaşlı, dudakları kapalı ve hafifçe somurtkan” (Küçük Şehzade, 2019,49).

“Nöbetçi düşündü, daldı, başını salladı, dudaklarını birbirine yapıştırıp ileri çıkardı, başını yukarı aşağı salladı ve dudaklarını biraz daha dışa doğru çıkardı, böylece yüzünde kocaman bir düşünce peydahlandı, biraz sonra da yüzünün lifleri düzeldi ve her zamankine yakın bir yüzle Küçük Şehzade’ye baktı”(Küçük Şehzade, 2019,52).

“Nöbetçi bunu dedi ve doğruldu. Sol eliyle bıyıklarını düzeltti. Boynunu dikeltti. Kılıç tutan elini bileği etrafında çevirdi, kolunu yerden hafifçe yukarı doğru açtı. Sol elini yumruk yapıp beline dayadı. Göğsünü havayla doldurup kabarttı. Ve açık ayakları üzerinde ağır gövdesini tartarak uçsuz bucaksız ufuklara bakıyor gibi karşıya bakmaya başladı” (Küçük Şehzade, 2019,56).

“Gözlerinden biri hafifçe kısılmış. Kaşlarından biri yukarda, incecik dudakları iyice birbirine yapışık duruyormuş” (Küçük Şehzade, 2019,80).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 31’de küçük şehzadenin kâğıda kendi ismini yazması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

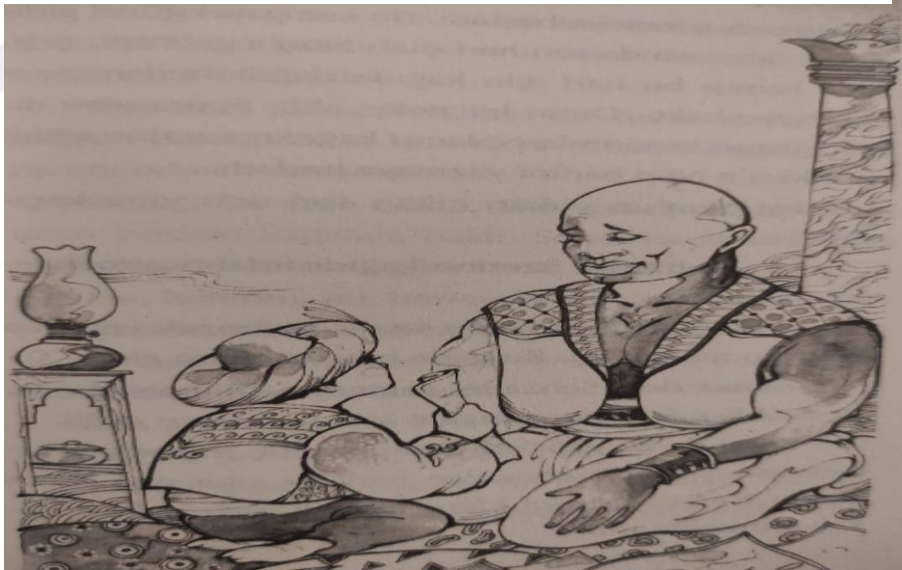
Şekil 31: Küçük Şehzade

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Küçük Şehzade. İstanbul: Beyan Yayınları, s.11 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 32’de küçük şehzadenin ve nöbetçinin konuşmaları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

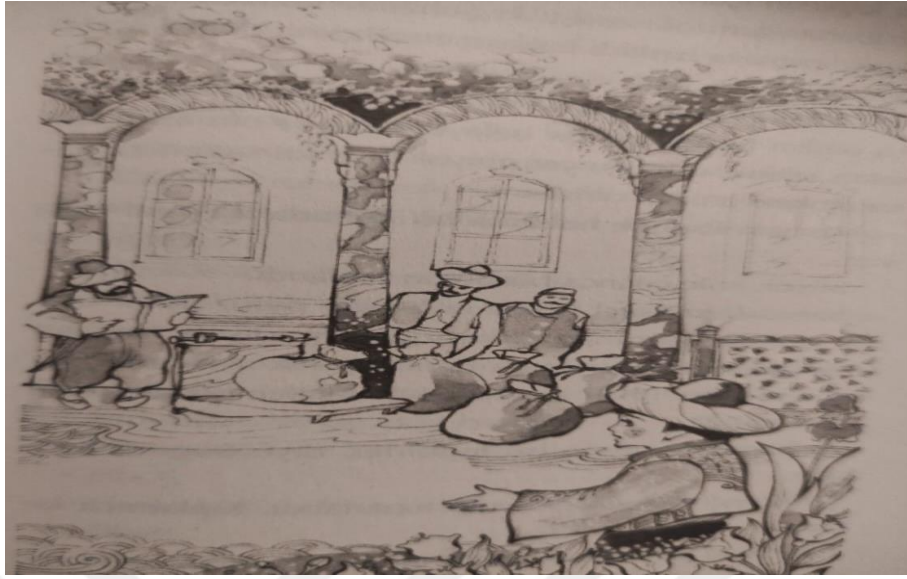
Şekil 32: Küçük Şehzade ve Nöbetçi

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Küçük Şehzade. İstanbul: Beyan Yayınları, s.27 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 33’de küçük şehzadenin altın ve gümüşleri hazine odasına taşıyan adamları görmesi tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 33: Küçük Şehzade ve Hazine Taşıyan Adamlar

Zarifoglu, Cahit. 2019. *Küçük Şehzade*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.39 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 34’te Padişahın uyuması ve şeytanın onu kandırmaya çalışması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 34: Padişah

Zarifoglu, Cahit. 2019. *Küçük Şehzade*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.61 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 35’te fitneci İzak ve Padişah Ahmet’i yıkmaya çalışan düşmanları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 35: Fitneci İzak ve Diğer Düşman Beyleri

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Küçük Şehzade. İstanbul: Beyan Yayınları, s.81 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 36’da Padişah Ahmet ve Şeyh Abdulkadir’in sohbet edip yemek yemeleri tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 36: Padişah Ahmed ve Şeyh Abdülkadir

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Küçük Şehzade. İstanbul: Beyan Yayınları, s.93 Kaynağından alınmıştır.

Katıraslan

“Nihayet geniş bir yer sofrasında, büyük bir tasa sıcak türlü, yanına iki iri baş soğan, kocaman iki tane tandır ekmeği ve iri çatalların başına davet edildi” (Katıraslan, 2019,17).

“Sıcak ve tatsızdı. Dudakları yanmıştı. Fakat bozuntuya vermeden ağzını doldurup çiğner gibi yaptı. Yumuşacık, vıcık vıcık, pelte gibi, çürümüş bir şeylerdi bunlar. Doğruldu ve dizlerinin üzerine koyduğu el bezleri ile terbiyeli terbiyeli ağzını sildi” (Katıraslan, 2019,17).

“Ve tilki ekmekt3en bir lokma kopardı, çatala taktı, ekmeğin kabuk kısmını hafifçe salçaya batırdı, ağzına attı, üzerine türlüden bir çatal dılsu aldı. Çiğnedi çiğnedi ve yuttu. Ağzını peçeteyle kuruladı, ikinci bir lokma için uzandı” (Katıraslan, 2019,17).

“Korkuyla etrafına bakındı. Aslanın derisi, tüyleri, göz kamaştırarak parlıyordu. Her tarafından sıhhat fişkırıyordu” (Katıraslan, 2019,33).

“Aslan bunu der demez yöreyi dinledi, havayı kokladı, gözlerini kısıtı ağır ağır uzun otların arasına ilerledi. Tilki durduğu yerden onu izliyordu. Gittikçe uzaklaşıyordu aslan. Nice sonra ayaklarını bükerek adeta yere sürünerek ilerledi, ilerledi ve birden koşmaya başladı” (Katıraslan, 2019,41).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 37’de aslan ve tilkinin konserveden yemek yemeye çalışmaları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

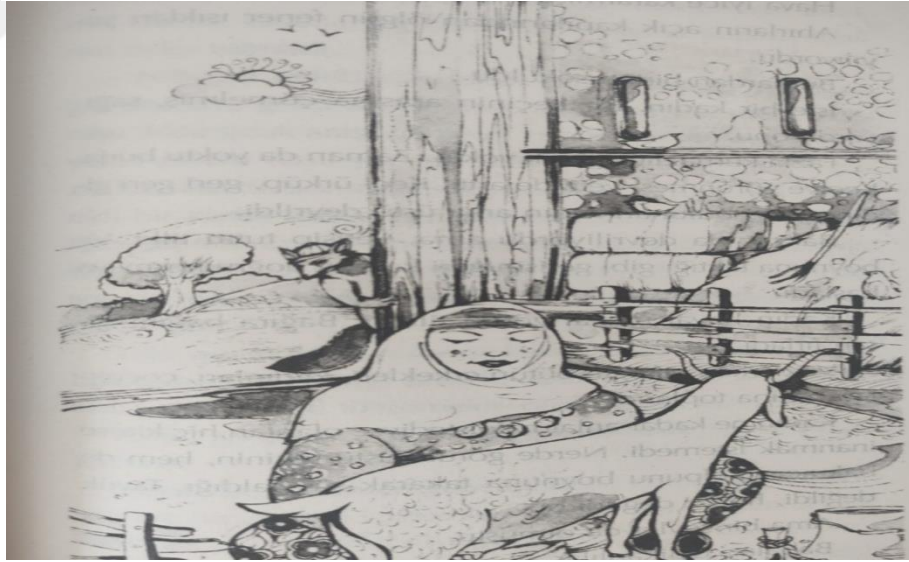
Şekil 37: Katırsılan ve Tilki

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katırsılan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.15 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 38’de tilkinin aslan için süt almaya gittiği çiftlik ve süt sağan kadın tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 38: Tilki ve Süt Sağan Kadın

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katırsılan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.29 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 39’da katırsılanı gören avcılardan yaralı olanın konuyu anlatması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 39: Yaralanan Avcı ve Diğer Avcılar

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katıraslan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.45 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 40'da katıraslan ve tilkinin avcılarının kurduğu şehirden uzaklaşırken tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 40: Katıraslan ve Tilki

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katıraslan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.59 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 41'de köylülerin gelen turistlere katıraslanı tarif etmeleri tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 41: Köylüler ve Turistler

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katıraslan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.75 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 42’de katıraslanın çölde eşiği kovalaması tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 42: Katıraslan ve Tilki

Zarifoğlu, Cahit. 2019. Katıraslan. İstanbul: Beyan Yayınları, s.87 Kaynağından alınmıştır.

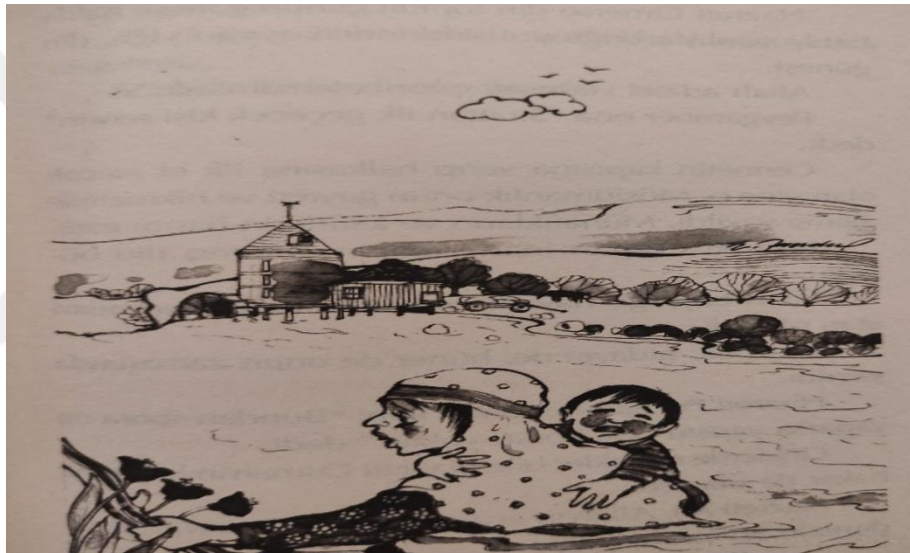
Kuşların Dili

“Gagası kırmızı, tüyleri siyah. Gözlerinden kanlı yaşları akmakta” (Kuşların Dili, 2020, 27).

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 43'te suya düşen çocuk ve onu kurtarmaya çalışan anne tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 43: Suya Düşen Çocuk ve Annesi

Zarifoğlu, Cahit. 2020. Kuşların Dili. İstanbul: Beyan Yayınları, s.17 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 44'te Hüdüh kuşunun ve diğer kuşların Simurg'u bulmak için yola çıkmaları tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

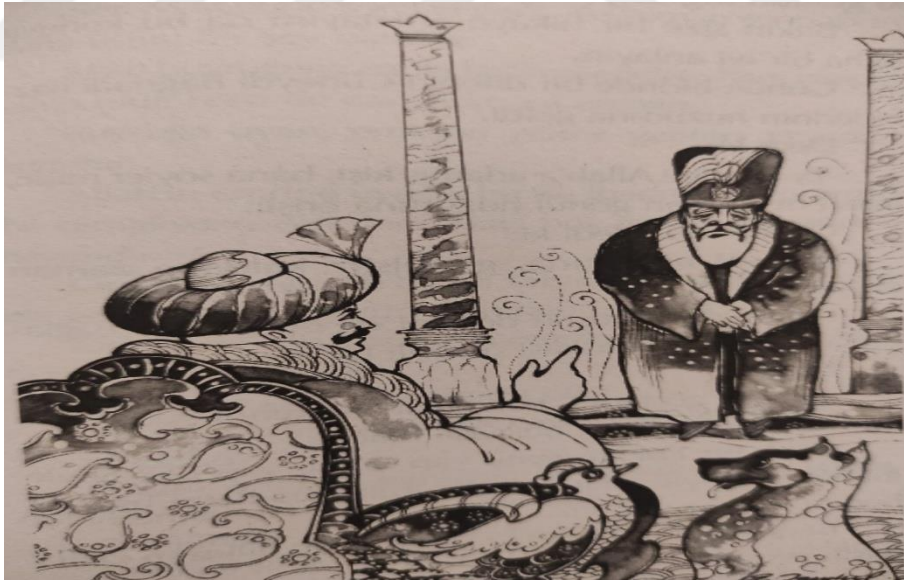
Şekil 44: Hühüd Kuşu ve Diğer Kuşlar

Zarifoglu, Cahit. 2020. Kuşların Dili. İstanbul: Beyan Yayınları, s.33 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 45’te padişah ve ihtiyar veziri tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

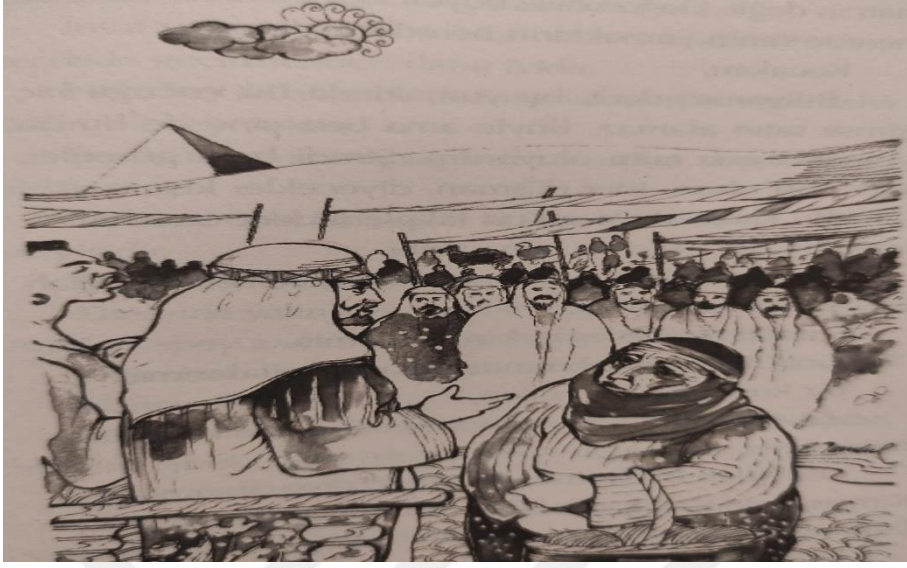
Şekil 45: Padişah ve Veziri

Zarifoglu, Cahit. 2020. Kuşların Dili. İstanbul: Beyan Yayınları, s.51 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 46’da Hazreti Yusuf’u satmaya çalışan tellal ve onu isteyen karıkoca tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 46: Tellal ve Karıkoca

Zarifoglu, Cahit. 2020. *Kuşların Dili*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.55 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 47’de Mecnun ve onu koyunlar içinde saklamaya çalışan çoban tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 47: Mecnun ve Çoban

Zarifoglu, Cahit. 2020. *Kuşların Dili*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.75 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 48’de hazreti Yusuf ve kardeşlerinin yazıp imzaladığı kâğıdı vermesi tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 48: Hazreti Yusuf ve Kardeşleri

Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Kuşların Dili*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.91 Kaynağından alınmıştır.

Gülücük

Kitapta kullanılan görsellere baktığımızda kapak resminin içerikle uyumlu olduğunu görmekteyiz. Kitabın kapak resminde değişik renkler kullanılması çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Hedef kitle olan çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Kitap içinde kullanılan resimlerde tek düze olarak siyah beyaz kara kalem çalışmalara yer verilmiştir. Resimler içerikle uygun olarak seçilmiştir. Farklı renkler kullanılmaması tek düzeliğe neden olmuştur ve estetik olarak da ilgi çekici nitelikte değildir.

Görsel 49'da bebek tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

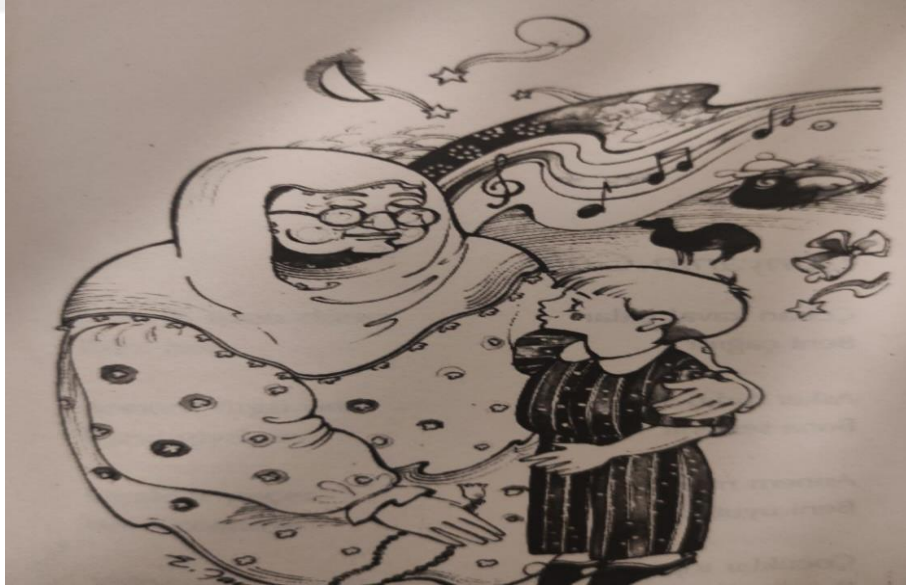
Şekil 49: Bebek

Zarifoğlu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.11 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 50’de çocuk ve ona ninni söyleyen ninesi tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 50: Çocuk ve Ninesi

Zarifoğlu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.23 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 51’de çocuk ve ona oyuncak getiren babası tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 51: Çocuk ve Babası

Zarifoglu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.29 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 52’de çocuk ve akşam eve gelen babası tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 52: Çocuk ve Babası

Zarifoglu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.41 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 53'te dünyayı balon yapmış bir çocuk tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

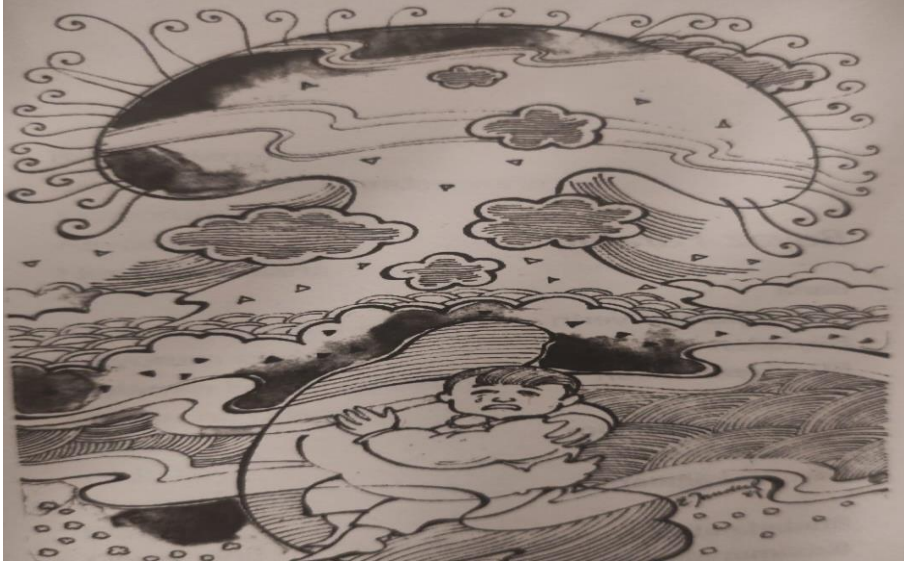
Şekil 53: Çocuk ve Balon

Zarifoglu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.47 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 54'te mantar şeklini alan atom bombası ve anne ile çocuk tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 0:1Çocuk ve Annesi

Zarifoglu, Cahit. 2023. *Gülücük*. İstanbul: Beyan Yayınları, s.51 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 55’te uçurtmada uyuyan çocuk tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 55: Çocuk ve Uçurtma

Zarifoglu, Cahit. 2023. Gülücük. İstanbul: Beyan Yayınları, s.55 Kaynağından alınmıştır.

Görsel 56’da kırlarda yürüyen çocuk tasvir edilmiştir. Görsel ile anlatılanlar arasın uyumsuzluk yoktur.

Şekil 56: Kırlarda Dolaşan Çocuk

Zarifoglu, Cahit. 2023. Gülücük. İstanbul: Beyan Yayınları, s.65 Kaynağından alınmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları tasvir Ve görsel yönden Uygun niteliktedir.		×	

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları tasvir ve görsel somutlaştırma yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.7. Karşıtlık ve Karşılaştırma

Bir edebi eserde anlatılan olay ve konunun üzerine okuyucunun ilgisini yoğunlaştırmak için karşıtlık ve karşılaştırma yöntemlerinden yararlanılır.

“Karşıtlık ve karşılaştırma tekniği okura kendi evrenini kurma imkânı veren, dil ürünü olan, söylemi ilgi çekici bir estetik nesne haline getirmeye yarayan bir tekniktir” (Elmas, 2010). Yazarın eserde kullandığı karşıt unsurlar okuyucunun ilgisini eserin üzerine yoğunlaştırır ve okuyucunun da kendi içinde değerlendirmeler yapmasına fırsat verir. Okuyucunun bu karşıtlık ve karşılaştırmalardan çıkardığı değerlendirmeler sonucunda kendine bir taraf seçmesine neden olur. Çocuk edebiyatında hedef kitlenin çocuklar olduğunu düşünürsek iyi olanın yanında kötü olanı da göstererek çocuğun iyi olanı tercih etmesi sağlanmalı ve eserin sonunda iyiler hep kazanmalı ve ödüllendirilmelidir.

İncelenen eserlerde karşıtlık ve karşılaştırma öğelerine az da olsa başvurulduğu görülmüştür.

“Padişah kendi kendine yüreğinden şöyle geçirmiş:

-Yürekdede, Yürekdede! Hele bir gel bakalım, bizi yüreğinle perişan ettin. Bende karar bırakmadın. Seni gördüm de kendimden utandım. Senin tırnağın olamam, ama bir gel bakalım, bir gel hele şehre, bakalım sende bizim için ne dersler var, ne hikmetler var” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 55). Burada yazar misafirlikte, iyi insan

olmada, ahlakça üstünlükte Yürekdede'nin iyi taraflarını padişaha göstermiş ve onun kendisi ile karşılaştırarak, Yürekdede'nin iyi yönlerini okuyucuya vermeye çalışmıştır.

“Şu adam bir kuş olsaydı, namluyu kendisine çevirmiş bir kartal bile olsaydı razıydı. Ona anlatabilirdi. Ya da isterdi ki kendisi insan olabilsin ve insanların duygularını bilebilsin ve onları nasıl ikna edebileceğine dair bilgiler bulunsun. Fakat bir kuştı o. Ne kadar şiddetle istese değişmiyordu bu” (Serçekuş, 2020, 75). Burada yazar Serçekuş'un kendisini insan gibi görmesini ve avcının da kendisini bir kuşun yerine kayarak içinde bulundukları durumu değerlendirmesini istiyor ve okuyucuya empati duygusunu aşılama çalışıyor.

“Koca kâğıdın üzerinde ilkin kocaman bir “Süleyman”, onun altında ise küçük bir Süleyman” (Küçük Şehzade, 2019,13). Yazar burada küçük ve büyük kelimelerini kullanarak karşıtlıktan yararlanmıştır.

“İki denizi birbirine bağlayan büyük kanalın iki kıyısındaki tepeleri kaplayan çam ormanları bir yandan güneşin alevli sıcağında yanıyor, diğer yandan kanalın serinliğiyle üşüyorlar” (Küçük Şehzade, 2019,14). Yazar burada yanmak ve üşümek kelimelerini kullanarak karşıtlıktan yararlanmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
9 Çocuk Kitabı karşıtlık		×	
Ve karşılaştırma yönünden			
Uygun niteliktedir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları karşıtlık ve karşılaştırma yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.8. Ritim

Çocuk edebiyatı eserlerinde sıklıkla kullanılan estetik unsurlardan olan ritim ses ve kelimelerin tekrarından oluşur. Bu ses ve kelime tekrarları metne ahenkli bir söyleyiş kazanmasına neden olur ve metnin anlaşılmasını kolaylaştırmasının yanı sıra kulağa da hoş gelmesini sağlar.

Küçük yaş gruplarında verilmek istenen mesajın ritim sayesinde daha hızlı ulaşmasına da katkı sağlamış olur. Bu yaş grupları ahenkli söyleyişlerden çok hoşlanır ve ilgilerinin eser üzerine yoğunlaşmasını sağlar.

“Metinde bütünlüğü sağlayan, akışkanlığı destekleyen, mesajı okurun zihnine yerleştirmede etkili olan, tekrarlanan ses, kelime ve cümlelerle yapılan bir ahenk dikkati çeker” (Elmas, 2010). Yazarın vermek istediği mesaj bu tekrarlarla okuyucunun zihnine daha kolay yerleşir.

Cahit Zarifoğlu çocuk kitaplarında da ses tekrarlarından ve kelime tekrarlarından yararlanarak ritimden yaralandığı görülmektedir.

“Yine su yine ibrik. Yine abdest yine namaz...” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 24).

“Yayılıyor, sağa, kâinatın öte ucuna kadar ve sola kâinatın öte ucuna kadar. Selâm, Selâm, Selâm, Selâm, Selâm...” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 25).

“-Karıcık demiş Yürekdede, erkenden yüklenip dağa vursak mı yolu, yoksa ne dersin, burada bir iki gün eğlensek kalsak mı?

-Nasıl dilersen.

-Senin fikrin ne?

-Eh yolcu yolunda dememişler mi?

-Öyle mi demişler?

-Öyle demişlermiş galiba.

-Demişler miymiş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 27).

“Diğeri de, bir yandan atlarından inmişler, bir yandan da bir bir selam vermişler ihtiyara.

-Selamünaleyküm

-Ve aleykümselam

-Selamünaleyküm

-Ve aleykümselam

-Selamünaleyküm

-Ve aleykümselam

-Selamünaleyküm

-Ve aleykümselam

-Selamünaleyküm

-Ve aleykümselam ağalar, beyler, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Şöyle buyurun hele, şöyle buyurun” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 33).

“Yeni bir gün birazdan bir kere daha başlayacak. Bir kere daha gerçekleşecek. Her günkü gibi. Ama bunun her gün ve her gün bir kere daha olması onu basitleştirmiyor. Hatta bakmasını biliyorsan onu büyütüyor” (Serçekuş, 2020, 25).

“Tencere mencere. Kapak mapak.

Kuş muş, rüyalar uykular, kırlar tarlalar, serçecik merçecik derken, bu toprakların düzeni değişiverdi bir gün, bir masal eğrisiyle...” (Motorlukuş, 2019, 31).

“-Demek yok?

-Yok galiba

-Var galiba.

-Sahi vardı galiba

-Söyle neydi galiba, ha ha ha!” (Ağaçkakanlar, 2020, 39).

Yazar vermek istediği mesajı ses tekrarları kullanarak vermeye çalışmıştır. Yazar iyi insan olmanın öneminden ve ahlaki değerlerin güzelliklerinden bahsetmiş bu kavramları çağrıştıran kelimeleri de sıklıkla tekrar etmiştir.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun			
Çocuk Kitapları ritim		×	
Yönünden			
Uygun niteliktedir.			

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları ritim yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.9. Türüne Uygunluk

Çocuk edebiyatında çeşitli türler kullanılmaktadır. Bu türlerinde kendine ait bir takım özellikleri vardır. Konuyu işleyiş tarzı, dili kullanım durumları, verilmek istenen mesajı ele alışı farklılık gösterir. Masallarda olağanüstü olaylar ve olağanüstü kahramanlara yer verilirken, hikâye ve romanlarda yaşanmış ve yaşanabilir olaylara yer verilir. Şiirlerde duygular ön plana çıkarken coşkulu bir dil kullanılır.

Yürekdede ve Padişah: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmıştır. Eserde bahsedilen olay gerçek veya gerçekleşebilir olaylardan alınmıştır. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Olay Yürekdede ve hanımı Ayşe Nine'nin yaylaya yolculuğa çıkmasıyla başlar ve Padişah ile karşılaşmasıyla devam eder.

Serçekuş: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmamıştır. Yalnız Serçekuş'a insana ait özellikler yüklendiği görülmektedir. Eserde bahsedilen olay gerçek veya gerçekleşebilir bir durum değildir. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Olay Serçekuş'un günlük hayatına devam ederken avcı ile karşılaşması ve aralarında geçen konuşmalarla devam eder.

Motorlukuş: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmamıştır. Eserde bahsedilen olaylar gerçek veya gerçekleşebilir bir durum değildir. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Birkaç hikâyeden oluşan bu eserde, kitaba adını veren küçük bir kırlangıcın kanatlarına motor taktırması ile başına gelen olaylar anlatılmıştır.

Ağaç Okul: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Şiir türünde yazılan bu eserde 37 şiir vardır. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Şiirler

Afganistan ile ilgilidir. Rusların Afgan halkına yaptığı zulüm ve oradaki insanların bununla mücadelesi anlatılmaya çalışılmıştır.

Ağaçkakanlar: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmamıştır. Eserde bahsedilen olaylar gerçek veya gerçekleşebilir bir durum değildir. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Bir bölümden oluşan bu eserde, bir ağaçkakan ailesinin durumu anlatılmıştır.

Küçük Şehzade: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Hikâye türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmış veya hayal ürünü olabilir. Eserde bahsedilen olaylar gerçekleşebilir bir durumdur. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. İki hikâyeden oluşan bu eserde, küçük bir şehzade ve padişahın yaşadıkları anlatılmıştır.

Katıraslan: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmamıştır. Eserde bahsedilen olaylar gerçek veya gerçekleşebilir bir durum değildir. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Bir hikâyeden oluşan bu eserde, bir aslan ve tilkinin yolculuk esnasında yaşadıkları anlatılmıştır.

Kuşların Dili: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Masal türünde yazılan bu eserde olay örgüsü, kişi kadrosu ve mekân azdır. Kahramanlar gerçek kişilerden alınmamıştır. Eserde bahsedilen olaylar gerçek veya gerçekleşebilir bir durum değildir. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Bir hikâyeden oluşan eserde, Hüdüh kuşu ve diğer kuşların padişahları Simurg'u bulmak için yaptıkları yolculuk anlatılmıştır.

Gülücük: Eserin türüne uygun olduğu görülmektedir. Şiir türünde yazılan bu eserde 32 şiir vardır. Dil çocuğun anlayabileceği tarzda yalın ve sadedir. Yazarın çocuklar için yazdığı ve çocukluk çağını anlatan şiirlerden oluşmaktadır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları türüne Uygun niteliktedir.	×		

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları türüne uygunluk yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.10. Öğreticilik

Çocuk edebiyatı alanında yazılan eserlerde özellikle çocuk okurlara hayatı eğlendirerek öğretmek esastır. Yazılan eserler sadece çocuğun vaktini doldurmak ve onu eğlendirmek için yazılmaz. Ortaya konulan eserler çocuğu geleceğe hazırlamakta, onun hayal dünyasını geliştirmekte, hayat için faydalı olacak bir takım olay ve durumlardan haberdar olmasını sağlamaktadır. Bunu yaparken yazar estetik unsurları da kullanarak, vermek istediği mesajı hedef kitleye sağlıklı bir şekilde aktarılmasını sağlamak için kullanır. Eserler çocuğu hayata hazırlarken, çocuğu bilişsel ve duygusal yönden de gelişmesine fayda sağlayacak nitelikte olmalıdır. Kitapların öğreticilik unsurunu da dikkate alarak bu doğrultuda nitelikli eserler ortaya çıkarılmalıdır.

Edebiyata dair her özelliği taşımakla beraber aynı zamanda eğitici yönü de olan çocuk edebiyatının amacı; çocuğun yaratıcı düşünme becerisini geliştirerek hayal dünyasını zenginleştirerek, dili daha iyi kullanmasını sağlayarak anlama ve ifade etme yeteneklerini artırmaktır (Şimşek, 2014, 15). Bu açıklamalar doğrultusunda çocuk edebiyatının asıl amacının çocuğun hayal dünyasına hitap ederek, anlama ve anlatma kabiliyetlerinin artmasını sağlamaktır. Bütün bunları yaparken çocuk edebiyatı kitapların öğreticilik unsurundan yararlanmalı, estetik unsurlarla çocuğun daha iyi anlamasını sağlamaya çalışmalıdır.

Çocuk edebiyatı alanına giren eserleri incelediğimizde çocuğun bilmesi gereken iyi, güzel ve doğru olan ifadeleri barındırdığını görmekteyiz. Nitelikli çocuk

eserlerinde bu kavramlar kahramanlar aracılığıyla çocuğa öğretilmektedir. Çocuk kahramanın yerine kendini koyarak öğrenmesi gereken olay ve durumları içselleştirmiş olmaktadır. Nitelikli eserlere baktığımızda eğlendirirken öğreten eserlerin çağın ötesine ulaşmış eserler olduğunu da görmekteyiz.

Cahit Zarifoğlu bir yazar olmaktan ziyade o bir düşünce adamıdır ve topluma yön veren düşünceleri vardır. Aynı zamanda tasavvuf yönü olan bir yazardır. Geleceğin büyükleri olan çocuklara milli ve manevi değerleri çocuklara anlatmak için onların anlayabileceği tarzda eserler kaleme almıştır. Çocukları eğlendirirken onlara bu milli ve manevi değerleri öğretmeyi de amaç edinmiştir. İncelenen eserde milli ve manevi birçok değer verilmeyle çalışıldığı, deyim ve atasözleri gibi unsurların verilmeyle çalışıldığını görmekteyiz.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programına baktığımızda metinlerin, olumlu duygu ve düşünceleri destekleyici olması gerektiği, bunun yanında çocuğun söz varlığını zenginleştirerek onu dil zevki ve bilincini aşıl原因an unsurlar içermesi gerektiği vurgulanmaktadır (MEB,2019). Bakanlığın vurguladığı öğretici öğeler; örnek olan tutum ve davranışlar, yeni kelimeler, deyim ve atasözü gibi alt başlıklardan oluşmaktadır. Bu alt başlıklarla ilgili örneklere aşağıda yer verilmeyle çalışılmıştır.

Tablo 2: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarındaki Öğretici Unsurlar

Kitaplar	Öz Denetim	Yardımsızlık	Vatanseverlik
Yürekdede ve Padişah	5	5	
Küçük Şehzade		2	1
Katıraslan		11	5
Motorlukuş		5	2
Ağaçkakanlar		4	9
Kuşların Dili		6	7
Serçekuş	2	1	4
Gülücük	1		1
Ağaç Okul			3

Kaynak: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları

4.1.10.1. Örnek Tutum ve Davranışlar

“ –Hakim-i mutlak sensin. Mal senin, mülk senin, manâ senin. Ben günahkar bağışla. Anamı, babamı bağışla. Ayşe kadınıma bağışla. Hakim-i mutlak sensin. Mal senin, mana senin” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 14). Yazar burada dua nasıl yapılır, Cenab-ı Haktan neler istenir ve yaratıcıya nasıl hitap edilir gibi durumları anlatmaya çalışmıştır.

“-Hey ilahi dedi Yürekdede, dağların başka, schillerin başka. Güneşi alıp götürüyorsun, karanlığı çekip getiriyorsun. Göğü yıldızlarınla donatıyorsun. Dünya şu dağların yükünü kaldırıp götürüyor da, bir kul bir günah işleyen olsa, arş-ı azam titriyor, senin gazabın geçinceye kadar melekler korkudan ölüyor. Ey yüce Rabbim, yarattığın bin bir böcek hakkı için sen beni bağışla, beni benim amellerimle tartma, bin yıl ömür versen, bin yıl senden gayrısını düşünmeden ibadet etsem verdiğin bir tek göz nurunun, bakıp âlemi görebilmenin, şükürünü eda etmiş olamam. Sen beni bağışlamazsan ben ne yaparım. Sen hiç kimseye muhtaç değilsin ama biz hepimiz sana muhtacız. Sen olmasaydın ne yapardık?” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 22). Yazar burada Cenab-ı Hakkın yaratmış olduğu bu kâinattaki nizam ve intizamın nasıl olur da bu derece eksiksiz bir şekilde devam ettiğine insanoğlunun şaşması gerektiğini, verdiği nimetlere ne kadar şükretsek de yeterli olmadığını ve her daim ona muhtaç olduğumuzu ifade etmeye çalışmıştır.

“-Vah dedi Ayşe Nine vah benim karabaşım, kara yazgım. Amanın aman, ben yanmışım helak olmuşum da haberim yok. Allah sana uzun ömürler versin, benden alıp sana versin. Vah bana ki ben niye daha önce bunu düşünemedim. Dünya malı, dünya hırsı benim gözümü kör etmiş de haberim yok. Vallahi kesip yedirelim biçarelere, iyi olur, ala olur” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 41). Yazar burada misafire hürmet etmenin önemine değinmiştir. Özellikle Türk kültüründe misafire hürmet etmek çok önemlidir. Ahirette misafire hürmet eden kimsenin ne büyük nimetlere kavuşacağını ifade etmeye çalışmıştır.

“İlle de büyük, güzel büyüklerin isimlerini arayıp verirlermiş ki onlar da onlar gibi dine, Peygambere sadık olsunlar İslam’a hizmet etsinler” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 46). İslam dininde çocuğa isim vermek çok önemlidir. Bir anne babanın ilk görevi ona güzel bir isim vermektir. Verilen isimler o çocuğun hayatını önemli ölçüde

etkilemektedir. Yazar bu yüzden verilen isimlerin büyüklerin isimlerinden seçilip verilmesini ve İslam dinine hizmet etmelerini ifade etmeye çalışmıştır.

“Biz diyelim Harun Reşit, siz deyin Fatih Sultan, onlar desin Sultan Süleyman, ben diyeyim Sultan Selim...” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 46). Yazar burada İslam dinine hizmet etmede önemli adımları olmuş, değerli halifelerin isimlerinden bir kaçını ifade etmeye çalışmıştır.

“Ve Müslümanlar herhalde bunun için daima güneş doğmadan kalkıyorlar” (Serçekuş, 2020, 7). Yazar burada Müslümanların erken kalkarak Allah’ın onlara bol rızık verdiğini ifade etmeye çalışmıştır.

“Hüdhüd şöyle cevapladı:

-Bu makamı ben ne altınla ne de gümüşle elde ettim. Hazreti Süleyman’ın bana bir tek bakışıyla bu makama eriştim. Bu makam ne ibadetle elde edilir ne de duayla. Ama ibadetsiz duasız da olmaz. Kim derse ki ibadete lüzum yok, hata eder. Ona lanet okunur. Sen de ibadete güvenme. Ama ibadeti de asla bırakma. Ömrünü ibadetle geçir de Hazreti Süleyman sana da bir baksın” (Kuşların Dili,2020,38). Yazar burada Allah katında değeri yüksek bir kul olmak için yapılması gerekenleri ifade etmeye çalışmıştır.

“Başka bir kuş daha ortaya çıktı.

-Allah yolunda temizlik nasıl olur diye sordu.

Hüdhüd,

-Onun yolunda temizlik, neyin var neyin yoksa onlardan temizlenmekle olur dedi. Gönlünden ondan başkasını silip atmakla olur. Gönlün, şu dünyada sahip olduklarında, ayakların onun yolunda oldu mu, menzile erişemedin bil” (Kuşların Dili,2020,53). Yazar burada Müslümanın gönlünü dünyalık işlerden arındırmakla, dünyada sahip olduklarını ayaklarının altına almakla olur diye ifade etmeye çalışmıştır.

4.1.10.2. Deyim ve Atasözleri

Eserlerin bütününe baktığımızda yazarın deyim ve atasözlerine başvurduğunu söyleyebiliriz. Özellikle deyimlere yer vermeye çalışmıştır. Kullandığı atasözü ve

deyimleri cümlelerin içinde vermeye çalışmıştır. Bu sayede yazar çocuklara deyim ve atasözlerini öğretmeyi amaçlamıştır. Bilindiği üzere deyim ve atasözleri çoğunlukla mecaz anlamlıdır. Yazar da okuyucuların mecaz anlamda kullanılan deyim ve atasözlerini kavratmak için cümle içinde kullanmayı tercih etmiştir.

Eserlerde geçen deyim ve atasözlerine ait örnekler aşağıda sıralanmıştır.

“Her neyse efendim, Yürekdede deveciği görür görmez ısınmış. Hatta yüreği cızz etmiş. Ona neden Yürek Hasan demişler ki zaten” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 17).

“Padişah neredeyse diz çöküp Yürekdede’nin elini öpecek, kendini açığa vuracaktı” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 54).

“Bir ara Yürekdede kulak kabartınca Padişahın duasını duymuş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 70).

“Padişah, dua ederken, bir ara Yürekdede’nin kulak kesilip başını uzattığını fahmetmişti” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 72).

“Şaşkınlık içinde doğruldular, kazanı bütünüyle ortaya çıkarıp kapağını da açınca, büyük definenin karşısında şaşkınlıkla donakaldılar” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 77).

“Onlardan da kimi birbirini görmeden duramaz, hasret gidermek için nice çöller aşar, kimileri de birbirinin kanını döker” (Serçekuş, 2020, 16).

“Kimini uzaktan gördüğü, kimiyle bir çalılıkta burun buruna geldiği o çocukları Serçekuş sırtı ürpererek hatırladı” (Serçekuş, 2020, 40).

“İhtiyar gerçekten başını döndürmüş onu yere düşecek gibi yapmıştı. O zaman durumu yamandı işte. Kendini toparlayıncaya kadar çocukların eline düşebilirdi” (Serçekuş, 2020, 51).

“fakat paylarına düşecek sakız kadar çiğnemlik eti nasıl yedilerini, kemiklerinin üzerindeki parçacıkları nasıl canavarlaşmış dişleriyle koparmaya çalıştıklarını ve kemik parçalarını kutrutuncaya kadar yaladıklarını hissederek gibi oldu ve yüreğinin yağı eridi” (Serçekuş, 2020, 51).

“Eğer biri ona bugün bu dört silahlıdan birinin yönelttiği namlu karşısında ecel terleri dökceğini söylese oracıkta bayılırdı” (Serçekuş, 2020, 54).

“Ona daha yakına gelmişti ve bu bir nevi meydan okuma gibiydi” (Serçekuş, 2020, 74).

“Serçekuş ilk kez duyduğu bu tabir karşısında bocaladı. Elbette bir deyim olmalıydı bu. Ağız kelimesi de, bakla kelimesini de biliyordu. Ama ağızda bakla. Şu anda ağzında bakla olmadığına göre kim bilir ne demek istiyordu bu adam” (Serçekuş, 2020, 83).

“Geleceklerinde söz edince nasıl da can kulağıyla dinliyordu” (Serçekuş, 2020, 84).

“Köylü çocukları Ahmet’le Mehmet bu kadar çok kuşu görünce, gözleri parladı sevinçten ve içlerinde av arzuları kabardı” (Motorlukuş, 2019, 7).

“Acaba ne oluyordu ki, kuşlar birlik olup insanlara saldırarak kadar ileri gidiyor, göze alıyorlardı bunca tehlikeyi..?” (Motorlukuş, 2019, 8).

“Göze alamadı bunu” (Ağaçkakanlar, 2020, 15).

“İkisi birden kulak kabarttılar” (Ağaçkakanlar, 2020, 15).

“Fakat birkeç gün geçince onu sevgiyle kollarına alıyor ve ayrılığın, yıllarca süren özlemin ateşiyle bağrına basıyor” (Ağaçkakanlar, 2020, 23).

“Oysa bir mucizeyi detaylarıyla anlatmak, onu şaşırtmak için can atıyordu” (Ağaçkakanlar, 2020, 45).

“Fakat çocuk bunları bilmediğinden sık sık o taraflara doğru gidiyor, anneye baba da yürekleri ağızlarına gelerek ona mani oluyor, uyarıyorlardı” (Ağaçkakanlar, 2020, 48).

“Sen bizim yıllardır beklediğimiz biricik yavrumuzsun, diye dil döktü, yalvardı baba ona” (Ağaçkakanlar, 2020, 51).

“-Ne kadar harcasak bitmez bunlar. Bu yüzden de elime ne geçerse har vurup harman savurayım” (Küçük Şehzade, 2019,8).

“-Yat artık, kapıda beklemekten ayaklarıma kara sular indi” (Küçük Şehzade, 2019,24).

“-Aziz Şehzadem dedi nöbetçi, benim bir parça mürekkep yalamışlığım vardır” (Ağaçkakanlar, 2020,30).

“Almış başını avuçlarının arasına, yoğun mu yoğun, ağır mı ağır bir meseleye kafa patlatıyordu” (Ağaçkakanlar, 2020,41).

“-Şeyh Abdülkadir sınavdan yüzünün akıyla çıktı” (Ağaçkakanlar, 2020,70).

“Bu toplantıların birine kulak verelim” (Ağaçkakanlar, 2020,77).

“-Dostlarım, söylediklerinizi can kulağı ile dinledim” (Ağaçkakanlar, 2020,79).

“Aslan hemen hak vermiş ona, görünüşte. Bıyık altından anlayışla gülmüş tilkinin saflığına” (Katıraslan, 2019,11).

“Çalanlara da iyi gözle bakmıyorlar” (Katıraslan, 2019,19).

“Tilki, hayvanların yemlerini de önüne koyup, kamp yerini şöyle derleyip topladıktan sonra, nefes nefese aslanın önüne gelip el bağladı, sesindeki endişeleri saklamadan sordu” (Katıraslan, 2019,26).

“Tilkinin gözleri sevinçle parladı” (Katıraslan, 2019,26).

“Tilkinin gözleri fal taşı gibi açıldı” (Katıraslan, 2019,27).

“-Onlardan birinin nasıl alıp buraya getireceğini sana izah etmekten utanırım. Maşallah cin gibisin, haydi bakalım" (Katıraslan, 2019,28).

“Ve başladı aslan tekrar horlamaya. Tilkininse yine gözünü uyku tutmadı” (Katıraslan, 2019,39).

“Dili tutulmuş olduğu için ağzından tek kelime çıkmayan yaralı avcının dilinin açıldığını haber verdi” (Katıraslan, 2019,43).

“Bir yetkili ilgili bakanlığa dilekçeyle başvurarak, taze inek gübresi ithal edebilmeleri için izin istedi” (Katıraslan, 2019,68).

“Biraz burnu büyüktü ama yine de Katıraslan’ı görmüş olan çiftçilerin söylediklerini dikkatle dinliyor” (Katıraslan, 2019,70).

“Etrafta in cin top oynuyordu” (Katıraslan, 2019,90).

“Yola koyulmuşlar ama yolculuk zor mu zor... Kimsede takat kalmamış”(Kuşların Dili,2020,9).

“-Su su dersin ama su senin gönlünü ateşe çevirmiş. Hadi aklını başına toplada düş peşime” (Kuşların Dili,2020,26).

“Keklik aklını başına devşirmiş” (Kuşların Dili,2020,27).

“-Bu gidişle biz ölüme gidiyoruz demiş. Katettiğimiz topraklarda ne yiyecek bir şey var ne içecek. Yüreğim öyle korkuyorum ki canım ağzıma geliyor” (Kuşların Dili,2020,48).

“Bunu duyanların hepsi bu duruma şaşırdı. Yerindi. Herkesin hasedinden gözü karardı” (Kuşların Dili,2020,64).

“Hepsinin dilleri tutuldu. Bu işe adam akıllı canları sıkıldı” (Kuşların Dili,2020,90).

“Bir dedem

Açık İnsan

Pek de zeki

Dilinden bal akar

Attaya gidelim der

Al sana şeker der

Göz kırpar

Okşar

Sever

Bir de gıdıklar” (Gülücük,2023,14).

4.1.10.3. Öğretici Bilgiler ve Yeni Kelimeler

“Yukarıda gelincik tarlasına bakıldığında gölün yüzü kımıltısız. Oradan herhangi bir motor gürültüsü, insan bağırması, ördek çavkırışı da gelmiyor”

(Serçekuş, 2020, 7). Yazar burada çavkırış kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Orada çok az bir zaman dinlendikten sonra, tulumlarını, ağızları kalçalarına kadar çıkan uzun göl çizmelerini, miflonlu parkalarını ve yağmurluklarını giyerek, av malzemelerini gölün kıyısına taşıdılar” (Serçekuş, 2020, 20). Yazar burada miflon kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Kocabağ’ın içi horoz sesleriyle doluyor. Bu sesler uzaklara da, hatta gelincik tarlasına da ölgün ölgün yayılıyor” (Serçekuş, 2020, 29). Yazar burada ölgün kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Hiç kimse onların süyüklerde, avlularda, zibilliklerde, evlere yakın harman yerlerinde dolaştığına şahit olmuyor” (Serçekuş, 2020, 49). Yazar burada zibillik

kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Tilki çar naçar düştü aslanın önüne” (Motorlukuş, 2019, 44). Yazar burada çar naçar kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-Ne dersin anneciğim diye sordu. Sen varken ben konuşmam. Aslanın gözleri yaşardı, rikkate geldi, kalbi bir mertebe daha kazandı” (Motorlukuş, 2019, 54). Yazar burada rikkat kelimesini cümle içinde kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Erkek gibi
Savaşmaz düşman
Durmadan
Uğrun uğrun
Serper
Çocuklara

Bubi tuzakları” (Ağaç Okul, 2019, 39). Yazar burada uğrun kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Bir güvercin geldi
Kandahar cephemizden
Ak ayakları

Kıpkızıl kan” (Ağaç Okul, 2019, 51). Yazar burada kandahar kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Çocuklar
Birdirbir
Küsküç yerine

Savaş oyunu oynuyor” (Ağaç Okul, 2019, 66). Yazar burada küsküç kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Hayal ile korku ve vehim arasındaki boşlukları dokuyarak kendilerine göre yorumlar yapabileceklerdir” (Ağaçkakanlar, 2020, 8). Yazar burada vehim kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Çok uzaklarda bir arabanın sesi ve bir an göğe vuran farlarının ölgün aydınlığı gelip gitti” (Ağaçkakanlar, 2020, 14). Yazar burada ölgün kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Hafifçe geri çıkıp, omuzu üzerinde yekinerek ve onun yüzünü görmeye çalışarak” (Ağaçkakanlar, 2020, 14). Yazar burada yekinerek kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Anne, onun kaslarının, kanatlarının ve gagasının gün geçtikçe kavileştiğini, ayakları üstünde daha dik durduğunu ve kanatlarını açıp kapadığını, neredeyse uçmaya çalıştığını gördü” (Ağaçkakanlar, 2020, 28). Yazar burada kavi kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Karanlık dehlizlerde çektiği acıları, korku ve titreyişlerinin hatırlayarak rahatlıkla iddia edebilirdi ki gelişigüzel boş bir rüya değildi bu” (Ağaçkakanlar, 2020, 41). Yazar burada dehliz kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Yavru kendince yeterli bir yüksekliğe çıktıktan sonra pike geçerek yıldırım gibi indi” (Ağaçkakanlar, 2020, 69). Yazar burada pike kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Böyle anlarda ağaçkakan fütursuzca onların aralarına da dalıyor bir çocuğun elbisesine, başına, yüzüne dokunarak ve onları yaralayarak geçip gidiyordu” (Ağaçkakanlar, 2020, 69). Yazar burada fütursuzca kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Çar naçar arkasına takıldılar” (Ağaçkakanlar, 2020,72). Yazar burada çar naçar kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-Nereden olacak, ordan burdan, dosttan düşmandan, kimi fütuhattan, kimi saadetten. Kimi zekat, kimi aşır kimi öşür...Ve de kimi haraç” (Ağaçkakanlar, 2020,41). Yazar burada fütuhat kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-Şehzadem diye seslendi, destur var mı, yanına gelebilir miyim?” (Küçük Şehzade, 2019,25). Yazar burada destur kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-Fakat efendim, biliyorsunuz böyle bir tedarikimiz yok” (Katıraslan, 2019,27). Yazar burada tedarik kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Ahırların açık kapılarından ölgün fener ışıkları yayılıyordu” (Katıraslan, 2019,30). Yazar burada ölgün kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Birçoğu ağır potinleri, kalın miflonlu parkaları giymekle aptallık ettiğini düşünüyordu” (Katıraslan,2019,57). Yazar burada miflon kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Fakat herkes sorunun grift bir cevabı olduğunu zannederek susuyor bir pot kırmaktan korkuyordu” (Katıraslan,2019,77). Yazar burada girift kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Haydi uyan, diyordu başucunda aslan, ılık, anne gibi müşfik” (Katıraslan, 2019,85). Yazar burada müşfik kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-Ya Allah ya bismillah deyip yola revan oldular” (Kuşların Dili,2020,23). Yazar burada revan kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“-O bizim ulumuzdur. Bu yolda bize kılavuzdur, yol göstericimizdir, diye aralarında ahitleştiler” (Kuşların Dili,2020,35). Yazar burada ahit kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Biz kendimizden de ihsanlardan da vazgeçmedikçe menzile varamayız” (Kuşların Dili,2020,39). Yazar burada menzil kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Mısırdı bir padişah varmış. Müflisin bir ise bu padişaha âşık olmuş” (Kuşların Dili,2020,41). Yazar burada müflis kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Gönüller neşve bulmuş. İmanlar cilalanmış” (Kuşların Dili,2020,56).Yazar burada neşve kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Nihayet Mecnun o pöste ki büründü de gizlice sevgilinin bulunduğu tarafa gitti” (Kuşların Dili,2020,74). Yazar burada pöste ki kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Bilgi ve marifet vadisinden sonra gelen vadi istiğna vadisidir” (Kuşların Dili,2020,79). Yazar burada istiğna kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

“Velhasıl

Dünyanın gülüyüm ben” (Gülücük,2023,14).Yazar burada velhasıl kelimesini kullanarak çocukların kelime dağarcığına yeni bir kelime katıyor.

İncelenen eserler zengin iletilere sahip olmakla birlikte ana dilimize ait birçok zenginliği de içinde barındırmaktadır. Özellikle deyim ve atasözlerine sıklıkla yer verilmiştir.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun 9 Çocuk Kitabı öğretici Niteliktedir.	×		

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları öğreticilik yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.11. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalıdır

Bir eserin niteliğini arttıran önemli unsurların başında dil, anlatılan konu, biçim gibi unsurlar gelmektedir. Dili güzel kullanılmış, çocuğun ilgisini çeken bir konuyu barındıran ve biçim olarak da sağlam olan bir eser niteliği arttırır. Bu özellikleri bir bütün halinde değerlendirmeli ve ona göre eser oluşturulmalıdır.

Mustafa Ruhi Şirin'in (2015) "Bir çocuk ya da ilk gençlik kitabında konu ve tema kadar, dil, anlatım üslup/biçem ve görsel öge uyumlu yapılandırılmadıkça eserin estetik değeri oluşmaz" (s.157). Sözünü ele aldığımızda çocuk edebiyatı alanına ait bir eserde olmazsa olmaz unsurlar konu, tema, dil, anlatım ve görsel unsurlar arasındaki uyum olduğunu söyleyebiliriz. Bunlardan birinin eksikliği eserin niteliğini düşürmektedir.

Yürekdede ve Padişah adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır.

Serçekeş adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Seçilen konuyu anlatırken çocukların anlamayacağı ve kişilerin ruh halinden bahsetmesi çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Motorlukuş adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı hikâyelerde çocukların korktuğu bir hayvandan bahsetmesi çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Ağaç Okul adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk

görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı şiirlerinde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun olmayan kelimeler kullanması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Ağaçkakanlar adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı hikâyelerde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun olmayan kelimeler kullanılması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Küçük Şehzade adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı hikâyelerde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun olmayan kelimeler kullanılması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Katıraslan adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı hikâyelerde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun olmayan kelimeler kullanılması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Kuşların Dili adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı hikâyelerde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun

olmayan kelimeler kullanılması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Gülücük adlı esere baktığımızda unsurlar arasında uyumu görmekteyiz. Seçilen konu, konunun işlenişi ve dili kullanımı arasında bir uyumsuzluk görülmemektedir. Görsel olarak baktığımızda bazı eksiklikler karşımıza çıkmaktadır. Seçilen resimlerin renkli olmaması ve az olması çocuğun kitap üzerine ilgisini azaltacaktır. Bazı şiirlerinde çocukların anlayamayacağı ve yaş seviyesine uygun olmayan kelimeler kullanılması çocuk okurun kitaba olan ilgisinin azalmasına neden olacaktır.

Yazarın seçmiş olduğu konuların hitap ettiği okuyucu kitlesi için uygundur. Sadece çocuk okurlara değil yetişkin okurlara da hitap edebilmektedir. Seçtiği konuları abartmadan, samimi bir hava içinde kaleme aldığı görülmektedir.

Genel olarak baktığımızda yazarın çocuğun anlayabileceği bir dil kullandığını görmekteyiz. Bazı kelimelerin anlamını bilmeyen bir çocuk, metnin akıcılığı içinde o kelimenin anlamını tahmin edebilmektedir. Günlük hayatta karşılaşabileceğimiz tarza konuşma diline yakın bir dil kullanmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları dil,	×		
Anlatım, konu, biçim			
Açısından niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları dil, konu, biçim yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.12. Çatışmalar

İnsanoğlunun hayatının içinde hep var olan bu çatışmalar yazarlar tarafından eserin niteliğini arttırmak için eserlere de alındığını görmekteyiz. Günlük hayatta karşımıza çıkan bu çatışmalar eserde kullanılması okuyucunun ilgisini çekmektedir. Eserin içinde kendini bulan okuyucunun esere olan merakı da artacaktır.

Çatışma içeren durum ve olaylar ile karakterlerin iletilmek istenen mesaja uygun şekilde kurgulanması, okurda merak ve heyecan uyandırarak eseri ilgi çekici kılar (Sever, 2008). Karakterler okuyucunun merakını celp etmesi için çatışmalardan yararlanır. İletilmek istenen mesajların daha hızlı iletilmesini sağlayacaktır.

Yazara ait olan bu eserde çatışma örneklerine yer verdiğini görmekteyiz. Yazar bu çatışmalardan yararlanarak okuyucunun merak duygusunu artırmayı hedeflemiştir. Çocuklar yetişkinler kadar günlük hayatta çatışmalar yaşamazlar. Onların yaşadığı en büyük çatışmalar yetişkinlerin onları anlamaması diyebiliriz.

Gerçek hayattaki çatışmaların eserin içinde yer verilmesi çocuğun hayata hazırlanmasını sağlayacaktır. İleride karşılaşabileceği durumların ve olayların üstesinden gelmesi daha kolay olacaktır.

İncelenen eserlere baktığımızda kişi-kişi çatışmasının yanında kişi-toplu, kişi-doğa çatışmalarına da yer verdiğini görmekteyiz.

4.1.12.1. Kişi-Kişi Çatışması

“ Şöyle dedi kendi kendine Yürekdede:

-Bunun da elinde bir şey yok. Ben de geldim ondan istemeye. Baksana o da bir başka padişahı istiyor. Bense onunla sarayına gitmeye razı oldum. Bu doğru değil. Hemen çıkıp çadıra döneyim. Yol boyunca da, ağaçlarla, çiçeklerle, havayla, suyla dozt ola ola bütün hacetlerimi Allah'ıma açayım. Ben de yalnız ondan isterim. Yanımda şunun gibi ihsanın bol bir padişah da olsa, başkasından istemem. İstersem edebi tecavüz olur, Allah'ın gücüne gider” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 72).

“-Ne olacaksa bir an önce olup bitse bari diye geçirdi içinden. Böyle yaşamaktansa yerde cansız yatmaya razıydı. Hatta o, ölüsüne, ayağındaki kocaman

postalla dokunup, eline almaya ve av çantasına atmaya değer bulmasa bile. Kendi kendine acımaya başladı. Bu ne farktı böyle. Bu ne eşitsizlikti” (Serçekuş, 2020, 75).

“-Elbette. Bakma sen bizim kanlı ağızlarımıza. İçimiz çok iyi bizim” (Motorlukuş, 2019, 10).

“-Acaba dedi, demin sana, ‘bir de insanların içinden geçelim’ derken, acaba, acaba ben kendim de, kendimi böyle bir sınavdan mı geçirmek istiyordum” (Motorlukuş, 2019, 48).

“Ne kadar da düşünmüştü bu iç sesi.

Onu dinlemeyi ne kadar da istedi. Ama olmadı. Cevizliği harabeye çevirip oradan ayrılırken, hem bunları yapan, hem de “yapma” diyen kendisi olduğu için korkuyordu”

(Ağaçkakanlar, 2020, 8)

“Gülümseyerek bakıyorlar ona. Hem acıyorlar hem de incitmemek için yardım etmiyorlar” (Ağaçkakanlar, 2020, 23)

“-Ey padişah dedi. Bu ne durumdur ki sen, istersen git başını kurtar dedin o da gitmeye kalkınca başını vurdun. Lütfen açıkla, merakımı gider dedi” (Kuşların Dili, 2020,41).

4.1.12.2. Kişi-Toplum Çatışması

“- Yaa, dedi Hazreti Ömer. O halde seni kadılık görevinden hemen geri alıyorum. Zira evlatlarına muhabbet göstermeyen, halka da göstermez. Çocuklarına merhameti olmayanın halka da merhameti olmaz” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 83).

4.1.12.3. Kişi-Doğa Çatışması

“Hayvanlar şaşkın şaşkın bakıyor, vahşet karşısında gizlenecek yer arıyorlar” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 82).

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun 9 Çocuk Kitabı Çatışma yönünden Niteliklidir.		×	

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları çatışmalar yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.13. Çağrışımlar

Okurun metne olan ilgisini artırmak için ve metinle arasındaki bağı güçlü tutmak için çağrışımlardan yararlanılır. Bu çağrışımlar okura ait hayaller, beklentiler, kültürel öğeler olarak söyleyebiliriz. Bu çağrışımları kullanarak okuyucu ile eser arasında bağlantı kurması sağlanır ve verilmek istenen mesajları özümsemesi kolaylaşır. Yazar çağrışımları kullanarak okuyucunun geçmişte yaşadığı ve onda değişik duygular uyandıran olayları hatırlamasını sağlayacaktır. Bu sayede okur metin ile özdeşleşecektir.

Yazar eserlerinde okurun özdeşleşeceği çağrışımları kullanmıştır.

“Boğucu bir hava, aşırı rutubet... Nefes al ki alasın. Bu da bir yana, etrafta her şey sararıp solar, hayvanlara yiyecek nesne kalmazmış. İşte bu yüzden asırlardır bu çevre köylüleri, kışın köye, yazınsa, vururlarmış yolunu yaylalara” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 7-8).

Burada yazar eskiden Türklerin kışın köylerde, yazınsa yaylalarda yaşadığını kültürümüze ait olan bu durumu anlatmaya çalışmıştır. Yayla ve köylerin okuyucu da uyandırdığı çağrışımlardan yararlanmıştır.

“Yürekdede deveciğinin başını çevirdi güney iline, Kâbe'ye. Bıçağı besmele ile çekip, deveciğin boynundaki tüyleri üfürerek iki yana açtı. Bıçağı şah damarına çaldı merhametle.

Bismillah, Allahüekber!” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 43).

Burada yazar bize Kurban Bayramı’nda nasıl hayvan keseceğimizi deve üzerinde göstererek çağrışımında bulunmuştur.

“Meğer bunlar, kıyafet değiştirip halk içine çıkan padişahla vezirleri değil miymiş? Bu padişah, geceleyin ışıkları ipil ipil yanan şehirde eğleşirmiş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 44).

Yazar burada eskiden padişahların halkı denetlemek için tedbil-i kıyafetle dışarı çıktığını anlatmaya çalışmıştır.

“Neden olmasın evladım, biz bir kıl çadırla bir kırık tencerenin hesabını öte dünyada nasıl vereceğiz diye tasalanır dururuz. Eğer bir de ona sahip olduklarından ötürü bir iki sual edilse, ne ne söyler... Allah, inşallah yardım eder de sualleri kolay kolay cevaplar. İşte bu da onun sıratı. Sırat köprüsü” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 52).

Yazar burada ahiret, sırat köprüsü, sual gibi öteki dünyaya ait çağrışımlarda bulunmuştur. Ölümden sonra hayatın olduğunu belirtmeye çalışmıştır.

“Kaderleri yaratan Allah’ın kimi kiminle karşılaştıracakını, daha açık söyleyelim, bize ne yazdıracağını da bilemeyiz” (Serçekuş, 2020, 18).

Yazar burada Allah’ın insanın kaderini ezelde yazdığını söyleyerek çağrışımında bulunmuştur. İnsanın kaderinde ne yazıldıysa onu yaşayacağı anlatılmıştır.

“Allah bu duaları hemen kabul ediyor. Çünkü onlar, O’na, karşılığında bir şey beklemeden dua ettiler. Allah böyle duayı seviyor ve kabul ediyor” (Serçekuş, 2020, 28).

Yazar burada kabul olunan duanın neler olduğunu söyleyerek çağrışımında bulunuyor. Kabul olunacak duaların karşılık beklemeden Müslümanın Müslümana yaptığı dua olduğunu belirtmiştir.

“Böylece ölüm sandığı bu durumu bir süre tanımaya ve anlamaya çalıştı. Ölüm demek ki yeni bir hayat” (Serçekuş, 2020, 81).

Yazar burada ölümün bir son değil başlangıç olduğu ile ilgili çağrışımında bulunmuştur. İslam dininde ölüm ebedi hayatın başlangıcıdır.

“-Aptal, diyormuş bunların hepsi uydurma. İnanma sakın. Hepimizin gençken başına geldi bu. Ama hiçbirimiz aldırmadık buna. Çünkü sonu fena: Motor bedava. Ama yedek parça kan pahası.Kaptırdın mı kuyruğunu, ha!” (Motorlukuş,2019,12).

Yazar burada günümüzde olduğu gibi alınan motorların ucuz olduğu fakat sonrasında yedek parçalarla çok daha pahalıya geldiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur. Yedek parçaları almanın insanın kanına kadar alacağı anlatılmıştır.

“-Dinle yavrum dedi anne kırlangıç, bu anlattıkların, yani sürat, insanlar için önemli olabilir, ama bizim için değil. Biz zaten hiç zaman öldürmeyiz. Her şey binlerce binlerce yıldır hepimiz için aynı hızla, aynı zamanda yapılır çatılır. Geriye fazla bir şey kalmaz ki fazla zamana ihtiyacımız olsun” (Motorlukuş, 2019, 13).

Yazar burada insanların zamanlarını saçma şeylerle harcayıp yapması gereken ve önemli durumlarda kullanmaması ile ilgili çağrışımında bulunmuştur. Zamanı israf etmemizden dolayı hıza ihtiyacımız olduğu belirtilmiştir.

“-Onlar daha dünyaya gelmeden Allah onların yiyeceklerini, giyeceklerini önceden yollar. Böyle de, esas önemlisi bunları yetiştirmek, güzel güzel eğitmek. Dininden diyanetinden haberli kılmak” (Motorlukuş, 2019, 20).

Yazar burada Allah’ın bütün yarattığı mahlûkatın rızkını ezelde takdir etmesine değinilmiştir. Önemli olan insanı ahlaklı bir şekilde yetiştirmek olduğu belirtilmiştir.

“-Şu demek ki evlatlarım dünya yüzünde, insandan daha zalim, daha öldürücü, daha vahşi başka bir varlık yoktur” (Motorlukuş, 2019, 24).

Yazar burada insanın iki yönünden bahsetmiştir. Çok iyi olabileceği gibi en vahşi mahlûk olabileceği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“-Eğer bir aslan, daha saygıdeğer bir pir olmadan, çekilirse postuna, ha babam yer, ha babam uyursa ve bırakırsa ülkesini leş kargasına işte gözleri de böyle bozulur. Hava da uçan kartalları su aygırı sanar” (Motorlukuş, 2019, 42).

Yazar burada yöneticilerin liyakatle seçilmesi gerektiği ve kendini geliştirmeden başa geçerlerse çok büyük zarar vereceği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“-Ah dedi aslan tıpkı şu salak İskender gibi” (Motorlukuş, 2019, 43).

Yazar burada Büyük İskender’in ülkeleri fethettiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“Varsa içlerinde bir aç, varsa bir belada olan, muhakkak oturmuş beni bekler... Ondan da haberli olmalıyım. Eğer yoksa böylelerinden haberim, neye yarar benim krallığım” (Motorlukuş, 2019, 44).

Yazar burada ülkeyi yöneten yöneticilerin aç olan, derdi olan herkesi bilmesi gerektiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“-Evet, doğru, vahşi, alçakça, ama gerçek, biz aslanlar ihtiyacımız kadar öldürürüz, yeriz ve asla kan kokusu alıp canavarlaşan kurtlar gibi boğup boğup atmayız koyunları, insanları”
(Motorlukuş, 2019, 49).

Yazar burada koyun sürüsüne dadanan kurdun bütün koyunların boğup sonra sadece bir tanesini alıp gitmesi ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“Haydi Ayşe

Aynayı getir

Gözüne tutalım pilotun

Şaşırsın, kör olsun” (Ağaç Okul, 2019,32).

Yazar burada Afganların Rus uçaklarına karşı yaptıkları mücadelede kullandığı savaş taktiğini söyleyerek çağrışımında bulunmuştur.

“1979 Aralık

Göv gözlü düşman

Girdi ülkemize

Hainlerle doluydu başşehir

Onlar yol açtı

Düşman girdi ülkemize” (Ağaç Okul, 2019,59).

Yazar burada 1979 yılının Aralık ayında Sovyet Rusya’nın komünist Afgan hükümeti ile birlik olup Afganistan’a girmesiyle ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“Adı Gülbeddin Hikmetyar

Liderimiz bizim

Allah adıyla konuşur

Allah için savaşır en önde” (Ağaç Okul, 2019,62).

Yazar burada Rusların Afganistan’ı işgali sırasında başta bulunan liderinin adını söyleyerek çağrışımında bulunmuştur.

“Cevizleri, fıstıkları ve bademleri hışımla kapıp kaçır gibi, hırsızlık yapar gibi değil, sevgiyle kopar, öp başına koy, merhametle del, şükürle ye, açgözlü olma. Bahçeleri talan etme. Yoksa babalık hakkım ve ananın analık hakkı sana haram olur”
(Ağaçkakanlar,2020,31).

Yazar burada nimete saygılı olunması gerektiğini, merhametli olunması gerektiğini ve şükretmesi gerektiğini söyleyerek çağrışımında bulunmuştur.

“Ben yarın sabah ilk işim dualarla oturacağım bunların üstüne. Gerisi Allah kerim” (Ağaçkakanlar,2020,80).

Yazar burada yapılan her işe dualarla yapılması gerektiğini, tevekkül ederek sonucu Allah’a bırakılması gerektiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“-Elbet. Elbet, rüyada çoban köpeğinin sırtında seyahat etmek, adil bir padişahın hazinesinin bir giriş kapısına mukabil kırk bin çıkış kapısının bulunması demekmiş” (Küçük Şehzade,2019,46). Yazar burada yöneticilerin devlet malını ihtiyacı olan herkese vermesi gerektiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“-Peygamber efendimiz (Sallallahu Aleyhi Vessellem) altmış üç yaşında irtihal ettiler. Dünyada ondan daha uzun zaman kalmaya utanırım” (Küçük Şehzade,2019,65). Yazar burada eski insanların altmış üç yaşından daha fazla yaşamanın peygamberimize olan saygıdan dolayı yanlış olduğunu sürekli söylemelerini hatırlatarak çağrışımında bulunmuştur.

“-Fakat padişahım, orada şeyh efendinin de belirttiği gibi, hediyeleşmek Rasulüllah ‘ın emridir. Hediye verilir ve hediye kabul edilir” (Küçük Şehzade,2019,69). Yazar burada peygamber efendimizin hadis-i şerifinde belirttiği bir hususa çağrışım yapmıştır.

“-Kılıçla halledemediğimiz işi siyasetle halledeceğiz. Padişahın ülkesine fitne sokup, halkı birbirine düşürecekiz” (Küçük Şehzade,2019,78). Yazar burada bir ülkeyi ele geçirmenin yolunun fitne çıkarmak olduğundan bahsederek birçok ülkenin bu şekilde yıkıldığı ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“Arkadaşlık, birlikte ticaret yapınca belli olur, bir de yolculukta derler” (Katıraslan,2019,7). Yazar burada arkadaşlığı anlamanın yolunun ticaret ve yolculuktan geçtiğini söyleyerek çağrışımında bulunmuştur.

“-Haydi, neysen o ol ve fırla, dediklerimi getir. Yapımız, yaratılışımız neyi gerektiriyorsa sadece yap onu! Haa, bir şey daha, bir daha bazı insanlar gibi çatalla ve sol elinle yemek yediğini görmeyeyim. Tilki olmaya çalış yol yoldaşım. Nasıl ben daha çok aslan olmaya çalışıyorsam” (Katıraslan,2019,20). Yazar burada hayvanın hayvan gibi davranması gerektiği ve başkasına benzememesi gerektiğini söyleyerek insanların nasıl davranması gerektiği ile ilgili çağrışımında bulunmuştur.

“Ruhu sonuna kadar, bir büyükle elde edilen yakınlığın köleleştirici gururuna takılmıştı” (Katıraslan,2019,28). Yazar burada yüksek mevkilerde bulunan kişilerle dostluk kurmanın o kişiyi köleleştirdiğini söyleyerek günümüz dünyasına çağrışımında bulunmuştur.

“-Ben demiş Hüdüh, Süleyman Peygamber’in postacısıydım. Onun nice sırlarını bilirim. Dilerseniz hepinizi padişahımız Simurg’a götürürüm” (Kuşların Dili, 2020,8). Yazar burada kendisine büyük bir saltanat verilen ve Kur’an-ı Kerim’de ismi geçen Süleyman Aleyhisselamdan bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

“-Ben kuşların Hızır’ıyım. Bu nedenle yeşiller giyindim. Olur, a bir gün ben de Hızır gibi ölümsüzlük suyundan içerim. Şu halimle Simurg’a gidemem” (Kuşların Dili, 2020,25). Yazar burada Allah tarafından kıyamet sabahına kadar ölümsüzlük verilen ve karada yardıma muhtaç insanlara yardımda bulunan Hızır Aleyhisselamdan bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

“Az bir zorlukla karşılaşır da hemen kalkanını atarsan tez zamanda helak olursun. Bil ki Allah tövbe edenleri sever. Eğer Allah tövbe edenleri kabul etmeseydi ona bunca nimetleri yollar durur muydu?” (Kuşların Dili, 2020,39). Yazar burada salih bir niyet ile tövbe eden insanların tövbelerinin kabul olacağından bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

“-Benim bir yoldaşım vardır. Ben nerdeysem, o da benimledir. Onun adı nefs’tir” (Kuşların Dili, 2020,42). Yazar burada insanın iki kaşının arasında yer alan nefsten bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

“Altın hırsı seni Allah’tan uzaklaştırınca sana tanrı olur, bir put olur da ona taparsın da haberin olmaz” (Kuşların Dili, 2020,45). Yazar burada insanın altına, mala mülke çok değer verirse onun kölesi olacağını söyleyerek çağrışımında bulunmuştur.

“Günün birinde bir dilenci Cüneydi Bağdadi hazretlerinin huzuruna geldi” (Kuşların Dili, 2020,52). Yazar burada Bağdat’ta doğmuş bir mutasavvıf olan Cüneydi Bağdadi hazretlerinden bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

“Rivayet edilir ki, Hazreti Yusuf’u Mısır’da satarken, insanlar onu elde etmek aşkıyla birbiriyle yarışır” (Kuşların Dili, 2020,54). Yazar burada Hazreti Yusuf Aleyhisselamın Mısır’da satılmasından bahsederek çağrışımında bulunmuştur.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları Çağrışımlar yönünden Niteliklidir.	×		

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları çağrışımlar yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.14. Mizah

Çocuklar, mizahi öğelerin bulunduğu metinleri daha çok sevmektedir ve bu eserleri okuma istekleri artmaktadır. Verilmek istenen mesaj eğer mizahi öğeler kullanılarak yapılırsa okuyucuya aktarması daha kolay olur. Mizah, içinde sadece eğlendirici öğeler barındırmaz. Aynı zamanda mizah için keskin bir zekâyâ da ihtiyaç vardır. Mizah çocukları eğlendirirken onların düşünmelerini de sağlar. Çocukları eğlendirirken onların düşünmelerini de sağlar. Bir eserde mizahi unsurlar varsa çocukların bilişsel yönden de gelişmesini sağlayacak nitelikte olduğunu gösterir. Mizah duygusunun oluşmasında çocuk edebiyatı eserlerinin katkısı tartışılmaz. Küçük yaşlardan itibaren mizahla tanışan çocuk ileriki yaşlarda mizahi bir anlayışa sahip olmaktadır. Estetik bir unsur olarak da karşımıza çıkan mizah, verilmek istenen mesaja ironik bir anlatım kazandırır.

Cahit Zarifoğlu, kaleme aldığı çocuk kitaplarında mizahi unsurları kullandığı görülmektedir. Bu unsurlar çocukların ilgisini çekerek onlara vermek istediği mesajı daha sağlıklı bir şekilde aktarmasını sağlamıştır.

Aşağıda incelenen eserlerde geçen mizahi unsurlar örneklendirilmiştir.

“-Hiçbir derdim, hiçbir ihtiyacım yok benim. Geldim ki...

-Geldin ki bir şey istemeye.

-Geldim ki hiçbir şey istememeye.

-Bu nasıl kelam?” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 66).

“Çok iyi olur diye atıldı delikanlının biri, yola çıkmadan aç kurtlara haber salalım da bizi bulmak için fazla yorulmasınlar” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 91).

“-Hah şöyle, dedi İmam Ali. Eline bir sopa alıp daldı cemaatin içine.

-Bre densizler, bu ne biçim saf. Yaşlılar arkada, tüyü bitmemişler önde. Krman çorman olur mu yaşlar, başlar, edepler, saygılara. Edep! Edep her şeyin başıdır” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 94).

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Kitapları Mizah yönünden Niteliklidir.		×	

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları mizah yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.15. Samimi Diyaloglar

Eserlerde samimi diyalogların olması çocukların hoşuna gitmektedir. Samimi diyaloglar aynı zamanda eğlenceli durumları da içinde barındırmaktadır. Gerçek hayatta karşımıza çıkan durumların samimi diyaloglarla anlatılması okuyucunun hoşuna gitmekte ve eseri içselleştirmektedir. Edebi eserlerde bir kurgu vardır, o kurgunun samimi ve doğal olması için diyaloglardan yararlanılır. Samimi diyaloglar yazarın okuyucu ile konuşur gibi olmasında önemli bir rol oynar. Bu diyaloglarda öznellik ön plana çıkmak da ve yazarın kendi iç dünyasını anlamamızda bize fırsat sunmaktadır.

Yazarın incelenen bu eserlerinde samimi diyaloglara çok sık yer verdiği görülmektedir. Yazar vermek istediği mesajı samimi diyaloglar içinde okuyucuya vermeye çalışmıştır. Özellikle kahramanlar arasındaki diyaloglarda insan ilişkilerine

dair birçok konuyu anlatmaya çalışmıştır. Okurun bu kahramanlarda kendinden bir şeyler bulması kolaylaşmış ve onlarla arasındaki içtenliğin artmasını da sağlamıştır.

Eserlerde bulunan samimi diyaloglara örnekler aşağıda verilmiştir.

“-Hatun, Allah senden razı olsun. Tuttuğunu altın etsin, hayretsin, sana öte dünyada güzel amellerini yoldaş etsin. Can yoldaşım, gül yanaklım.

-Eksik olma, Allah senden de razı olsun. Sana layık olamıyorum, yaşlandım, çöktüm, kusura kalma.

-Estağfurullah, estağfurullah, o ne biçim lakırdı, bir daha işitmiyem haa...”(Yürekdede ve Padişah, 2020, 12).

“-Aman mirim diye Yürekdede hemen arkasından seslenmiş, koşup kolundan yakalamış, aman mirim demiş, ne yapıyorsun, ben kaç diye sordum, bir hata mı ettim, ne ettim ki elime yularını tutuşturup kaçıyorsun.

-Dede demiş adam, söyledim ya fiyatı bir sevgi, bir güzel söz.

-Eh demiş Yürek Hasan, inşallah onu incitmeyiz, hoş tutarız, ancak hele söyle bakalım kaç lira borcum, hem sonra bakalım alabilecek miyim, o kadar para çıkacak mı üzerimde.

-Çıkar çıkar, çıktı bile demiş adam.

-Hele söyle kaç.

-Baba, demiş adam yine:

-Bir sevgiyle, bir çift güzel söze.

-Oğul, demiş dede. Görüyorsun yaşımla ileri, dizlerimde derman az, eğleme beni” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 19).

“Yürekdede demiş ki karsına:

-Cankuşum, şu devecik olmasa bu yıl yaylaya da çıkamazdık hani.

-Doğru ya, doğru elbette. Onun hakkını nasıl ödeyeceğiz” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 21)

“Şöyle yürüyüp bir su başı mı arayalım canım, yoksa suyumuz yeter deyip kalalım mı burada?

-Nasıl emredersen, istersen ben gidip bir bakayım, sen yorulma yoldaşım, dünya arkadaşım.

-O nasıl bir söz hanım, Allah öte dünyada ikimizi de bir arada dilesin isterim” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 28).

“Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.

-Ben de sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, iste ki yapayım, sen emret bir kere de ben yapayım.

-Aman efendim, dedi Ayşe Nine, o nasıl bir söz, asıl ben senin ayağının türabı olayım, emret kendimi yoluna kurban vereyim.

-Aman gözümün nuru, sultanım! Bu nasıl bir kelam? Beni mahcup eder, helak edersin. Ben senin emrini işitmek isterim” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 31).

“-Cici hanımım, başımın gözümün nuru, can yoldaşım, dünya ortağım, de bakalım ne dersin, söyle bakalım ne söylersin?

-Sen söyle de kibar kibar, ben dinleyeyim” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 56).

“-Selamünaleyküm güzel hatunum, can yoldaşım.

-Ve aleykümselam beyim efendim. Hoş geldin, sefalar getirdin, kalbime sürür verdin, neşeler getirdin” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 74).

“Avcı itaat etti ve:

-Şimdi anlat bakalım, dedi.

-Gün olur çamura saplanırısın. Çamur çenene gelir. Ve ben, ama sıkma öyle, ve ben, sıkma dedim. Nasıl konuşurum yoksa ve ben sana uzanır ve çıkarım bataktan.

-Sonra ne yaparsın, beni kurular, sırtına alır bir de taşır mısın?” (Serçekuş, 2020, 87).

“-Keşke sana anlatmasaydım. Hiç olmazsa sen rahatsız olmazdın.

-Sen huzurlu olmadıktan sonra, ben tek başıma nasıl huzurlu olabilirim?” (Ağaçkakanlar,2020,75).

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun			
Çocuk Kitapları		×	
Samimi diyaloglar			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları samimi diyaloglar yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.16. Metni Tamamlama

Yazar, bir metin oluştururken anlatması gereken her şeyi doğrudan anlatmaz. Bazen okuyucuya bırakarak, onun tamamlamasını istediği durumları metni tamamlamadan vermeye çalışır. Bu sayede okurun hayal etmesini, o konu hakkında düşünmesini amaçlar. Yazar bunu yaparak okuyucuyu metnin içine çeker, sadece okuyana değil metni yorumlayana da yeni kurgular oluşturmaya imkân verir. Okurun da esere dâhil olmasını sağlayan yazar bunu yaparken kurguyu ustalıkla oluşturmaya gerektir.

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen eserlerinde bu teknikten yararlandığı görülmektedir.

“-Bilmem ki öyle dilime dolandı geldi. Nereden bilirim. Ama şöyle bir bakıyorum da, sen de, arkadaşların da devletlû olmaya değer insanlarsınız. Diliniz kibar, edebiniz, huyunuz, suyunuz asil, tedbirleriniz ince...”(Yürekdede ve Padişah,2020,35). Yazar burada devlet kademesinde ve saray eşrafından olan kişilerin özelliklerini anlatmış ve başka özelliklerin okur tarafından hayal edilmesine fırsat vermiştir.

“-Peki evladım, giderim. Belki iyi de olur. Hani belki, bizim de bir ihtiyacımız vardır belki...” (Yürekdede ve Padişah,2020,54). Yazar burada Yürekdede'nin yolculuk için ihtiyacı olan ne ise okuyucudan onu tahmin etmesini isteyerek metni tamamlamamıştır.

“Gerçekten de yoktu böyle bir...”(Motorlukuş, 2019, 23). Yazar burada okuyucuya bir dakika durmalarını ve yarım kalan cümlelerin nasıl tamamlanması gerektiği ile sorarak metni tamamlamamıştır.

“Dört yaşındaki bir çocuğun bütün gücüyle attığı taştan ne olacak! Elbette kırılmadı ayna. Ama Mekki büyüünce, gerçek zalileri göstermeyen bütün aynaları kırarak, tuz buz edecek...”

(Motorlukuş,2019,27). Yazar burada ileride neler olacağı ile ilgili olacakları sıralamış, başka olacakları okuyucunun bulması için tamamlamamıştır.

“-Vah vah dedi tilki, demek tahmin ettiğimden de fazla yağlanmış gerdanınız, korkarım aklınız...”(Motorlukuş,2019, 42). Yazar burada ormanın kralı aslanın çok

fazla yemekten vücudunda olanlarla ilgili bazı betimlemeler yapmış, bazı betimlemeleri okuyucuya bırakmıştır.

“Ne güzel oğuldun

Şehit oldun

Arkandan oğlum

Kardeşini büyütüyorum” (Ağaç Okul,2019,27). Yazar burada Afgan bir annenin oğlunun şehit olduğu ve büyüttüğü kardeşinin de ileride şehit olabileceğini okuyucunun tahmin etmesi için bırakmıştır.

“Geride bıraktığı eşyalara öyle bir bakış attı ki, yürek dayanmaz. Yatağı, portatif çadırı, güneş şemsiyesi, balık oltası...yazlık kışlık giysilerle dolu irili ufaklı bavullar, kremler, pudralar, havlular, bornozlar...”(Katıraslan,2019,36). Yazar burada tilkinin daha birçok eşya bıraktığını ama bunu okuyucuların tahmin etmesi için bırakmıştır.

“Sonra da içinden, kaslarının ta derinliklerinden gelen hafif bir itiraz sesine kulaklarını tıkayarak peşine düştü” (Katıraslan,2019,96). Yazar burada aslanın tilkiye neler yaptığını ya da sonradan neler olduğu ile ilgili kısmı boş bırakarak okuyucunun tahmin etmesi için bırakmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları		×	
Metni tamamlama			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları metni tamamlama yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.17. Söz Sanatları

Söz sanatları, şiirlerde sıklıkla karşımıza çıkan ve anlatımı zenginleştirmek için kullanılan estetik unsurlardandır. Çocuk edebiyatının diğer türlerinde de kullanılarak akılda kalıcılığı sağlaması açısından önemlidir. Söz sanatları eserin anlaşılmasını kolaylaştırır. Verilmek istenen mesajın doğru anlaşılabilmesi için söz sanatlarının ne olduğunu bilmek gerekir. Küçük yaşlardan itibaren söz sanatlarını barındıran eserleri okuyan çocuk dilin estetik yapısını da kavramış olacaktır.

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde Türkçe dersi kazanımlarında yer alan kişileştirme (teşhis), konuşturma (intak), benzetme(teşbih), abartma (mübalağa) ve karşıtlık (tezat) gibi söz sanatlarına bu çalışmada yer vermeye çalışılmıştır (TDÖP, 2019, 37-42-46-50).

İncelenen eserlerde söz sanatlarına sıklıkla yer verildiği görülmektedir. Eserlerde bulunan söz sanatları alt başlıklar halinde örnekler şeklinde verilmiştir.

Tablo 3: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Bulunan Söz Sanatları

Kitaplar	Benzetme	Kişileştirme	Konuşturma	Abartma	Tezat
Yürekdede ve Padişah	5	2	1	1	
Küçük Şehzade	3	1		3	
Katıraslan	3	3	2	1	
Motorlukuş	3	1	3	1	
Ağaçkakanlar	6	2	2	1	
Kuşların Dili	6	5		3	4
Serçekuş	3	4		1	1
Gülücük	4	2	1	1	3
Ağaç Okul	8	2	1	1	2

Kaynak: Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Kitapları

4.1.17.1. Benzetme (Teşbih) Sanatı

“Can yoldaşım, gül yanaklım” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 12).

“İkisi de meleklerin kanatları altında, ötelere uzanan rüyaların tatlı salıncağında, ocaktaki alevi besleyip yaşatan taze hava gibi bir uyku uyudular” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 23).

“Böylece Allah’ın dilemesiyle, kulun istemesiyle yürümüş ibadet, taat, yalvarış, gözyaşı, büyüklük, hikmet ve ortaya çıkmaya başlamış ipiri, gözyaşlarıyla sulanmış gibi kenarları, ateşte tavllanmış bir demir tepsi gibi güneş” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 26- 27).

“İşte Padişahın vezirleri...

Herbiri bir yol, bir değişik çeşni, aynı gülistanın” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 46).

“Ve başladılar ballar balı bir uykuyu uyumaya” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 62).

“Yüzler kıbleye dönüp, sağ ellerini yüzlerinin altına koyup başladılar cennet uykuları gibi bir uykuyu uyumaya” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 75).

“Uyku Serçekuş’un içinde bir kedi gibi mırlıyor” (Serçekuş,2020,9).

“Gölün yüzeyi gri ve madeni bir boya dökülmüşçesine hareketsiz ve sert” (Serçekuş,2020, 16).

“Gölün yüzü uyuyan bir çocuğun yüzü kadar durgun” (Serçekuş,2020,63).

“-Öyle değil anneciğim bak nasıl uçuyorum, tüy gibi..”(Motorlukuş,2019,12).

“Ama hareketleri yavaş. Yüzlerce yıllık ağır bir tanker hurdası gibi geliyor” (Motorlukuş, 2019,15).

“İşte bir sonraki. Yaşı 8, cin gibi bir oğlan, adı Abdurrahman” (Motorlukuş, 2019,20).

“Yaşın küçük daha

Ama gülle gibi olacak yüreğin

Biliyor musun” (Ağaç Okul,2019,12).

“İzliyor gözlerimiz

Şahinler gibi

Her yanda onları” (Ağaç Okul,2019,13).

“Hicret

Taze

Güçlü bir kandır damarlarımda” (Ağaç Okul,2019,24).

“Sarsılarak ağıladı anam

Gece gibiydi yüzü

Kocan öldü dediler” (Ağaç Okul,2019,30).

“Çınar gibi

Dev gibi

Büyüyecek boyumuz” (Ağaç Okul,2019,42).

“Şehitlerin

Al güller gibi

Gövdemizde yaralar” (Ağaç Okul,2019,52).

“Çelik gibi elimizde

Tahta tüfeklerimiz” (Ağaç Okul,2019,70).

“Sarılı içi dışı

Düşmanla

Kurtlanmış vişne gibi” (Ağaç Okul,2019,91).

“Bunları yaparken, kanatları çeliktenmiş gibi yaprakları biçiyordu” (Ağaçkakanlar,2020,8).

“Ağaçkakan anne ile ağaçkakan baba, ağaçlara veya kuru kütüklere pençeleriyle tutunup sert gagalarıyla takılamaya başladıkları zaman, sesleri ta uzaklara, evlilik bağının yaşlı bülbülleri gibi gelirdi” (Ağaçkakanlar,2020,11).

“-Evet, nur demetleri gibi hayallerden ve dehlizler gibi gerçeklerden geçerek geldim” (Ağaçkakanlar,2020,38).

“Fakat jilet gibi bir kanat darbesiyle bir gözünden oldu” (Ağaçkakanlar,2020,51).

“Yavru ağaçkakan yaman bir silahşor olmuştu” (Ağaçkakanlar,2020,58).

“Hayat bir rüya gibi akıp gidiyordu önlerinde” (Ağaçkakanlar,2020,91).

“Sehpanın üzerinde taa Mısır’dan gelme, sarı renkte, kaymak gibi kâğıtlar” (Küçük Şehzade,2019,9).

“Tümü birden boşalan sular gibi güldüler ve koşa koşa alayla uzaklaştılar oradan” (Küçük Şehzade,2019,48).

“Padişahı bir fitne ile yıkmak konusundaki kararı yüreğinin en derin köşesinde bir engerek yılanı kıvrılmış uyuyordu” (Küçük Şehzade,2019,85).

“Hepsi deli danalar gibi bağırarak gerisin geri kaçışmaya başladı”
(Katıraslan,2019,23).

“Bir tepenin üzerine çıkarak rüzgâra karşı bir heykel gibi dikildi”
(Katıraslan,2019,33).

“Alabildiğine uzak ufukların sonunda, güneş, kıpkızıl, kanlı, allanmış bir tepsi gibi batmak üzereydi” (Katıraslan,2019,83).

“Merhaba ey sert huylu, keskin gözlü doğan. Ey aşk bahçesinin bülbülü. Ey uzakları gören güzel sülün”(Kuşların Dili,2020,21).

“Dünya padişahı bir ateşe benzer” (Kuşların Dili,2020,29).

“-Aşık olan canını düşünmez. Güçsüzlüğüne bakmaz. Hadi aslanlar gibi yola koyulun” (Kuşların Dili,2020,34).

“Şöyle bir bak: Felek baş aşağı dönmüş bir leğene benzer. O tas, akşam kızılığıyla beraber kanlara boyanır” (Kuşların Dili,2020,48).

“Köyümüzde ay gibi yüzlü bir delikanlı vardı” (Kuşların Dili,2020,80).

“Gönlü güneş gibi parlak bir yeni derviş vardı” (Kuşların Dili,2020,82).

“Annem şöyle der

Göstererek beni

-Cin gibi maşallah” (Gülücük,2023,12).

“Ablamın saçları ışıık

Çünkü

Güneş gibi saçları” (Gülücük,2023,34).

“Ben de ağlıyorum

Yağmurlu

Gökyüzü gibi” (Gülücük,2023,58).

“Parıldar gecelerde

Gözleri tayfaların

Yıldızlar gibi

Bir kuş çağırır onları” (Gülücük,2023,71).

4.1.17.2. Abartma (Mübalağa) Sanatı

“Dağ böceklerinin türlü çeşitli kokuları öyle bir karışıyor ki birbirine, içine çekenin aklı sarhoş, dimağı duruyor” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 22).

“Ama bir kartala tebelleş olmak ne büyük hata. Onlar kayalarının üzerinde öyle bir kanat vurmaya başlarlar ki uyku kayalara çarpılıp kalır” (Serçekuş,2020,14).

“-Öyle sulanmış ki beyniniz efendimiz kralımız, yakında saman nezlesinin sarı iltihaplı suyu gibi incek burnunuzdan. Aman ha sümkürmeyin...”
(Motorlukuş,2019, 42).

“Kinim öyle büyük ki

Değirmende öğütebilirim

Elime bir geçse öbürleri” (Ağaç Okul,2019,19).

“Baba ağaçkakanı hiddetten tüylerinin ucuna kadar kan-ter bastı. Kanadını ötekinin yüzüne çarpmak için öyle bir açtı ki kadının ödü patladı” (Ağaçkakanlar,2020,77).

“Yıldırım gibi odasından dışarı fırladı. Koridorlardan rüzgâr gibi geçti. Kapıları hızla açıp kapadı” (Küçük Şehzade,2019,13).

“Şehzadenin gözlerinden ateşler çıkarak çıkıştı” (Küçük Şehzade,2019,21).

“Öyle güçlü kuvvetliymiş ki en azgın boğaları boynuzlarından tuttuğu gibi geri sürermiş. Öyle bir yay gerip ok atarmış ki, hızla giden okların yardığı hava cıyak cıyak bağırmış. Savaşlarda gürzünü kale kapılarına indirdiğı zaman kapı paramparça olur, surlar temellerine kadar sarsılmış” (Küçük Şehzade,2019,58).

“Heybesinden çıkardığı kas çalıştırma aleti ile, arka arkaya hareketler yapmaya başladı. Her hareketi 15.000 kere tekrarladı” (Katıraslan,2019,33).

“Onu görmeye kimsenin takati kalmazdı. Bir gören olsa düşer ölürdü” (Kuşların Dili,2020,32).

“Öne düştü de arkasına yüz binlerce kuş koyuldu. Onların gölgesi ovaları dağları kapladı” (Kuşların Dili,2020,35).

“Yedi deniz orada bir leğen su gibi kalır” (Kuşların Dili,2020,79).

“Öyle bir balon ki

Dünya kadar olsun” (Gülücük,2023,45).

4.1.17.3. Kişileştirme (Teşhis) Sanatı

“Toprak ağzını açmış, kuşlar ok gibi havaya fırlamış, deve doğulmuş, çimenlikleri dolanmaya başlamış” (Yürekdede ve Padişah,2020, 27).

“Öte yanda, çadırın yanında, çorba kaşık kaşık, bismillah, bismillah diye diye içilmiş, sanki çorbanın canı var, sanki dökse incinir, sahanda bıraksan gücenir” (Yürekdede ve Padişah,2020,27).

“Şehirlerden çok uzaklarda bir gelincik tarlası sabahın ilk ışıklarını karşılamaya hazırlanıyor” (Serçekuş,2020,5).

“Uyku, kanatlarının altına gizleniyor ve onu tekrar uyutmak istiyor” (Serçekuş,2020,9).

“Sazlar ta köklerine kadar titrediler. Ufuk bile kımıldadı. Su ürperdi ve gölün içindeki dağ resimleri, düz tarlada sürünen bir yılanın sırtı gibi dalgalandı” (Serçekuş,2020,17).

“Serçekuş, göz ucuyla yine güneşe bakar gibi yaptı. İçinden ‘felsefe yapmayı’ bırakması gerektiğini düşündü” (Serçekuş,2020,43).

“Bütün bu zaman zarfında annesi kederle dinlemiş başkanın kararını ve gözyaşlarıyla bakmış yavrusuna” (Motorlukuş,2019,14).

“Gökte ay

Ve güneş bile

Sevmez Rusları” (Ağaç Okul,2019,29).

“Üzülme

Kurşunların

Hala kovalar

Düşman uçaklarını” (Ağaç Okul, 2019,94).

“Anne ağaçkakan onu dinliyor ve kanadını kederli yüzünde gezdiriyordu” (Ağaçkakanlar,2020,10).

“O zaman sıkılarak ve bunalarak yattığı bu minik yuva serinliyor, ışıklar saçıyordu” (Ağaçkakanlar,2020,22).

“İki denizi birbirine bağlayan büyük kanalın iki kıyısındaki tepeleri kaplayan çam ormanları bir yandan güneşin alevli sıcağında yanıyor, diğer yandan kanalın serinliğiyle üşüyorlar” (Küçük Şehzade,2019,14).

“Ve heybetli aslan sustu. Tilki takdirle başını önüne indirdi”
(Katıraslan,2019,12).

“Aslan, teneke çiğniyormuş gibi zangır zangır titreyerek, dişlerini öfkeyle birbirine sürdü” (Katıraslan,2019,14).

“Alansa bu tabloya soğukkanlılıkla bakıyor ve kışı kıs gülüyordu”
(Katıraslan,2019,24).

“Bir de hikâye anlatınca Hüma kuşu boynunu indirip mahcup olmuş” (Kuşların Dili,2020,28).

“Ala üveyik düşünceli düşünceli başını kaşımış” (Kuşların Dili,2020,30).

“Kuyruk salan kuşu da ikna olduktan sonra Hüdhüd yola koyulmak üzere asayı eline alıyordu ki öteki kuşların hepsi de tek tek söz isteyip birer özür sıraladılar”
(Kuşların Dili,2020,32).

“Zaman ilerledikçe yol büsbütün korku salmaya başladı”
(Kuşların Dili,2020,36).

“Böyle dedi de o kuş da gözünden gaflet perdesini yırttı”
(Kuşların Dili,2020,47).

“Akıyor

Oluklardan sular

Damlar

Yıkıyor çocuklar gibi” (Gülücük,2023,57).

“Kuşlar

Beni gözlüyor dallarda

Ben torbayı açınca” (Gülücük,2023,64).

4.1.17.4. Konuşturma (İntak) Sanatı

“Kirpi acele koşup minik yavrusunu getirmiş uzatmış Hazreti Süleyman’a.

-Buyur, demiş bununla kurula” (Yürekdede ve Padişah,2020,84).

“-Gün olur çamura saplanırsın. Çamur çenene gelir. Ve ben, ama sıkma öyle, ve ben, sıkma dedim. Nasıl konuşurum yoksa ve ben sana uzanır ve çıkarım bataktan”
(Serçekuş,2020,87).

“-Fakat anneciğim dedi o, bildiğin gibi değil, müthiş bir şeyler var orada”
(Motorlukuş,2019,8).

“-Eyvah demiş annesi, tahmin etmeliydim, demek şimdi de seni düşürdüler tuzağa” (Motorlukuş,2019,10).

“-Demek geldin dedi kükreyip homurdanarak...”(Motorlukuş,2019,35).

“Bir güvercin

Yaralı kanatlarıyla

İndi bahçemize

Dedi ki

Tanklar

Uçaklar

Daha nice çelikler

Yığılı karşımızda” (Ağaç Okul,2019,52).

“-Ne dersin gaga yoldaşım, olacak mı bir yavrumuz, umutlu musun?”
(Ağaçkakanlar,2020,12).

“-Beklenen gün geldi, beklenen gün geldi, diye neşeli bir türküye başlamıştı”
(Ağaçkakanlar,2020,66).

“Aslan şöyle sordu:

-Sevgili dostum, bir iş bölümü yapmamız mı daha iyi, yoksa her işi sırayla
içimizden birinin yapması mı?” (Katıraslan,2019,7).

“-Efendim dedi tilki, ısıtmamız gerekli. Siz şöyle müsaade buyurun, şöyle
uzanın yine, yakın piponuzu, ben bir çırpıda hazırlarım olmaz mı?”
(Katıraslan,2019,16).

“Yaklaşır

Işık dolu ağzı

Der ki

- -Erken uyuyan çocuklar

Büyürler kocaman” (Gülücük,2023,61).

4.1.17.5. Tezat Sanatı

“İster gece olsun
İster gündüz
Duyarım varlığını” (Ağaç Okul,2019,57).

“Öyle güzel ki
Kırların çiçeklerin
İster savaş olsun
İsterse barış
Duyarım yaşadıklarını
İçimde” (Ağaç Okul,2019,57).

“Kuşlar derler ki:

-Bir padişahımız yok. Hiç, bir topluluk olur da padişahsız olur mu? Hiç, bir ülke olur da padişahı olmaz olur mu? O halde biz de kendimize bir padişah seçelim” (Kuşların Dili,2020,7).

“O bize yakındır ama biz ona uzağız” (Kuşların Dili,2020,22).

“Öyle bir yoldu ki gittikleri, ne bir gelen vardı ne de bir giden” (Kuşların Dili,2020,36).

“Bu kitap zamana bir ziynettir. Hem geri kalanlara bir nasip vermiştir, hem ileri gidenlere” (Kuşların Dili,2020,93).

“Büyüyorum
Bir gündüz geliyor
Bir gece” (Gülücük,2023,10).

“Dünya büyük
Ben küçüğüm” (Gülücük,2023,46).

“Bana
Küçük papatyalar verin
Büyükleri
Büyüklerin olsun” (Gülücük,2023,52).

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları	×		
Söz sanatları			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları söz sanatları yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.18. Geri dönüş ve İleri dönük sıçramalar

Edebi eserlerde karşılaştığımız ileriye dönük ve geriye dönüş gibi durumlar çocuk edebiyatı ürünlerinde de azda olsa karşımıza çıkmaktadır. Eseri kurgularken yazar okuru bazen geçmişte yaşanan bir olaya götürmekte, bazen de gelecekte olması gereken bir durumu anlatmak için okuyucuya bilgi vermektedir. Okur kahramanı tam anlamıyla anlamak ve onun duygularını da bilmek istiyorsa her yönüyle eserin içinde yer almalıdır. Yazarın zaman içinde yapmış olduğu bu sıçramalarla okurun aklında oluşan soruların cevaplarını bulma fırsatı da vermiş olur.

Zaman içinde yapılan sıçramalar eseri tek düzelikten çıkarır ve okurun esere olan ilgisinin artmasını sağlar. Yetişkinlere hitap eden eserlerde daha çok kullanılan bu teknik, çocuk edebiyatı eserlerinde kullanılırken dikkat edilmelidir. Çocuk okurun aklını karıştıracak ve eserden uzaklaştıracak kadar karmaşık olmamalıdır.

Cahit Zarifoğlu'nun incelemiş olduğumuz eserlerinde geri dönüş ve ileriye dönük sıçramalara yer vermiştir. Bu sıçramalar çocuğun anlayabileceği düzeydedir.

“Bakmış uzun uzun ille de padişahın yüzünü görüp hafızasına almak istemiş. Dönüp anlatacak ya Ayşe Nineye. O böyle bakmıyor” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 64-65). Burada yazar Ayşe Nineyle geçmişte padişahın nasıl biri olduğu ile alakalı konuştukları zamana geri dönüş bir sıçrama yapmıştır.

“-Adın ne baba senin?

-Bana Hasan derler.

-Yalnızca Hasan mı?

-Hasan da derler, Yürek Hasan da derler. Yürekdede de.

-Yürekdede haa?

-Öyle devletlüm.

Padişah, dağdaki konuşmanın aynısının aralarında bir kere daha geçmesinden hoşlanıp gülmüş” (Yürekdede ve Padişah,2020,67). Burada yazar okuru Padişah ve Yürekdede’nin ilk karşılaştığı ve aralarında geçen konuşmaya, geçmişe götürmüştür.

“Onun bu halini büsbütün sevmiş padişah.

-O halde, demiş inceden kendi kendine. Namazdan sonra saraya götürüyim de vezirler de gelsin, orada tanıtayım kendimi. Birkaç kese de altın verip göndereyim. Bize kesip ikram ettiği deve gibi isterse üç yüz deve alsın” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 68). Yazar burada Yürekdede’nin geçmişte kendileri için kestiği deveyi hatırlatarak geriye zamanda sıçrama yapmıştır.

“Burada olacağımızı nereden bildin.

-Şöyle şöyle oldu, böyle de böyle. O zat bana padişaha git, onu gör, dedi.

-Seni alır saraya götürür, ağırlar ve sana ihsanda bulunur, dedi.

- O halde ben de seni saraya götürüyim, ikramda bulunayım da onun sözü yalan olmasın” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 69). Yazar burada padişahla vedalaşırken söylediği sözleri hatırlatarak geriye dönük bir sıçrama yapmıştır.

“Ama Serçekuş, dediğimiz gibi bunlardan birinin attığı taşla vurulacak değil. Onun uzak şehirden gelmiş kocaman bir avcıyla akıllara durgunluk veren bir serüveni var” (Serçekuş,2020,3). Yazar burada ilerleyen zamanlarda avcı ile karşılaşacağını söyleyerek ileriye dönük sıçramalarda bulunuyor.

“İster yuvasına gidip düşündüğünü yapsın, ister gitmesin, bir iki saat sonra daha orada burada eğleşecek ve avcılarının küçük bir mola verdikleri sırada onlardan birinin çok yakınındaki bir dala konduğunu fark etmeyecekti bile” (Serçekuş,2020, 54). Yazar burada ilerleyen zamanlarda avcı ile karşılaşacağını söyleyerek ileriye dönük sıçramalarda bulunuyor.

“-Benim canıma kıyma, bir gün ben de senin hayatını kurtarırım, deyiverdi” (Serçekuş, 2020,79). Yazar burada hikâyenin sonuna doğru avcının bataklığa

saplanacağı ve onu kurtaracağı zamanı söyleyerek ileriye dönük sıçramalarda bulunuyor.

“-Kırlanmotorun motoru vücuduna sıkıca bağlanıp çıkarmaması için mühürlenecek. Hiç kimseye motor takımayacak. Aradan altı ay geçecek. Tam altı ay sonra onu yine burada, bir kere daha izleyeceğiz. İşte o zaman bir rapor düzenleyecek ve buna göre esas kararımızı vereceğiz” (Motorlukuş,2019,14). Yazar burada küçük kırlangıcın altı ay motoru vücudunda gezdireceği ve altı ay sonra karar verileceğini söyleyerek ileriye dönük sıçramalarda bulunuyor.

“En iyisi biz biraz başlara gidelim ve bakalım aslan önceleri neredeydi, sonra neler oldu ve neler oldu” (Motorlukuş,2019,34). Yazar burada aslanın başından geçen olayları anlatarak geriye dönük sıçramada bulunmuştur.

“-Aman Allah’ım, dedi, yoksa hala o rüyanın içinde miyim, ne oluyor, tıpkı ona benzemeye başladı” (Ağaçkakanlar,2020,86). Yazar burada yavru ağaçkakan doğmadan önce gördüğü rüyayı hatırlatarak geriye dönük sıçramada bulunmuştur.

“-Herkesi aldattım, dünyada bir tek seni aldatmadım diye. O zaman padişahın kalbine bir parça gurur gelmişmiş. İşte bu gururun cezasını çekecekmiş padişah” (Küçük Şehzade,2019,86). Yazar burada şeytanın onu aldatma çabalarını hatırlatarak geriye dönük sıçramada bulunmuştur.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun			
Çocuk Kitapları		×	
Geriye dönüş ve			
İleriye dönük sıçrama			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları geri dönüş ve ileri dönük sıçramalar yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.19. Olaylarda Normal Akışa Aykırılık ve Şaşırtıcılık

Bir eseri okurken okur ister istemez olayların sonucu hakkında kendince tahminde bulunur. Kahramanla kendini içselleştiren okur ilerleyen zamanlarda neler olacağı hakkında ve sonuç hakkında fikir yürütmeye başlar. Yazar okurun beklemediği tahmin etmediği farklı bir durumdan bahseder veya farklı bir sonuçla bitirmesi normal akışa aykırılık olarak adlandırılır. Okur farklı ve beklemediği bir durumla karşılaşınca ister istemez esere olan ilgisinde artış olacak ve şaşırtmasını sağlayacaktır.

Bir edebi metni okurken sadece onu okumakla kalmayız, aynı zamanda kurgusu yapılan olay ve durumlar hakkında yorum yaparız, tahminlerde bulunuruz. Eser öncesi ve sonrası ile ilgili yapılan bu yorumlarda eserin içine dâhil oluruz. Okurun kendini fazla kaptırdığı durumlarda farklı bir durumla karşılaşması hem sürekliliği artırır hem de okuru şaşırtır.

Yazar Yürekdede ve Padişah adlı eserinde okura, padişahın daveti üzerine geldiği şehirde Yürekdede'ye yardım etmesini beklerken Yürekdede'nin onun da bir padişahın yardım istediğini anlayınca oradan uzaklaşmasını anlatması okuru şaşırtmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları		×	
Şaşırtıcılık			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları normal akışa aykırılık ve şaşırtıcılık yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.20. Zor Olanı Başarma Olay ve Sahneleri

Çocuk edebiyatının en önemli özelliği çocuğa iyiyi, güzeli, doğruyu anlatarak ona güzel duygulara sahip olmasını sağlamaktır. Yetişkinler gibi çocuklarda okuduğu eserde kahramanın yerine kendini koymakta ve onun gibi davranışlar sergilemeye meyil etmektedir. Çocuğun bilmediği duyguya bu şekilde tatması sağlanmaktadır. Eserde kahramanın başından geçen olayların sonucunda karşılaşılan başarı ve başarısızlıklar, kahraman gibi çocuğu da etkilemektedir.

Edebi eserlerde kahramanın yaşadığı olaylar karşısında gösterdiği duruş ve sonucunda kazandığı başarı okur tarafından hayranlıkla karşılanır. Gerçek hayatta birçok insanın başarmak isteyip de başaramadığı durumlar eserlerde kahramanlar tarafından gerçekleştirilir. Çocuklara hayal ettikleri ve başarmak istedikleri konusunda eserler ön ayak olmuşlardır.

İncelenen eserlerden Yürekdede ve Padişah'a baktığımızda Yürekdede ve hanımı Ayşe ninenin ilerlemiş yaşlarına rağmen kimseye muhtaç olmadan köyden yaylaya çıkması anlatılmıştır. Burada sabır ve birlikte yapılan işin sonucunda kazanılan başarı çocuğa örnek olarak verilmeye çalışılmıştır.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu'nun			
Çocuk Kitapları		x	
Zor olanı başarma			
Yönünden niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu'nun incelenen çocuk kitapları zor olanı başarma yönünden kısmen başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

4.1.21. Okurun Özdeşleşebileceği Davranışlar

İnsan kendi hayatından izler taşıyan eserlere karşı ilgisi artmaktadır. Okur kendi yaşamından bir olayla, bir kişiyle, bir durumla hatta bir mekânla karşılaştığı eserlere olan ilgisi artacaktır. Yazar okurun dünyasında ufak da olsa bir duyguya, saklı kalmış bir anıya hitap ettiğinde okurun o eserle özdeşleşmesini sağlayacaktır.

Çocuk da eserler sayesinde kendini ve etrafını tanıma fırsatı bulur. Bu eserlerde kendi ile özdeşleşeceği durumlarla karşılaşabilir.

Cahit Zarifoğlu günümüz çocuklarının hayatlarındaki en büyük eksiklerden biri olan manevi ve kültürel boşluğun farkına vararak onların hayatlarında özdeşleştireceği bir takım durumları eserinde anlatmaya çalışmıştır. Bu eserde hem çocuklar hem de yetişkinler kendi ile özdeşleştirebileceği örnekler bulabilir. Aşağıda bu duruma ait örnekler verilmiştir.

“-Can yoldaşım, dedi. Bunlar çok kıymetli misafirlere benziyorlar. Allah acıdı bize de, ağırlayalım diye bunları gönderdi. Hani bunlar da gelmeseydi, şu yola çıktığımız iki günden beri, nerdeyse, hani, acep Allah bizi iyice defterden sildi ve unuttu mu haşa, diye içimden geçirmeye başlayacaktım. Ne kadar günahkâr olmalıyız ki, Allah’ı hatırlamak için bir izzet olacak, ya bir musibet, ya da bir misafir konuk gelecek. Vah bizim başımıza” (Yürekdede ve Padişah, 2020, 238).

Yazar burada Türklerin misafire verdiği hürmet ve misafirin getirdiği bereketten bahsetmiş, okurun hayatı ile özdeşleşmesini sağlamıştır.

“Birbirlerine karşı alabildiğine kibar davranıyor, çocuğun önünde ona kötü örnek olabilecek hiçbir şey yapmıyorlardı” (Ağaçkakanlar,2020,91). Yazar burada anne ve babanın çocuk yetiştirmede önemli olan söylemek değil, önemli olan hal ve hareket olduğundan bahsederek okurun hayatı ile özdeşleştirmiştir.

“Nereye gittiğini bilmeden öfkeyle yürüyordu. Amma da sinirli. Hani “sol yanından kalkmış” derler ya öyle” (Küçük Şehzade,2019,34). Yazar burada sol tarafından kalkan kişilerin günlük hayatta sinirli olduğundan bahsederek okurun hayatı ile özdeşleştirmiştir.

“Sen hatırlarsın ilkin

Çocukların

Daha minicikken

Hecelemesi gerek

Besmeleyi” (Gülücük,2023,17). Yazar burada besmeleyi çocukların daha küçük yaşta öğrenmesi gerektiğinden bahsederek okurun hayatı ile özdeşleştirmiştir.

“Sendin

Doğduğum gün

Bana ezan okuyan” (Gülücük,2023,26). Yazar burada babaların çocuk doğduğunda sol kulağına kamet sağ kulağına ezan okuyacağından bahsederek okurun hayatı ile özdeşleştirmiştir.

“-Be hey gafil

Dedi adam padişaha

Ya hiç aranır mı Allah

Sarayda

Atlas döşekte” (Gülücük,2023,76). Yazar burada Allah’ı aramak isteyen insanın onu saraylarda ve atlas döşeklerde bulamayacağını söyleyerek okurun hayatı ile özdeşleştirmiştir.

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
Cahit Zarifoğlu’nun			
Çocuk Kitapları			
Okurun özdeşleşebileceği			×
Davranışlar yönünden			
Niteliklidir.			

Cahit Zarifoğlu’nun incelenen çocuk kitapları okurun özdeşleşebileceği davranışlar yönünden başarılı olduğu değerlendirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Estetik, temelinde güzellik olan ve insanın güzel olana yönlendiren bir bilimdir. İnsanoğlunun doğuştan getirdiği bir özellik de daima güzeli istemesidir. İnsanoğlunun güzel olanı istemesi ölene kadar devam eden bir süreçtir. Yaşamın her yerinde bu güzelliği ön plana çıkarmak isteyen insanoğlu, sanat sayesinde estetik algısının gelişmesini sağlamıştır.

Estetik duygu her ne kadar doğuştan gelse de çocuğun yaşadığı çevre, yaşamı, istekleri onun estetik yönünü etkiler. Bu estetik algının olumlu yönde gelişmesi ona verilecek estetik eğitim ile olur. Çocuğun bu yönünü geliştirmek için herhangi bir çalışma yapılmazsa estetik algısının köreldiği görülmektedir. Küçük yaşlarda sanat ile tanışan çocukta estetik algının geliştiği görülmektedir. Resim, müzik, edebiyatla tanışması estetik yönünün gelişmesini sağlayacaktır. Özellikle ilk okuma yazma sürecinden itibaren estetik yönü ağır basan eserleri okuması bu algını gelişmesini sağlayacaktır. Bu nedenle okunan ve seçilen eserlerin estetik açıdan nitelikli olması önemlidir.

Edebi eserler aracılığıyla çocukta var olan estetik duygu geliştirilirken, içindeki güzeli arama isteğinin de dışa vurulması sağlanabilir. Kendini tanımasını ve doğru ifade etmesini sağlayan edebi eserler konu ve üslup açısından sağlam olması gerekir. Kendini tanıyan çocuk dış dünyayı da doğru tanımaya başlayacaktır. Kendi içindeki ve çevresindeki güzel olana bakış açısı da gelişmiş olacaktır.

Edebi eserler sadece içerik yönünden değil, dili kullanma ve barındırdığı görsel öğeler sayesinde de çocuğun estetik algısının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Çocuk edebiyatı içerisinde yer alan hikâye, masal, fabl ve şiirlerin içerisinde estetik öğeler barındırması çocuğun estetik algı kazanmasında ve estetik eğitim açısından katkı sağlayacağı görülmüştür.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri belirlenen ölçütler bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini yazarın Cahit Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatı alanına ait Yürekdede ve Padişah, Serçekuş, Katıraslan, Ağaçkakanlar, Gülücük, Ağaç Okul, Küçük Şehzade, Motorlukuş, Kuşların Dili adlı eserleri oluşturmaktadır. Bu bölümde, incelenen çocuk kitapları estetik ölçütler dikkate alınarak değerlendirmesiyle ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

İncelemeye konu olan kitaplar estetik ölçütler yönünden incelenmiş ve her ölçüt için örnekler verilmeye çalışılmıştır. Eserlerin estetik ölçütleri barındırması ve alt problemlere yönelik sonuçlar aşağıda açıklanmış ve tartışılmıştır:

1. Çocuk edebiyatı eserlerine baktığımızda kitabın kapağı, punto büyüklüğü, kâğıt özellikleri, kullanılan görseller, sayfa düzeni gibi unsurlar dış yapı özelliklerini oluşturmaktadır.

Eserlerin dış yapı özelliklerine baktığımızda, kitapların 12.5x19.5 cm boyutlarında olduğu değerlendirilmiştir. Bu boyut hitap edilen çocuklar için uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserlerin kapak tasarımına baktığımızda, çocukların yaş seviyesine, ilgilerine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ön kapak için seçilen görsellerin sayfayı tamamen kaplamadığı değerlendirilmiştir. Arka kapaklarda ise küçük bir resim ve kitapların kısa bir özeti yer almaktadır. Ön ve arka kapakların daha renkli olmadığı görülmektedir. Eserlerin ön ve arka kapağında seçilen görselin eserlerin içeriği ile uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserlerin cilt tasarımında ise karton kapak kullanılmıştır.

Eserlerde kullanılan harf boyutu, kapak tasarımı ve görseller hitap ettiği çocuk grubu için uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserlerde kullanılan görsellerin siyah beyaz olması çocuğun ilgisini azaltacak niteliktedir. Eserlerde yeterince görsel yer verilmediği de görülmektedir. Görsel konusunda eksikleri olsa da çocukların bilişsel ve duygusal düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

2. Eserlerin ilgi çekici bir konu ve sağlam bir kurguya sahip olduğu değerlendirilmiştir. Yürekdede ve Padişah adlı eserde yürekdede ve hanımının başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Serçekuş adlı eserde serçekuş'un günlük hayatına devam ederken avcı ile karşılaşması ve aralarında geçen konuşmalar anlatılmaktadır. Motorlukuş adlı eserde küçük bir kırlangıcın kanatlarına motor taktırması ile başına gelen olaylar anlatılmıştır. Ağaç Okul adlı eserde Rusların Afgan halkına yaptığı zulüm ve oradaki insanların bununla mücadelesi anlatılmaya çalışılmıştır. Ağaçkakanlar bir ağaçkakan ailesinin durumu anlatılmıştır. Küçük Şehzade adlı eserde, küçük bir şehzade ve padişahın yaşadıkları anlatılmıştır. Katıraslan adlı bu eserde, bir aslan ve tilkinin yolculuk esnasında yaşadıkları anlatılmıştır. Kuşların Dili adlı eserde, Hüdhüd kuşu ve diğer kuşların padişahları Simurg'u bulmak için yaptıkları yolculuk anlatılmıştır. Gülücük adlı eserde yazarın çocuklar için yazdığı ve çocukluk çağını anlatan şiirlerden oluşmaktadır

Seçilen konular hitap ettiği yaş grubu için uygun olduğu değerlendirilmiştir. Ahlaklı ve iyi bir insan olmayı konu alan bu kitapların sağlam bir kurguya sahip olduğu değerlendirilmiştir. Çocukların merak duygusunu ortaya çıkartacak şekilde yazılan eserlerin, konusu ve kurgusunun çocuğa uygun olduğu görülmektedir.

3. Eserlerin akıcı olduğu değerlendirilmiştir. Yazarın çocuğun ilgi ve merak duygusunu canlı tuttuğu değerlendirilmiştir. Çocuğun ilgi ve merak duygusunu canlı tutmak için kullandığı dil, mizahi unsurların hitap edilen çocuk grubuna uygun olduğu değerlendirilmiştir.

4. Son zamanlarda hem dünyada hem de ülkemizde önemli yere sahip olan kök değerlerin eserlerde sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Çocuğun iyi olana ve güzel olana yönlendirmek için edebi eserlerden yararlanılmalıdır.

Yürekdede ve Padişah adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu değerlendirilmiştir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 10 örnekle en fazla sevgi değerine yer verildiği görülmektedir. 4 örnekle bunu saygı değeri takip etmektedir. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de eserinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullanılan örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Serçekuş adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu değerlendirilmiştir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 4 örnekle en fazla saygı değerine yer verildiği görülmektedir. 2 örnekle bunu öz denetim değeri takip etmektedir. Sevgi ve yardımlaşma değerlerine ise birer örnek yer almaktadır. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Küçük Şehzade adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu değerlendirilmiştir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 3 örnekle en fazla adalet değerine yer verildiği görülmektedir. 2 örnekle bunu saygı değeri takip etmektedir. Yardımlaşma ve sabır değerlerine ise birer örnek verilmiştir. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu görülmektedir.

Motorlu kuş adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu değerlendirilmiştir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 2 örnekle en fazla özdenetim değerine yer verildiği görülmektedir. Dostluk, sabır ve adalet değerlerine ise birer örnek yer almaktadır. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Ağaçkakanlar adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu görülmektedir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 2 örnekle en fazla vatanseverlik ve sevgi değerine yer verildiği görülmektedir. 1 örnekle bunu adalet değeri takip etmektedir. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Katıraslan adlı eserinde ise bir tane yardımlaşma değerine yer verilmiştir. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Kuşların dili adlı eserin evrensel insanlık ve ahlaki değerler bakımından çok zengin olduğu görülmektedir. Bu değerleri çocuğa kazandırmak için kullanılan örnekler, çocuğun yaş seviyesine ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserde 4 örnekle en fazla sevgi değerine yer verildiği görülmektedir. Bunu birer örnekle vatanseverlik ve yardımlaşma değeri takip etmektedir. Kök değerlerin yanında yazarın dini ve manevi değerlere de esrinde yer verdiği görülmektedir. Bu değerler için kullandığı örnekler de çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

5. Eserlerin, nitelikli bir çocuk eserinde olmazsa olmazlarından olan çocuğa görelilik, çocuk gerçekliğini yansıtmaya ve çocuk bakışı, bu eserlerde eksiksiz olarak yer aldığı görülmektedir. Cahit Zarifoğlu bu eserlerinde seçtiği konu ve içerikle çocuğa görelilik ilkesine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Eserlerin çocuğun hayal dünyasına hitap edecek örnekleri barındırmaktadır. Kullanılan dil çocuğun seviyesine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

6. Estetik unsurların en önemli unsurlarından biri olan görseller ve tasvirler, anlatılanları somutlaştırmada kullanılır. Bu eserlerde yazarın kullandığı görsellerin çocuğun yaşına ve bilişsel düzeyine uygun olduğu değerlendirilmiştir. Günümüz çocukları görsel öğelere çok dikkat etmektedir. Hatta görseli olmayan eserleri okumak dahi istememektedir. Bu eserde kullanılan görseller içeriğe uygun olsa dahi renksiz ve az olması eser için eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

7. Yazar karşıtlık ve karşılaştırmalardan yararlandığı görülmektedir. Çocuğun ilgisini olayın içine çekmek için kullanılan bu estetik ölçütü yazarın bu eserinde kullandığı görülmektedir. Bu kriterlere uygun örnekleri eserde kullandığı ve çocuğa uygun olduğu değerlendirilmiştir.

“Yürekdede ve Padişah”, “Serçekuş”, “Küçük Şehzade” adlı eserlerde birbirine zıt durumların yer aldığı görülmektedir.

8. Çocuk edebiyatı ürünlerinde sıklıkla karşılaştığımız ritim, estetik ölçütlerdendir. Yazarın bu eserinde de ritimden yaralandığı ve esere ahenkli bir tarz

kattığı değerlendirilmiştir. Yazarın vermek istediği mesajı daha iyi kavratmak için ses tekrarlarından yararlandığı görülmektedir. Ses tekrarları şiire ahenkli bir söyleyiş kattığı gibi düz metinlere de katmaktadır. Yazar eserlerinde; yine su, yine abdest, selam selam, aleyküm selam gibi ses tekrarlarından yararlanarak ahenkli bir söyleyiş kazandırmaya çalıştığı değerlendirilmiştir.

9. Çocuk edebiyatı ürünleri yazıldığı türlerin özelliklerini taşımalıdır. Her türün kendine ait özellikleri görülmektedir. Hikâyelerde yaşanmış ya da yaşanabilir olaylar anlatıldığını, şiirlerde duyguların ön plana çıktığını, masallarda ise olağanüstü olayların yer aldığını görmekteyiz. Yazar 9 çocuk kitabının altısını masal türünde, bir tanesini hikâyeye türünde yazdığı, ikisini şiir türünde yazdığı görülmektedir. Eserlerin masal, hikâyeye ve şiir türlerine uygun olarak yazıldığı değerlendirilmiştir. Küçük Şehzade adlı eserinde yaşanmış ve yaşanması muhtemel bir olaylardan alınması, kahramanlarının az ve derinlemesine incelenmemesi, yer, zaman gibi unsurları barındırması eserin hikâyeye türüne uygun olduğunu göstermektedir. “Yürekdede ve Padişah”, “Serçekuş”, “Katıraslan”, “Ağaçkakanlar”, “Küçük Şehzade”, “Motorlukuş”, “Kuşların Dili” eserlerinde olağanüstü olayların anlatılması bu eserlerin masal türüne ait eserler olduğunu göstermektedir. “Gülücük”, “Ağaç Okul” eserlerinin duygu ağırlıklı olması şiir türüne uygun olarak yazıldığı görülmektedir.

10. Bir çocuk eseri sadece çocuğu eğlendirmek için yazılmaz. Aynı zamanda onu hayata hazırlar. Bilişsel ve duygusal yönden gelişmesine yardımcı olur. Küçük yaşlardan itibaren çocukların kitapla tanışması sağlanmalı ve hayatı kavraması için faydalı olan bilgileri alması sağlanmalıdır.

Cahit Zarifoğlu, geleceğin büyüklerine güzel bir yaşam oluşturmaları için kitaplar yazmıştır. Manevi yönden kendini geliştiren bir nesil yetiştirmek için özellikle kitapların öğreticilik unsurundan yararlanmıştır. Bu eserinde de milli, manevi ve ahlaki bilgileri öğretmeye çalıştığı değerlendirilmiştir.

Araştırmaya konu olan eserlere baktığımızda yazarın milli ve manevi değerleri ön plana çıkarttığı değerlendirilmiştir. Hemen hemen bütün eserlerinde milli ve manevi değerler üzerinde durduğu değerlendirilmiştir.

11. Bir çocuk kitabında dil, anlatım, konu, biçim gibi özellikler açısından tutarlı olması o eserin niteliğini artırır. Eseri oluşturan bu unsurların birbiri ile tutumlu olması eseri estetik yönden sağlam olmasını sağlar. Bu eserlerde seçilen konu ilgi çekici,

kullanılan dilin çocuğun yaşına uygun olduğu ve anlatım sağlam bir kurguya sahip olduğu değerlendirilmiştir.

12. Eserlerde bulunan çatışmalar olayın hareketliliğini sağlar ve akıcılığı artırır. Bu sayede çocuğun merak duygusunun canlı tutmasını sağlar. İncelenen bu eserlerde yazarın çatışmalardan yararlandığı değerlendirilmiştir. Kişi – kişi çatışması, kişi- doğa çatışması, kişi-toplum çatışması gibi çatışma türlerinden yararlanarak olayın akıcılığını sağlamaya çalıştığı değerlendirilmiştir.

13. Eserlerde kullanılan çağrışımlar okur ile eser arasındaki bağı güçlendirir. Eserlerde kendinden bir şeyler bulan okurun eserlere karşı olan ilgisinin artmasını sağlar. Yazar, kaleme aldığı bu eserlerinde milli ve dini değerlerimizi bize göstererek bize ait olan çağrışımlardan yararlandığı değerlendirilmiştir. Dini ve milli birçok değeri yaşantımıza yakın örnekler göstererek eserlerde bize göstermeye çalıştığı değerlendirilmiştir.

14. Bir çocuk eserinin en önemli estetik unsurlarından biri mizahtır. Mizah çocuğun sadece eğlenmesini sağlamaz, aynı zamanda düşünme becerisinin de gelişmesine katkı sağlar. Cahit Zarifoğlu, incelemeye konu olan eserlerinde mizahi unsurlardan yaralandığı değerlendirilmiştir.

15. İncelenen eserlerde yazarın samimi diyaloglara sıkça yer verdiği değerlendirilmiştir. Bu diyalogların sıkça kullanılması okurun eserlere olan bağı güçlendirmektedir. Bu diyalogların insanların birbiriyle nasıl konuşması gerektiğini göstermesi açısından da önemli olduğu değerlendirilmiştir.

16. Okuru eserin içine çeken ve aktif bir şekilde eseri okumasını sağlayan metni tamamlama tekniği, estetik unsurlardandır. Yazarın tamamlamadığı, okurun hayal dünyasına bıraktığı yerler okurun esere dâhil olmasını sağlar. Bu eserlerde yazar bazı yerleri bırakarak çocuk okurun eserlere dâhil olmasını sağladığı görülmektedir.

17. Söz sanatları şiirlerde olduğu gibi düz metinlerde de anlatımı güçlendirmek için başvurulan yöntemlerden biridir. Cahit Zarifoğlu eserlerinde çocukların anlayabileceği ve bildiği konuşma, benzetme, kişileştirme, abartma, tezat gibi söz sanatlarına sıklıkla yer verdiği değerlendirilmiştir.

İncelenen eserlerde sırasıyla en fazla benzetme sanatına, kişileştirme sanatına, abartma ve konuşurma sanatına yer verilmiştir.

18. Geriye dönüş ve ileriye sıçramalar eserde okurun aklına takılan sorulara da cevap bulmasını sağlar. Cahit Zarifoğlu bu eserlerinde geriye dönüşlerden yararlandığı değerlendirilmiştir. Bu geriye dönüşler yetişkin kitaplarında olduğu gibi çocuk okurun aklını karıştıracak düzeyde olmadığı değerlendirilmiştir.

19. Okur bazen eseri okurken eserin devamı hakkında yorumda bulunabilir. Hatta olay ve durumlar hakkında yorum bile yapabilir. Yazar bu durumlarda okurun beklemediği bir şekilde eseri bitirebilir. Bu okurun şaşırmasının yanında esere olan ilgisinin artmasını da sağlar. Yazar kaleme aldığı eserlerinde normal akışa aykırı olarak bazı bölümlerde okuru şaşırttığı değerlendirilmiştir.

20. Kitaptaki kahramanla özdeşleşen okur, onun başardığı zor durumları görür ve başarma duygusu gelişir. İncelenen eserlere baktığımızda Yürekdede ve hanımı Ayşe Nine'nin ilerlemiş yaşlarına rağmen kimseye muhtaç olmadan köyden yaylaya çıkması anlatılmıştır. Bu eserde de zor olanı başarma olay ve durumlarına yer verildiği değerlendirilmiştir.

21. Bir çocuk eserinde okurun özdeşleşebileceği davranışların olması esere olan ilgiyi artırır. Bu eserlerde de çocuğun özdeşleşebileceği davranışlara yer verildiği değerlendirilmiştir. Günümüz çocuklarının en çok ihtiyaç duyduğu evrensel ve ahlaki değerleri çocuğun özdeşleşebileceği olay ve durumlarla yer verildiği değerlendirilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda çocuk edebiyatına ait ürünlerin estetik unsurlar barındırması gerektiği sonucuna varılmıştır. Çocuğun estetik anlayışa sahip biri olarak yetişmesinde çocuk kitaplarının önemli olduğu değerlendirilmiştir. Cahit Zarifoğlu'nun eserleri çocukları bilişsel, duygusal ve estetik yönden geliştirecek nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

5.2. ÖNERİLER

Cahit Zarifoğlu'nun eserleri çocukların bilişsel, duygusal ve estetik yönden geliştirecek niteliktedir. Özellikle milli, manevi ve ahlaki değerlere yer vermesi değerler eğitimi açısından önemli nitelik taşımaktadır. Günümüz çocuklarına kök değerleri vermek adına okutulabilir, eserin içinde geçen bazı bölümler Türkçe ders kitaplarında çocuğa estetik zevk kazandırmak adına metin olarak alınabilir.

Cahit Zarifoğlu ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmaların olduğu görülmektedir. Fakat Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarının estetik yönden incelenmesi ile ilgili bir çalışma yoktur. Gelecek çalışmalara örnek olması beklenmektedir. Özellikle yazarın eserleri kök ve evrensel değerleri öğretmesi açısından incelenmeye uygundur.

KAYNAKÇA

- Ada,A.(2009).Şiir Tekniği ve Estetik. <http://sonsuzat.blogspot.com/2009/03/siir-teknigi-ve-estetik.html> adresinden 21 Mayıs 2021’de alınmıştır.
- Akyol, Hayati. (2006). Yeni Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Aldı, M. (2017). Zarif Prens’in Sanat Masallarına Yolculuk. Hece Dergisi (126-128), s. 360- 366.
- Alim Kahraman, Rasim Özdenören, Selim İleri, vd., *Cahit Zarifoğlu Yürek Safında Bir Şair*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2003, s.10-11.
- Arıcı, A.F. (2016). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baumgarten, Alexander Gottlieb. 1954. Reflections on Poetry. Berkeley: University of California Press
- Can, D.T. (2014). *Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Coşkun, M.Volkan.(2006). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sesletim Sorunu, Türkçenin Çağdaş Sorunları, Divan Yayınevi, İstanbul.
- Demirel, İ. N. (2018).9-12 Yaş Çocukların Estetik Değer Algılarının İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,19(2),312-327.
- Elmas, N. (2010). Cahit Sıtkı Tarancı’nın Şiir Estetiğinde Karşıtlık Ve Karşılaştırma Tekniği. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 10(1),35-48.
- ENGİNÜN, İnci, “ Çocuk Edebiyatına Toplu Bakış” , Çocuk Edebiyatı Yıllığı, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1987,s.37-45
- Gökay, M. Demir A. (2006). Farklı Eğitim Seviyelerinde Estetik Beğeni. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16,329-342.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Görgü, A. T. (2006).*Masalların çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu içinde (s. 537- 544).Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Güleç, H. ve Geçgel, H. (2012).*Çocuk Edebiyatı Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Kabataş, M. (2017).Çocuk Gelişimi Açısından Müzik Eğitiminin Çocuğa Kazanımları. *Trakya Üniversitesi sosyal Bilimler Dergisi*,19(2),153-164.
- Kamisnki, W. (2009). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş* (çev. Yılmaz Baş). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kanter, B. (2014). Etik ve Estetik Bağlamında Çocuk Edebiyatının Sosyolojik Boyutu, *Türk Dili Dergisi*,107(756),569-575
- Karaalioğlu, S.K. (2011). *Ortaokullar İçin Yazmak ve Konuşmak Sanatı*. İstanbul: İnkılap Kitabevi
- Karaçam, Ferman. “Abdurrahman Cahit Zarifoğlu”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, c. 44, s. 135.
- Koç, T. (2009).*İslam Estetiği*. İstanbul: İSAM Yayınları
- Memmedov, C. (2013). Modern Türk Çocuk Şiirinin Dil ve Üslup Özellikleri, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 330-341.
- Mercin, L., Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019).*Türkçe dersi öğretim programı*, Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006).*İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Mutluel, Osman. 2008. Kuranı Kerim ve Estetik. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Neydim, N. (2007).Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi. Z. Güneş (Ed.), *İlköğretimde çocuk edebiyatı içinde* (s.65-92).Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Oğuzkan, Ferhan. (2001).Çocuk Edebiyatı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- OKAY, O. (1991), Kültür ve Edebiyatımızdan. Akçağ Yay. Ankara
- Özalp, H. K. (2012). 5-6 yaş sanat etkinliklerinde Çasey'nin uygulanmasına dayalı durum çalışması. *İdil*,1(5),132-147.
- Özbal, N. (2017). *Estetik eğitim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Kırıkkale
- Özbal, Nurcan. 2017. Estetik Eğitim. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.

- Özdenören, Rasim, “Kuşbakışı”, *Hece Dergisi*, Haziran-Temmuz-Ağustos 2007, S. 126/127/128, s. 8-37.
- Özmen, N. (2014). Yeni Türk edebiyatında çocuk-çocukluk temalı şiirler üzerine bir tasnif denemesi. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 173-210.
- Parlakıyıldız, H. (2014). *Çocuk gerçekliğinde masal ve masalımsı türler*. Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı içinde (s.237-239). Ankara.
- Saluk, R. G. (2018). Menzel'in dilinden billur köşk masalları, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(1),41-51.
- Sebik, C. (2012). *Sanat eğitiminde bir estetik problem olarak kitsch ve sanat ayrımı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 7, 175-226.
- Şimsek, Tacettin. 2005. *Çocuk Edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz, *Türk Dili Dergisi Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 756, 15-58.
- Şimşek, T. ve Yakar, Y. M. (2012).*Çocuk ve edebiyat*. T. Şimşek (Dü.) içinde, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı (2. b.). Ankara: Grafiker Yayınları
- Şirin, M. (2013). Güneşe Yol Yapan Çocuk Cahit Zarifoğlu Kitabı. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, M. (2014). Ergin Çocukların Yazarı: Cahit Zarifoğlu. *Türk Dili Dergisi*, 107(756), s. 663-674.
- Şirin, M.R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M.R.(2015). Kim çocuk edebiyatı yazarıdır? “Hangi dil? Pedagojik mi, estetik mi?”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 109(767-768).
- Şirin, M.R.(2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 110(780),23-34.
- Şirin, M. R. (2014a). *Ergin çocukların yazarı: Cahit Zarifoğlu*. Türk Dili Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı içinde (s.663-674). Ankara.
- Temizyürek, F. (2003) Türkçe eğitiminde çocuk edebiyatının önemi, *TÜBAR*, 8, 161-167.

- Tuna, S.(2007). Estetik algı ve beğeni gelişimi açısından ilköğretimde sanat eleştirisi öğretimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 121-133.
- Tunalı, İ. (1998). *Estetik*. (5. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tunalı, İ. (2011). *Estetik Beğeni (Çağdaş Sanat Felsefesi Üstüne)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uçan, H. (2006). Edebiyat eğitimi, estetik bir hazzın edinimi, okumanın alışkanlığa dönüştürülmesi ve yazınsal kuramlar, *MEB Dergisi*, 169, 25-39.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yegen, Ü. (2013). Estetik ve çocuk edebiyatı ilişkisi, *BÜEFAD*, 2(1), 240-252.
- Zarifoğlu, C. (2006). *Konuşmalar*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Zarifoğlu, Cahit, *Konuşmalar*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000, s.110.
- Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Yürekdede ve Padişah*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Ağaçkakanlar*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2019. *Katıraslan*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Serçekuş*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2023. *Gülüçük*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2019. *Küçük Şehzade*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2019. *Motorlukuş*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2019. *Ağaç Okul*. İstanbul: Beyan Yayınları
- Zarifoğlu, Cahit. 2020. *Kuşların Dili*. İstanbul: Beyan Yayınları

EKLER

EK-1 : Cahit Zarifoğlu'nun çocuk kitaplarına ait kapak görselleri

